Учредитель —
Конституционный суд
Республики Татарстан

ВЕСТНИК
КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
2 (31)'2015

Редакционная коллегия:

Ф.Г. ХУСНУТДИНОВ
(председатель)
Р.А. САХИЕВА
Р.Ф. ГАФИЯТУЛЛИН
Л.В. КУЗЬМИНА
А.А. ХАММАТОВА
А.Р. ШАКАРАЕВ
А.Л. ВАСИН
А.Г. НУРИЕВ

Адрес редакции:
420060, г. Казань,
ул. Пушкина, д. 66/33.
Тел.: 264-74-97

Адрес электронной почты:
KS.RT@tatar.ru

Адрес официального сайта:
www.ks.tatarstan.ru

В НОМЕРЕ:

Раздел I. Решения Конституционного суда Республики Татарстан

(на государственных языках Республики Татарстан)

Постановление Конституционного суда Республики Татарстан от 16 октября 2015 года № 64-П по делу о проверке конституционности абзацев первого, второго и пятого пункта 22 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации целевой программы «Обеспечение жильем молодых семей в г. Казани» на 2014—2015 годы, утвержденных постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 9 июня 2014 года № 3094, а также абзацев первого, второго и пятого пункта 21 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей в Республике Татарстан на 2014—2015 годы» государственной программы «Обеспечение качественным жильем и услугами жилищно-коммунального хозяйства населения Республики Татарстан на 2014—2020 годы», утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 30 апреля 2014 года № 289, в связи с жалобой гражданина А.Ф. Шигапова ... 4

Постановление Конституционного суда Республики Татарстан от 1 декабря 2015 года № 65-П по делу о проверке конституционности части 4 статьи 3 и части 2 статьи 11 Закона Республики Татарстан от 25 декабря 2012 года № 91-ЗРТ «Об обеспечении условий реализации прав граждан на проведение собраний, митингов, демонстраций, шествий и пикетирований в Республике Татарстан» в связи с жалобой гражданина Г.З. Нуриахмета 30

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 2 июля 2015 года № 5-О по жалобе гражданки А.А. Косуровой 52

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 4 сентября 2015 года № 6-О по жалобе гражданки М.С. Новиковой ... 64

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 4 сентября 2015 года № 7-О по жалобе гражданина А.Ф. Шигапова 72

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 20 октября 2015 года № 9-О по жалобе гражданки Ф.Ш. Галиуллиной ... 88

Ответственный за выпуск:
Э.Р. ЗАГРИЕВА

Номер подготовили:
И.Ж. ЕДИХАНОВ
Г.Г. КАМАЛОВА

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 20 октября 2015 года № 10-О по жалобе гражданки М.С. Новиковой ... 99

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 27 октября 2015 года № 11-О по жалобе гражданки М.С. Новиковой ... 107

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 27 октября 2015 года № 12-О по жалобе гражданки Т.И. Порфирьевой ... 113

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 11 декабря 2015 года № 14-О по жалобе гражданки Х.Ш. Губайдуллиной ... 117

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 17 декабря 2015 года № 15-О по жалобе гражданина А.А. Гибадуллина 127

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 17 декабря 2015 года № 16-О по жалобе гражданки Г.С. Халиуллиной 135

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 18 декабря 2015 года № 17-О по жалобе гражданки Г.А. Сидлярук ... 143

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 24 декабря 2015 года № 18-О по жалобе гражданина Е.М. Новикова 151

Раздел II. Деятельность Конституционного суда Республики Татарстан

Информация о заседании Научно-консультативного совета при Конституционном суде Республики Татарстан ... 161

Хуснутдинов Ф.Г. Совершенствование конституционного законодательства в контексте 25-летия новой государственности Республики Татарстан (выступление на заседании Научно-консультативного совета при Конституционном суде Республики Татарстан 5 ноября 2015 г.) ... 168

Решение Конституционного суда Республики Татарстан «О поощрении благодарственными письмами Конституционного суда Республики Татарстан» ... 173

Подписано в печать с оригинал-макета 17.02.2016 г. Формат 70х108 1/16.
Бумага офсетная № 1.
Объем 11 печ. л. Тираж 200 экз.

Отпечатано в типографии
ООО «Офсет-сервис».

420012, г. Казань, ул. Щапова, д. 26.
Тел.: 260-60-75.

РАЗДЕЛ I.

РЕШЕНИЯ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ИМЕНЕМ
РЕСПУБЛИКИ
ТАТАРСТАН

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

по делу о проверке конституционности абзацев первого, второго и пятого пункта 22 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации целевой программы «Обеспечение жильем молодых семей в г. Казани» на 2014—2015 годы, утвержденных постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 9 июня 2014 года № 3094, а также абзацев первого, второго и пятого пункта 21 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей в Республике Татарстан на 2014—2015 годы» государственной программы «Обеспечение качественным жильем и услугами жилищно-коммунального хозяйства населения Республики Татарстан на 2014—2020 годы», утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 30 апреля 2014 года № 289, в связи с жалобой гражданина А.Ф. Шигапова

16 октября
2015 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Р.Ф. Гафиятуллина, Л.В. Кузьминой, Р.А. Сахиевой, А.А. Хамматовой, А.Р. Шакараева,

руководствуясь статьей 109 (часть четвертая) Конституции Республики Татарстан, частями пятой и девятой статьи 3, частью первой и пунктом 1 части второй статьи 39, статьями 68, 83, 100, 101 и 103 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан»,

рассмотрел в открытом судебном заседании дело о проверке конституционности абзацев первого, второго и пятого пункта 22 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации целевой программы «Обеспечение жильем молодых семей в г. Казани» на 2014—2015 годы, утвержденных постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 9 июня 2014 года № 3094, а также абзацев первого, второго и пятого пункта 21 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей в Республике Татарстан на 2014—2015 годы» государственной программы «Обеспечение качественным жильем и услугами жилищно-коммунального хозяйства населения Республики Татарстан на 2014—2020 годы», утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 30 апреля 2014 года № 289.

Поводом к рассмотрению дела явилась жалоба гражданина А.Ф. Шигапова. Основанием к рассмотрению дела явилась обнаружившаяся неопределенность в вопросе о том, соответствуют ли оспариваемые заявителем правовые положения Конституции Республики Татарстан.

Заслушав сообщение судьи-докладчика А.Р. Шакараева, объяснения сторон — гражданина А.Ф. Шигапова, представи-

телей органов, издавших оспариваемые нормативные правовые акты,— главного специалиста отдела по вопросам жилищного законодательства Правового управления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани М.М. Каримова, ведущего советника юридического отдела Министерства строительства, архитектуры и жилищно-коммунального хозяйства Республики Татарстан Ф.М. Мухамадиевой, заведующего сектором юридической работы Министерства по делам молодежи и спорту Республики Татарстан О.Б. Вощакиной, выступления приглашенных в судебное заседание: представителя Президента Республики Татарстан — главного советника отдела по законопроектной работе Государственно-правового управления Президента Республики Татарстан Л.К. Валиуллиной, полномочного представителя Государственного Совета Республики Татарстан — начальника Правового управления Аппарата Государственного Совета Республики Татарстан А.А. Ощепкова, полномочного представителя Кабинета Министров Республики Татарстан — Правительства Республики Татарстан — заместителя начальника Правового управления Аппарата Кабинета Министров Республики Татарстан Ю.Н. Олоновой, представителя Председателя Верховного суда Республики Татарстан — судьи Верховного суда Республики Татарстан Э.С. Каминского, представителя Председателя Арбитражного суда Республики Татарстан — начальника отдела анализа и обобщения судебной практики Арбитражного суда Республики Татарстан Р.Р. Шкаликова, представителя Прокурора Республики Татарстан — заместителя Прокурора Республики Татарстан Г.С. Галимова, исследовав представленные документы и иные материалы, Конституционный суд Республики Татарстан

установил:

1. В Конституционный суд Республики Татарстан поступила жалоба гражданина А.Ф. Шигапова и дополнение к ней на нарушение его конституционных прав и свобод абзацами первым, вторым и пятым пункта 22 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации целевой программы «Обеспечение жильем молодых семей в г. Казани» на 2014—2015 годы, утвержденных постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 9 июня 2014 года № 3094 (далее также — муниципальные Правила), а также абзацами первым, вторым и пятым пункта 21 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей в Республике Татарстан на 2014—2015 годы» государственной программы «Обеспечение качественным жильем и услугами жилищно-коммунального хозяйства населения Республики Татарстан на 2014—2020 годы», утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 30 апреля 2014 года № 289 (далее также — республиканские Правила).

Оспариваемыми положениями пункта 22 муниципальных Правил установлено, что:

— администрация района(-ов) Исполнительного комитета г. Казани ежегодно в период с 1 августа до 1 сентября проводит проверку нуждаемости в улучшении жилищных условий и платежеспособности молодых семей, состоящих на учете в качестве нуждающихся в улучшении жилищных условий для участия в целевой программе «Обеспечение жильем молодых семей в г. Казани» на 2014—2015 годы (далее — муниципальная Программа) (абзац первый);

— для подтверждения нуждаемости в улучшении жилищных условий и платежеспособности молодая семья до 1 августа представляет в администрацию района(-ов) Исполнительного комитета г. Казани документы, указанные в подпунктах «г» и «ж» пункта 14 муниципальных Правил, а также в пунктах 3, 4, 11, 13—17 приложения № 5 к муниципальным Правилам (абзац второй);

— если в ходе ежегодной проверки или повторного определения нуждаемости в улучшении жилищных условий и платежеспособности молодая семья не подтвердит нуждаемость в улучшении жилищных условий и платежеспособность для участия в муниципальной Программе и (или) выявится одно из оснований для снятия молодой семьи с учета в качестве нуждающейся в улучшении жилищных условий для участия в муниципальной Программе, администрация района(-ов) Исполнительного комитета г. Казани в 30-дневный срок со дня окончания такой проверки или выявления соответствующих оснований принимает решение о снятии молодой семьи с учета нуждающихся в улучшении жилищных условий для участия в муниципальной Программе. Решение о снятии с учета молодой семьи в качестве нуждающейся в улучшении жилищных условий для участия в муниципальной Программе должно содержать основания снятия с такого учета. Решение о снятии с учета молодой семьи в качестве нуждающейся в улучшении жилищных условий для участия в муниципальной Программе выдается или направляется молодой семье, в отношении которой принято такое решение, в трехдневный срок, исчисляемый в рабочих днях, со дня его принятия (абзац пятый).

Указанные нормы по своему правовому смыслу тождественны оспариваемым положениям пункта 21 республиканских Правил, действие которых распространяется на все муниципальные образования в Республике Татарстан, участвующие в реализации мероприятий подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей в Республике Татарстан на 2014—2015 годы» (далее — республиканская Подпрограмма).

Как следует из содержания жалобы и приложенных к ней материалов, семья заявителя в 2009 году подала документы для получения субсидии по целевой программе «Обеспечение жильем молодых семей в г. Казани» на 2008—2010 годы, утвержденной постановлением руководителя Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 18 июля 2007 года

№ 1788. На заседании комиссии администрации Кировского района Исполнительного комитета муниципального образования города Казани по реализации жилищных программ для молодых семей 23 декабря 2009 года были приняты решения о признании семьи заявителя нуждающейся в улучшении жилищных условий в рамках реализации подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей» федеральной целевой программы «Жилище» на 2002—2010 годы и имеющей достаточные доходы либо иные денежные средства для оплаты расчетной (средней) стоимости жилья в части, превышающей размер предоставляемой социальной выплаты, для приобретения жилья в соответствии с данной подпрограммой. Распоряжением главы администрации Кировского района Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 11 января 2010 года № 1р семья А.Ф. Шигапова в составе трех человек была включена в список молодых семей-участников целевой программы «Обеспечение жильем молодых семей в г. Казани» на 2008—2010 годы.

Однако распоряжением главы администрации Кировского и Московского районов Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 15 августа 2013 года № 816ра на основании решения комиссии администрации Кировского и Московского районов Исполнительного комитета муниципального образования города Казани по реализации жилищных программ для молодых семей от 7 августа 2013 года семья заявителя была исключена из списка молодых семей-участников федеральной целевой программы «Жилище» на 2011—2015 годы, утвержденной постановлением Правительства Российской Федерации от 17 декабря 2010 года № 1050 (в редакции, действовавшей до 9 сентября 2015 года) (далее — федеральная Программа), в связи с превышением гражданином А.Ф. Шигаповым возраста 35 лет и обеспеченностью общей площадью жилья более учетной нормы.

Решением Кировского районного суда города Казани от 23 декабря 2013 года, оставленным без изменения апелляционным определением Верховного суда Республики Татарстан от 27 марта 2014 года, распоряжение главы администрации Кировского и Московского районов Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 15 августа 2013 года № 816ра было признано незаконным и на главу указанной администрации была возложена обязанность восстановить семью заявителя в списке молодых семей-участников федеральной Программы. В связи с этим семья гражданина А.Ф. Шигапова была восстановлена в списке участников федеральной Программы. При этом с заявителя согласно пункту 22 муниципальных Правил в целях подтверждения нуждаемости в улучшении жилищных условий и платежеспособности были истребованы соответствующие документы.

Распоряжением главы администрации Кировского и Московского районов Исполнительного комитета города Казани от 28 октября 2014 года № 1511р на основании решения комиссии данной администрации по реализации жилищных программ для моло-

дых семей, принятого по результатам рассмотрения документов, представленных гражданином А.Ф. Шигаповым, его семья была исключена из списка молодых семей-участников федеральной Программы в связи с превышением обоими супругами возраста 35 лет, а также обеспеченностью общей площадью жилья более учетной нормы.

По мнению заявителя, Правила предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение (строительство) жилья и их использования подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей» федеральной целевой программы «Жилище» на 2011—2015 годы, утвержденные постановлением Правительства Российской Федерации от 17 декабря 2010 года № 1050 (в редакции, действовавшей до 9 сентября 2015 года) (далее — федеральные Правила), в целях реализации которых приняты оспариваемые нормативные правовые акты, не предусматривают проведения ежегодной проверки нуждаемости молодой семьи в улучшении жилищных условий и ее платежеспособности, не предоставляют субъектам Российской Федерации полномочий по проведению такой проверки с истребованием документов и не устанавливают возможности исключения граждан из числа участников федеральной Программы.

На основании изложенного гражданин А.Ф. Шигапов просит признать абзацы первый, второй и пятый пункта 22 муниципальных Правил, а также абзацы первый, второй и пятый пункта 21 республиканских Правил не соответствующими статьям 2, 13, 38 (части первая и третья), 55, 58 (часть вторая) и 60 Конституции Республики Татарстан, согласно которым человек, его права и свободы являются высшей ценностью; признание, соблюдение и защита прав и свобод человека и гражданина — обязанность Республики Татарстан; Республика Татарстан — социальное государство, политика которого направлена на создание условий, обеспечивающих достойную жизнь и свободное развитие человека; семья находится под защитой государства; государство проявляет заботу о семье; каждый имеет право на жилище; никто не может быть произвольно лишен жилища; органы государственной власти и органы местного самоуправления поощряют жилищное строительство, создают условия для осуществления права на жилище; в Республике Татарстан не должны издаваться законы, отменяющие или умаляющие права и свободы человека и гражданина; каждый в Республике Татарстан обязан соблюдать Конституцию Республики Татарстан и законы Республики Татарстан, Конституцию Российской Федерации и федеральные законы.

Таким образом, предметом рассмотрения Конституционного суда Республики Татарстан по настоящему делу являются абзацы первый, второй и пятый пункта 22 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации целевой программы «Обеспечение жильем молодых семей в г. Казани» на 2014—2015 годы, утвержденных постановлением Исполнительного комитета муниципального образования

города Казани от 9 июня 2014 года № 3094, а также абзацы первый, второй и пятый пункта 21 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей в Республике Татарстан на 2014—2015 годы» государственной программы «Обеспечение качественным жильем и услугами жилищно-коммунального хозяйства населения Республики Татарстан на 2014—2020 годы», утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 30 апреля 2014 года № 289.

2. Оспариваемые заявителем положения затрагивают сферы социальной защиты и жилищного законодательства. Согласно статье 72 (пункты «ж» и «к» части 1) Конституции Российской Федерации социальная защита, включая социальное обеспечение, а также жилищное законодательство находятся в совместном ведении Российской Федерации и ее субъектов. Статья 76 Конституции Российской Федерации предусматривает, что по предметам совместного ведения Российской Федерации и субъектов Российской Федерации издаются федеральные законы и принимаемые в соответствии с ними законы и иные нормативные правовые акты субъектов Российской Федерации (часть 2); законы и иные нормативные правовые акты субъектов Российской Федерации не могут противоречить федеральным законам, принятым по предметам ведения Российской Федерации, а также по предметам совместного ведения Российской Федерации и ее субъектов (часть 5).

Пунктом 2 статьи 2 Жилищного кодекса Российской Федерации органы государственной власти и органы местного самоуправления уполномочены обеспечивать условия для осуществления гражданами права на жилище путем использования бюджетных средств на улучшение жилищных условий граждан, в том числе путем предоставления в установленном порядке субсидий для приобретения или строительства жилых помещений. В развитие указанного предписания Правительство Российской Федерации постановлением от 17 декабря 2010 года № 1050 (в редакции, действовавшей до 9 сентября 2015 года) утвердило федеральную целевую программу «Жилище» на 2011—2015 годы, в том числе подпрограмму «Обеспечение жильем молодых семей» (далее — федеральная Подпрограмма) и Правила предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение (строительство) жилья и их использования.

В силу положений раздела V федеральной Программы управление реализацией данной Программы и входящих в ее состав подпрограмм предусматривает участие в этом, в том числе, органов исполнительной власти субъектов Российской Федерации и органов местного самоуправления путем осуществления на уровне субъектов Российской Федерации разработки и реализации региональных программ, а на уровне органов местного самоуправления — разработки и реализации муниципальных программ.

Таким образом, принимая оспариваемые нормативные правовые акты, Кабинет Министров Республики Татарстан и Испол-

нительный комитет муниципального образования города Казани правомерно реализовали полномочия, принадлежащие им в силу федерального законодательства, а также в соответствии со статьями 102, 103 и 118 Конституции Республики Татарстан.

3. Конституция Республики Татарстан гарантирует каждому право на жилище; органы государственной власти и органы местного самоуправления поощряют жилищное строительство, создают условия для осуществления права на жилище (статья 55). Аналогичные гарантии установлены статьей 40 (части 1 и 2) Конституции Российской Федерации.

Данные конституционные нормы корреспондируют международным правовым нормам о признании права каждого на достаточный жизненный уровень, одним из условий обеспечения которого является жилище (статья 25 Всеобщей декларации прав человека от 10 декабря 1948 года, статья 11 Международного пакта об экономических, социальных и культурных правах от 16 декабря 1966 года). Европейская социальная хартия (пересмотренная) от 3 мая 1996 года также предусматривает, что в целях обеспечения необходимых условий для всестороннего развития семьи как основной ячейки общества стороны обязуются содействовать экономической, правовой и социальной защите семейной жизни, в частности посредством социальных и семейных пособий, налоговых льгот, предоставления жилья семье, помощи молодым семьям и других соответствующих мер (статья 16).

Конституционный Суд Российской Федерации неоднократно отмечал, что реализация мер, направленных на обеспечение условий для осуществления гражданами права на жилище, включая использование бюджетных средств для предоставления в установленном порядке субсидий на приобретение или строительство жилых помещений, требует определения категорий граждан, нуждающихся в жилище, а также установления конкретных форм, источников, порядка и условий обеспечения их жильем с учетом социального статуса и имеющихся у государства финансово-экономических и иных возможностей. При этом, поскольку требование о предоставлении социальных выплат на приобретение жилья непосредственно из Конституции Российской Федерации не вытекает, условия их получения определяются законодателем и (или) Правительством Российской Федерации в рамках их компетенции (Постановление от 8 июля 2014 года № 21-П, Определение от 15 января 2015 года № 3-О).

3.1. Положения как самой федеральной Программы, так и являющейся ее составной частью федеральной Подпрограммы не содержат императивных требований об участии в их реализации всех субъектов Российской Федерации. Исходя из содержания абзаца третьего раздела IV федеральной Подпрограммы во взаимосвязи с положениями подпунктов «а» и «е» пункта 3, пунктов 4.1 и 6 Правил предоставления субсидий из федерального бюджета бюджетам субъектов Российской Федерации на софинансирование расходных обязательств субъектов Российской Федерации на предоставление социальных выплат молодым семьям на приоб-

ретение (строительство) жилья (приложение № 4 к федеральной Подпрограмме) участие субъектов Российской Федерации в рамках данной Подпрограммы предполагает соблюдение ими ряда обязательных условий. К числу таковых относятся: софинансирование предусмотренных в федеральной Подпрограмме мероприятий за счет средств бюджета субъекта Российской Федерации; принятие органом государственной власти субъекта Российской Федерации региональной программы обеспечения жильем молодых семей, предусматривающей предоставление социальных выплат молодым семьям; наличие в законе субъекта Российской Федерации о бюджете субъекта Российской Федерации бюджетных ассигнований на финансирование в соответствующем финансовом году и плановом периоде региональной программы обеспечения жильем молодых семей.

В рамках реализации указанных положений, а также в целях расширения форм государственной поддержки в улучшении жилищных условий Кабинетом Министров Республики Татарстан утверждена государственная программа «Обеспечение качественным жильем и услугами жилищно-коммунального хозяйства населения Республики Татарстан на 2014—2020 годы», составной частью которой является республиканская Подпрограмма. Положениями республиканской Подпрограммы в свою очередь предусмотрено принятие муниципальных программ по обеспечению жильем молодых семей в муниципальных образованиях, отобранных для участия в ее реализации.

Между тем само по себе предоставление молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья по своей правовой природе не относится к обязательным мерам социальной поддержки и по существу выступает в качестве дополнительного способа повышения уровня жизни указанных семей. Принятие республиканской Подпрограммы, а также основанной на ней муниципальной Программы, отдельные положения которых обжалует заявитель, уже само по себе направлено на обеспечение реализации конституционного права граждан на жилище, установленного статьей 55 Конституции Республики Татарстан, а также отвечает положениям части первой и третьей статьи 38 Конституции Республики Татарстан о том, что семья находится под защитой государства и государство проявляет заботу о семье.

Согласно правовым позициям Конституционного Суда Российской Федерации государственная поддержка семьи имеет особую значимость и, следовательно, предполагает наличие правовых механизмов, которые обеспечивали бы институту семьи эффективную защиту, адекватную целям социальной и экономической политики Российской Федерации, направленной в том числе на повышение рождаемости как важной составляющей сохранения и развития многонационального народа России и позволяющую создавать условия для реализации гражданами их прав и обязанностей в сфере семейных отношений, включая оказание помощи молодым семьям в решении жилищной проблемы, а семьям, имеющим детей, — предоставление дополнительных мер

государственной поддержки. Вместе с тем, относя социальную защиту, включая социальное обеспечение, к совместному ведению Российской Федерации и ее субъектов (статья 72, пункт «ж» части 1), Конституция Российской Федерации не устанавливает конкретные способы и объемы такой защиты, предоставляемой тем или иным категориям граждан. Решение этих вопросов является прерогативой законодателя, который при определении гарантий реализации прав, закрепленных статьями 38 и 39 Конституции Российской Федерации, располагает достаточно широкой свободой усмотрения в выборе мер социальной защиты семьи и детей, критериев их дифференциации, регламентации условий и порядка предоставления; он вправе также избирать и изменять формы (способы) их предоставления (постановления Конституционного Суда Российской Федерации от 15 декабря 2011 года № 28-П и от 15 октября 2012 года № 21-П, Определение от 9 ноября 2010 года № 1439-О-О).

Необходимость предоставления молодыми семьями документов, подтверждающих нуждаемость в улучшении жилищных условий и платежеспособность молодых семей, с одновременной их проверкой органами местного самоуправления при постановке молодых семей на учет для участия в федеральной Подпрограмме, а также для получения ими свидетельства о праве на получение социальной выплаты на приобретение жилого помещения или строительство индивидуального жилого дома предусмотрена положениями федеральных Правил. Так, согласно пункту 27 данных Правил для получения указанного свидетельства молодая семья — претендент на получение социальной выплаты в соответствующем году направляет в орган местного самоуправления в числе прочих и документы, подтверждающие ее нуждаемость в улучшении жилищных условий и платежеспособность. Организация учета молодых семей, участвующих в федеральной Подпрограмме, возлагается на органы исполнительной власти субъекта Российской Федерации, а также органы местного самоуправления и выступает в качестве одного из основных мероприятий по ее реализации. Полномочия по определению порядка формирования органом местного самоуправления списка молодых семей-участников федеральной Подпрограммы, изъявивших желание получить социальную выплату в планируемом году, и формы этого списка отнесены пунктом 21 федеральных Правил к компетенции органа исполнительной власти субъекта Российской Федерации.

Такой порядок обусловлен положениями раздела VI федеральной Подпрограммы, в соответствии с которыми эффективность ее реализации и использования выделенных на нее средств федерального бюджета, бюджетов субъектов Российской Федерации и местных бюджетов обеспечивается за счет прозрачности использования бюджетных средств, а также адресного предоставления социальных выплат. Кроме того, в статье 31 Бюджетного кодекса Российской Федерации, закрепляющей принцип самостоятельности бюджетов, предусмотрены право и обязанность органов госу-

дарственной власти и органов местного самоуправления самостоятельно обеспечивать эффективность использования бюджетных средств. Поскольку данный принцип является общим для всей бюджетной системы Российской Федерации, которая состоит, в частности, из бюджетов субъектов Российской Федерации, он в полной мере распространяется и на расходные обязательства Республики Татарстан по предоставлению молодым семьям социальных выплат на приобретение (строительство) жилья в рамках республиканской Подпрограммы.

Такой подход предусматривает право Кабинета Министров Республики Татарстан на включение в оспариваемую республиканскую Подпрограмму и утвержденные ею республиканские Правила положений, направленных на обеспечение эффективности реализации федеральной Программы, а также использования бюджетных средств, даже если такие положения напрямую федеральной Подпрограммой не предусмотрены, но не противоречат ей и не ущемляют права молодых семей-участников федеральной Подпрограммы на получение ими социальных выплат. Как отметил Конституционный Суд Российской Федерации, Правительство Российской Федерации — соблюдая требования Конституции Российской Федерации, которые обязывают его обеспечивать баланс публичных и частных интересов, не нарушая принципы справедливости и равенства, выступающие конституционным критерием оценки нормативного правового регулирования в данной сфере общественных отношений, и реализуя в рамках подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей» федеральной целевой программы «Жилище» на 2011—2015 годы возложенные на него статьями 40 и 114 (пункты «в» и «ж» части 1) Конституции Российской Федерации дискреционные полномочия с учетом финансовых возможностей государства и иных факторов — вправе устанавливать не только круг получателей социальной выплаты на приобретение (строительство) жилья, ее размер, условия предоставления и использования, но и основания для отказа в признании молодой семьи участницей данной подпрограммы (Постановление от 8 июля 2014 года № 21-П). Указанная правовая позиция в полной мере применима к правовому регулированию в данной сфере, осуществляемому на республиканском уровне.

Следовательно, установленная Кабинетом Министров Республики Татарстан и Исполнительным комитетом муниципального образования города Казани процедура проведения ежегодной проверки нуждаемости в улучшении жилищных условий и платежеспособности молодой семьи выступает в качестве дополнительной меры, обеспечивающей эффективность реализации республиканской Подпрограммы, и является необходимым элементом организационных мероприятий, предусмотренных разделом III федеральной Подпрограммы. При этом оспариваемые заявителем положения о проведении органами местного самоуправления данной проверки распространяются на все состоящие на учете молодые семьи и не допускают возможности произвольного их приме-

нения и истолкования, поскольку проверка проходит по единому для всех порядку, а основания для снятия с учета молодых семей по результатам такой проверки являются одинаковыми для всех.

С учетом изложенного положения, установленные абзацами первым и вторым пункта 22 муниципальных Правил, а также абзацами первым и вторым пункта 21 республиканских Правил, не вводят каких-либо необоснованных ограничений для молодых семей, не допускают неравенства в правовом регулировании при реализации прав этой категории граждан на государственную поддержку в решении жилищной проблемы и не могут считаться нарушающими их субъективное право на получение социальной выплаты.

3.2. Пунктом 6 федеральных Правил определены требования к молодым семьям-участникам федеральной Подпрограммы, которыми являются: соответствие возрастному критерию (подпункт «а»), нуждаемость в жилых помещениях (подпункт «б»), а также платежеспособность (подпункт «в»). Исходя из целей и задач федеральной Подпрограммы и с учетом имеющихся финансово-экономических возможностей на период ее действия предусматривается предоставление социальной выплаты молодым семьям-участникам федеральной Подпрограммы, которые на момент включения их органом исполнительной власти субъекта Российской Федерации в список претендентов на получение социальной выплаты в соответствующем году отвечают всем установленным федеральными Правилами требованиям к молодой семье, в том числе критериям платежеспособности и нуждаемости в улучшении жилищных условий. При этом сам по себе статус участника федеральной Подпрограммы не предоставляет получившим его молодым семьям никаких дополнительных прав, кроме предусмотренного пунктом 20 федеральных Правил права изъявить желание на получение социальной выплаты в планируемом году. На это указывает и Конституционный Суд Российской Федерации, согласно правовой позиции которого само по себе включение органом местного самоуправления и (или) органом исполнительной власти молодой семьи в список (сводный список) молодых семей-участников подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей», изъявивших желание получить социальную выплату в планируемом году, не означает, что такие молодые семьи обладают субъективным правом на получение социальной выплаты для приобретения (строительства) жилья (Определение от 15 января 2015 года № 3-О).

Тем самым положения, предусмотренные абзацем пятым пункта 22 муниципальных Правил, а также абзацем пятым пункта 21 республиканских Правил, на основании которых молодые семьи фактически исключаются из числа участников федеральной Подпрограммы, не могут рассматриваться как допускающие произвольное лишение молодой семьи-участника федеральной Подпрограммы права на получение социальной выплаты на приобретение (строительство) жилого помещения. Это подтверждается тем, что основанием для такого исключения является несо-

ответствие молодых семей тем же самым требованиям, которые согласно федеральным Правилам предъявляются к ним для включения в список претендентов на получение социальной выплаты в планируемом году либо для получения свидетельства о праве на получение социальной выплаты на приобретение жилого помещения или строительство индивидуального жилого дома.

Кроме того, снятие молодой семьи с учета в качестве нуждающейся в улучшении жилищных условий для участия в федеральной Подпрограмме не лишает такую семью дополнительных мер государственной поддержки в виде права на получение жилого помещения по договорам социального найма или найма жилого помещения жилищного фонда социального использования в порядке, предусмотренном главами 7 и 8.1 Жилищного кодекса Российской Федерации, а также законами Республики Татарстан от 13 июля 2007 года № 31-ЗРТ «Об обеспечении защиты жилищных прав граждан на предоставление им жилых помещений государственного жилищного фонда и муниципального жилищного фонда по договорам социального найма» и от 16 марта 2015 года № 13-ЗРТ «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений по договорам найма жилых помещений жилищного фонда социального использования».

Таким образом, оспариваемые правовые положения абзацев первого, второго и пятого пункта 22 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации целевой программы «Обеспечение жильем молодых семей в г. Казани» на 2014—2015 годы, утвержденных постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 9 июня 2014 года № 3094, а также абзацев первого, второго и пятого пункта 21 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей в Республике Татарстан на 2014—2015 годы» государственной программы «Обеспечение качественным жильем и услугами жилищно-коммунального хозяйства населения Республики Татарстан на 2014—2020 годы», утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 30 апреля 2014 года № 289, не отменяют, не умаляют и иным образом не нарушают конституционные права заявителя и тем самым не противоречат статьям 2, 13, 38 (части первая и третья), 55, 58 (часть вторая) и 60 Конституции Республики Татарстан.

На основании изложенного, руководствуясь статьями 6, 63, частями первой и второй статьи 66, статьями 68, 69, 71 и 73, пунктом 1 части первой статьи 104 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

постановил:

1. Признать абзацы первый, второй и пятый пункта 22 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации целевой программы

«Обеспечение жильем молодых семей в г. Казани» на 2014—2015 годы, утвержденных постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 9 июня 2014 года № 3094, а также абзацы первый, второй и пятый пункта 21 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей в Республике Татарстан на 2014—2015 годы» государственной программы «Обеспечение качественным жильем и услугами жилищно-коммунального хозяйства населения Республики Татарстан на 2014—2020 годы», утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 30 апреля 2014 года № 289, соответствующими Конституции Республики Татарстан.

2. Настоящее Постановление окончательно, не подлежит обжалованию, вступает в силу немедленно после его провозглашения, действует непосредственно и не требует подтверждения другими органами и должностными лицами.

3. Согласно статье 72 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» настоящее Постановление подлежит незамедлительному опубликованию в газетах «Ватаным Татарстан» и «Республика Татарстан». Постановление должно быть опубликовано также в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан».

№ 64-П

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ
ИСЕМЕ БЕЛӘН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ

гражданин А.Ф. Шиһапов шикаятенә бәйле рәвештә Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2014 елның 9 июнендәге 3094 номерлы карары белән расланган 2014—2015 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 22 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларының, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 30 апрелендәге 289 номерлы карары белән расланган «2014—2020 елларга Татарстан Республикасы халкын сыйфатлы торак һәм торак-коммуналь хуҗалык хезмәтләре белән тәэмин итү» дәүләт программасының «2014—2015 елларга Татарстан Республикасында яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 21 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларының конституциячеллеген тикшерү турындагы эш буенча

2015 ел
16 октябрь
Казан шәһәре

КАРАРЫ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Р.Ф. Гафиятуллин, Л.В. Кузьмина, Р.Г. Сәхиева, А.А. Хамматова, А.Р. Шакараев составында,

Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясына (дүртенче өлеш), «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы бишенче һәм тугызынчы өлешләренә, 39 статьясының беренче өлешенә һәм икенче өлешенең 1 пунктына, 68, 83, 100, 101 һәм 103 статьяларына таянып,

ачык суд утырышында Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2014 елның 9 июнендәге 3094 номерлы карары белән расланган 2014—2015 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 22 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларының, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 30 апрелендәге 289 номерлы карары белән расланган «2014—2020 елларга Татарстан Республикасы халкын сыйфатлы торак һәм торак-коммуналь хуҗалык хезмәтләре белән тәэмин итү» дәүләт программасының «2014—2015 елларга Татарстан Республикасында яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 21 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларының конституциячеллеген тикшерү турындагы эшне карады.

Эшне карауга гражданин А.Ф. Шиһаповның шикаяте сәбәп булды. Мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъва белдерелә торган хокукый нигезләмәләрнең Татарстан Республикасы Конституциясенә

туры килү-килмәве турындагы мәсьәләдә килеп туган билгесезлек эшне карауга нигез булды.

Докладчы судья А.Р. Шакараев мәгълүматын, яклар — гражданин А.Ф. Шиһапов, дәгъва белдерелә торган норматив хокукый актны чыгарган орган вәкиле — Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты Хокук идарәсенең торак законнары мәсьәләләре бүлегенең баш белгече М.М. Кәримов, Татарстан Республикасы Төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хуҗалык министрлыгының юридик бүлеге әйдәп баручы киңәшчесе Ф.М. Мөхәммәдиева, Татарстан Республикасы Яшьләр эшләре һәм спорт министрлыгының юридик эшләр бүлекчәсе мөдире О.Б. Вощакина аңлатмаларын, суд утырышына чакырылган: Татарстан Республикасы Президенты вәкиле — Татарстан Республикасы Президентының Дәүләт-хокук идарәсенең закон проектлары эшләү бүлеге баш киңәшчесе Л.К. Вәлиуллинаның, Татарстан Республикасы Дәүләт Советының вәкаләтле вәкиле — Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Аппараты Хокук идарәсе башлыгы А.А. Ощепковның, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты — Татарстан Республикасы Хөкүмәте вәкиле — Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты Аппаратының Хокук идарәсе башлыгы урынбасары Ю.Н. Олонованың, Татарстан Республикасы Югары суды Рәисе вәкиле — Татарстан Республикасы Югары суды судьясы Э.С. Каминскийның, Татарстан Республикасы Арбитраж суды Рәисе вәкиле — Татарстан Республикасы Арбитраж судының суд практикасын анализлау һәм гомумиләштерү бүлеге башлыгы Р.Р. Шкаликовның, Татарстан Республикасы Прокуроры вәкиле — Татарстан Республикасы Прокуроры урынбасары Г.С. Галимовның чыгышларын тыңлап, тапшырылган документларны һәм башка материалларны өйрәнгәннән соң, Татарстан Республикасы Конституция суды

б и л г е л ә д е :

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданин А.Ф. Шиһаповтан Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2014 елның 9 июнендәге 3094 номерлы карары белән расланган 2014—2015 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең (алга таба шулай ук — муниципаль Кагыйдәләр) 22 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларының, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 30 апрелендәге 289 номерлы карары белән расланган «2014—2020 елларга Татарстан Республикасы халкын сыйфатлы торак һәм торак-коммуналь хуҗалык хезмәтләре белән тәэмин итү» дәүләт программасының «2014—2015 елларга Татарстан Республикасында яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең (алга таба шулай ук — республика Кагыйдәләре) 21 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацлары белән

үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаять һәм шуңа кушымта алынды.

Муниципаль Кагыйдәләрнең 22 пунктындагы дәгъвалана торган нигезләмәләре белән шул билгеләнгән:

— Казан шәһәре Башкарма комитеты районы(-нары) администрациясе ел саен 1 августтан 1 сентябрьгә кадәр 2014—2015 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасында (алга таба — муниципаль Программа) катнашу өчен торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлар буларак исәптә торган яшь гаиләләрнең торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм түләргә сәләтле булуларын тикшерүне уздыра (беренче абзац);

— яшь гаилә, торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм түләргә сәләтле булуын раслар өчен, 1 августка кадәр Казан шәһәре Башкарма комитеты районы(-нары) администрациясенә муниципаль Кагыйдәләрнең 14 пунктындагы «г» һәм «ж» пунктчаларында, шулай ук муниципаль Кагыйдәләрнең 5 нче кушымтасындагы 3, 4, 11, 13—17 пунктларында күрсәтелгән документларны тапшыра (икенче абзац);

— әгәр ел саен уздырыла торган торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм түләргә сәләтле булуны тикшерү яки кабаттан ачыклау вакытында яшь гаилә муниципаль Программада катнашу өчен торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм түләргә сәләтле булуын расламаса һәм (яки) яшь гаиләне муниципаль Программада катнашу өчен торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәптә торудан төшереп калдыру өчен берәр нигез ачыкланса, Казан шәһәре Башкарма комитеты районы(-нары) администрациясе шундый тикшерү тәмамланган яки тиешле нигезләр ачыкланган көннән алып 30 көн эчендә яшь гаиләне муниципаль Программада катнашу өчен торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәптә торудан төшереп калдыру турында карар кабул итә. Яшь гаиләне муниципаль Программада катнашу өчен торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәптә торудан төшереп калдыру турындагы карарда шундый исәптән төшереп калдыру нигезләре күрсәтелгән булырга тиеш. Яшь гаиләне муниципаль Программада катнашу өчен торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәптә торудан төшереп калдыру турындагы карар үзенә карата андый карар кабул ителгән яшь гаиләгә карар кабул ителгән көннән өч эш көне эчендә бирелә яки юллана (бишенче абзац).

Күрсәтелгән нормалар хокукый мәгънәсе белән көче «2014—2015 елларга Татарстан Республикасында яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын (алга таба — республика Ярдәмче программасы) гамәлгә ашыруда катнашкан Татарстан Республикасындагы муниципаль берәмлекләрнең бөтенесенә дә тарала торган республика Кагыйдәләренең дәгъвалана торган 21 пунктына тиңдәш.

Шикаятьнең һәм аңа кушымта итеп бирелгән материалларның эчтәлегеннән күренгәнчә, мөрәҗәгать итүченең гаиләсе 2009 елда Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты җитәкчесенең 2007 елның 18 июлендәге 1788 номерлы кара-

ры белән расланган 2008—2010 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасы буенча субсидия алу өчен документлар тапшырган. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров районы администрациясенең яшь гаиләләр өчен торак программаларын гамәлгә ашыру комиссиясе 2009 елның 23 декабрендәге утырышында мөрәҗәгать итүченең гаиләсен 2002—2010 елларга «Торак» федераль максатчан программасының «Яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын гамәлгә ашыру кысаларында торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак һәм 2002—2010 елларга «Торак» федераль максатчан программасының «Яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын гамәлгә ашыру кысаларында торак алырга бирелә торган социаль түләү күләменнән арта торган хисапланган (уртача) торак бәясенең өлешен түләү өчен җитәрлек керемнәргә яки башка акчаларга ия буларак тану турындагы карарлар кабул итә. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров районы администрациясе башлыгының 2010 елның 11 гыйнварындагы 1р номерлы күрсәтмәсе белән А.Ф. Шиһапов гаиләсе өч кеше составында 2008—2010 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасында катнашучы яшь гаиләләр исемлегенә кертелгән булган.

Әмма Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров һәм Мәскәү районнары администрациясенең яшь гаиләләр өчен торак программаларын гамәлгә ашыру комиссиясенең 2013 елның 7 августындагы карары нигезендә Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров һәм Мәскәү районнары администрациясе башлыгының 2013 елның 15 августындагы 816ра номерлы күрсәтмәсе белән мөрәҗәгать итүченең гаиләсе Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2010 елның 17 декабрендәге 1050 номерлы карары белән расланган 2011—2015 елларга «Торак» федераль максатчан программасында (2015 елның 9 сентябренә кадәр гамәлдә булган редакциясендә) (алга таба — федераль Программа) катнашучы яшь гаиләләр исемлегеннән гражданин А.Ф. Шиһаповның яше 35 тән арту һәм исәп нормасыннан күбрәк гомуми торак мәйданы белән тәэмин ителү сәбәпле төшереп калдырылган.

Татарстан Республикасы Югары судының 2014 елның 27 мартындагы апелляция билгеләмәсе белән үзгәрешсез калдырылган Казан шәһәре Киров район судының 2013 елның 23 декабрендәге карары белән Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров һәм Мәскәү районнары администрациясе башлыгының 2013 елның 15 августындагы 816ра номерлы күрсәтмәсе законсыз дип танылган, ә Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров һәм Мәскәү районнары администрациясе башлыгына мөрәҗәгать итүченең гаиләсен федераль Программада катнашучы яшь гаиләләр исемлегендә торгызу бурычы йөкләнгән. Шуңа бәйле рәвештә гражданин А.Ф. Шиһапов гаиләсе федераль Программада катнашучы яшь

гаиләләр исемлегендә торгызылган. Шул ук вакытта мөрәҗәгать итүчедән муниципаль Кагыйдәләрнең 22 пункты нигезендә, торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм түләргә сәләтле булуны раслау максаты белән, тиешле документлар соралган.

Гражданин А.Ф. Шиһапов тапшырган документларны карап тикшерү нәтиҗәләре буенча Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров һәм Мәскәү районнары администрациясенең яшь гаиләләр өчен торак программаларын гамәлгә ашыру комиссиясенең карары нигезендә Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров һәм Мәскәү районнары администрациясе башлыгының 2014 елның 28 октябрендәге 1511р номерлы күрсәтмәсе белән ир белән хатынның икесенең дә яше 35 тән арту һәм исәп нормасыннан күбрәк гомуми торак мәйданы белән тәэмин ителү сәбәпле А.Ф. Шиһаповның гаиләсе федераль Программада катнашучы яшь гаиләләр исемлегеннән төшереп калдырылган.

Мөрәҗәгать итүче фикеренчә, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2010 елның 17 декабрендәге 1050 номерлы карары белән расланган 2011—2015 елларга «Торак» федераль максатчан программасының «Яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасының Яшь гаиләләргә торак алу (төзү) өчен социаль түләүләр бирү һәм алардан файдалану кагыйдәләре (2015 елның 9 сентябренә кадәр гамәлдә булган редакциясендә) (алга таба — федераль Кагыйдәләр) (аның тарафыннан дәгъвалана торган норматив хокукый актлар аларны гамәлгә ашыру максаты белән кабул ителгән) ел саен яшь гаиләнең торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм түләргә сәләтле булуын тикшерүне күздә тотмый, Россия Федерациясе субъектларына ел саен әлеге документлар соратып тикшерү уздыруга вәкаләтләр бирми һәм гражданнарны федераль Программада катнашучылар исәбеннән төшереп калдыру мөмкинлеген билгеләми.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданин А.Ф. Шиһапов муниципаль Кагыйдәләрнең 22 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларын, шулай ук республика Кагыйдәләренең 21 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларын Татарстан Республикасы Конституциясенең 2, 13, 38 (беренче һәм өченче өлешләр), 55, 58 (икенче өлеш) һәм 60 статьяларына туры килми дип тануны сорый, алар нигезендә кеше, аның хокуклары һәм ирекләре — иң зур хәзинә; кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен тану, үтәү һәм яклау — Татарстан Республикасының бурычы; Татарстан Республикасы — сәясәте кешегә лаеклы тормыш һәм ирекле үсеш тәэмин итүче шартлар булдыруга юнәлтелгән социаль дәүләт; гаилә дәүләт яклавында; дәүләт гаилә турында кайгырта; һәркем торакка хокуклы; беркем дә торагыннан нигезсез рәвештә мәхрүм ителә алмый; дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары торак төзелешен хуплыйлар, торакка хокукны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыралар; Татарстан Республикасында кеше һәм гражданның хокукларын һәм ирекләрен юкка чыгара яисә киметә торган законнар чыгарылмаска тиеш; Татарстан Республикасында һәркем Татар-

стан Республикасы Конституциясен һәм Татарстан Республикасы законнарын, Россия Федерациясе Конституциясен һәм федераль законнарны үтәргә тиеш.

Шулай итеп, Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2014 елның 9 июнендәге 3094 номерлы карары белән расланган 2014—2015 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 22 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацлары, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 30 апрелендәге 289 номерлы карары белән расланган «2014—2020 елларга Татарстан Республикасы халкын сыйфатлы торак һәм торак-коммуналь хуҗалык хезмәтләре белән тәэмин итү» дәүләт программасының «2014—2015 елларга Татарстан Республикасында яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 21 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацлары әлеге эш буенча Татарстан Республикасы Конституция судының карау предметы булып тора.

2. Мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган нигезләмәләр социаль яклау һәм торак законнары өлкәсенә кагыла. Россия Федерациясе Конституциясенең 72 статьясы (1 өлешнең «ж» һәм «к» пунктлары) нигезендә социаль тәэмин итүне дә исәпкә алып социаль яклау, шулай ук торак законнары да Россия Федерациясенең һәм аның субъектларының уртак карамагында тора. Россия Федерациясе Конституциясенең 76 статьясы буенча Россия Федерациясенең һәм Россия Федерациясе субъектларының уртак карамагындагы мәсьәләләр буенча федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъектларының шулар нигезендә кабул ителүче законнары һәм башка норматив-хокукый актлары чыгарыла (2 өлеш); Россия Федерациясе субъектларының законнары һәм башка норматив-хокукый актлары Россия Федерациясе карамагындагы мәсьәләләр буенча, шулай ук Россия Федерациясенең һәм аның субъектларының уртак карамагындагы мәсьәләләр буенча кабул ителгән федераль законнарга каршы килә алмый (5 өлеш).

Россия Федерациясе Торак кодексының 2 статьясындагы 2 пункт белән дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары гражданнарның торакка хокукларын гамәлгә ашыру өчен гражданнарның торак шартларын яхшыртуга каралган бюджет акчаларыннан файдаланып, шул исәптән торак урыннар сатып алу яисә төзү өчен билгеләнгән тәртиптә субсидияләр бирү юлы белән дә шартлар тәэмин итүгә вәкаләтлеләр. Бу күрсәтмәне үстерү максатыннан Россия Федерациясе Хөкүмәте 2010 елның 17 декабрендәге 1050 номерлы карары белән 2011—2015 елларга «Торак» федераль максатчан программасын (2015 елның 9 сентябренә кадәр гамәлдә булган редакциясендә), шул исәптән «Яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын (алга таба — федераль Ярдәмче программа) һәм Яшь гаиләләргә

торак алу (төзү) өчен социаль түләүләр бирү һәм алардан файдалану кагыйдәләрен раслады.

Федераль Программаның V бүлеге нигезләмәләре нигезендә әлеге Программаны һәм аның составына керә торган ярдәмче программаларны гамәлгә ашыру белән идарә итү, шул исәптән Россия Федерациясе субъектларының башкарма хакимият органнарының һәм җирле үзидарә органнарының да Россия Федерациясе субъектлары дәрәҗәсендә региональ программалар төзү һәм гамәлгә ашыру, җирле үзидарә органнары дәрәҗәсендә исә — муниципаль программалар төзү һәм гамәлгә ашыру юлы белән катнашуын исәптә тота.

Шулай итеп, дәгъвалана торган норматив хокукый актларны кабул итеп, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты һәм Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты федераль законнар, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясенең 102, 103 һәм 118 статьялары нигезендә үзләренә бирелгән вәкаләтләрне законлы рәвештә гамәлгә ашырганнар.

3. Татарстан Республикасы Конституциясе һәркемгә торакка хокукын гарантияли; дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары торак төзелешен хуплыйлар, торакка хокукны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыралар (55 статья). Шундый ук гарантияләр Россия Федерациясе Конституциясенең 40 статьясында да (1 һәм 2 өлешләр) билгеләнгән.

Әлеге конституция нормалары һәркемнең тормыш итүе җитәрлек дәрәҗәдә булу хокукын тану турындагы халыкара хокукый нормаларга тәңгәл киләләр. Бу дәрәҗәне тәэмин итү шартларыннан берсе — торак (1948 елның 10 декабрендәге Кеше хокуклары гомуми декларациясенең 25 статьясы, 1966 елның 16 декабрендәге Икътисади, социаль һәм мәдәни хокуклар турындагы халыкара пактның 11 статьясы). 1996 елның 3 маендагы Европа социаль хартиясендә (яңадан каралганында) шулай ук кирәкле шартлар белән тәэмин итү максаты белән җәмгыятьнең төп күзәнәге буларак гаиләнең бар яктан да үсеш алуы өчен яклар гаилә тормышын икътисади, хокукый һәм социаль яклауга, аерым алганда, социаль һәм гаилә пособиеләре, салым ташламалары, гаиләгә торак бирү, яшь гаиләләргә ярдәм һәм башка шуның кебек чаралар аша ярдәм итүне үз өсләренә алалар, дип каралган (16 статья).

Россия Федерациясе Конституция Суды берничә тапкыр билгеләгәнчә, куелган тәртиптә торак урыннар сатып алуга яисә төзүгә субсидияләр бирү өчен бюджет акчаларыннан файдалануны да кертеп, гражданнарның торакка хокукын гамәлгә ашыру шартларын тәэмин итүгә юнәлтелгән чараларны реализацияләү, торакка мохтаҗ гражданнар категориясен билгеләүне, шулай ук социаль статусын һәм дәүләтнең финанс-икътисади һәм башка мөмкинлекләрен исәпкә алып, аларны торак белән тәэмин итүнең конкрет формаларын, чыганакларын, тәртибен һәм шартларын булдыруны таләп итә. Шул ук вакытта, торак алуга социаль түләүләр бирү таләбе турыдан-туры Россия Федерациясе

Конституциясеннән чыкмаганлыктан, аларны алу шартлары компетенцияләре кысаларында законнар чыгаручы һәм (яки) Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә (2014 елның 8 июлендәге 21-П номерлы Карар, 2015 елның 15 гыйнварындагы 3-О номерлы Билгеләмә).

3.1. Федераль Программаның үзенең дә, аның составына керә торган федераль Ярдәмче программаның да нигезләмәләрендә аларны гамәлгә ашыруда Россия Федерациясенең барлык субъектларының да катнашуы турында императив таләпләр юк. Яшь гаиләләргә торак алу (төзү) өчен социаль түләүләр бирү өчен Россия Федерациясе субъектларының чыгым йөкләмәләрен бергәләп финанслауга Россия Федерациясе субъектлары бюджетларына федераль бюджеттан субсидияләр бирү кагыйдәләренең (федераль Ярдәмче программага 4 нче кушымта) 3 пунктының «а» һәм «е» пунктчалары, 4.1 һәм 6 пунктлары нигезләмәләре белән үзара бәйле федераль Ярдәмче программаның IV бүлегендәге өченче абзацы эчтәлегеннән чыгып, Россия Федерациясе субъектларының әлеге Ярдәмче программа кысаларында катнашуы аларның берничә мәҗбүри шартны үтәүләрен таләп итә. Шулар исәбенә түбәндәгеләр керә: федераль Ярдәмче программада каралган чараларны Россия Федерациясе субъекты бюджет акчасы хисабына бергәләп финанслау; Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте органы тарафыннан яшь гаиләләргә социаль түләүләр бирүне караган яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү региональ программасын кабул итү; Россия Федерациясе субъектының Россия Федерациясе субъектының бюджеты турындагы законында тиешле финанс елында һәм план периодында яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү региональ программасын финанслауга бюджеттан акча бүленүенең булуы.

Күрсәтелгән нигезләмәләрне гамәлгә ашыру кысаларында, шулай ук торак шартларын яхшыртуга дәүләт ярдәме формаларын киңәйтү максаты белән, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан «2014—2020 елларга Татарстан Республикасы халкын сыйфатлы торак һәм торак-коммуналь хуҗалык хезмәтләре күрсәтү белән тәэмин итү» дәүләт программасы расланган, республика Ярдәмче программасы шуның бер өлеше булып тора. Үз чиратында республика Ярдәмче программасы нигезләмәләрендә аны гамәлгә ашыру өчен сайланган муниципаль берәмлекләрдә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү муниципаль программаларын кабул итү каралган.

Шул ук вакытта яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү үзенең хокукый табигатенә күрә социаль ярдәм күрсәтүнең мәҗбүри чараларына керми һәм нигездә күрсәтелгән гаиләләрнең тормыш дәрәҗәсен күтәрүнең өстәмә бер ысулы сыйфатында чагылыш таба. Мөрәҗәгать итүче аерым нигезләмәләрен дәгъвалый торган республика Ярдәмче программасын, шулай ук аңа нигезләнгән муниципаль Программаны кабул итү үзе үк Татарстан Республикасы Конституциясенең 55 статьясында билгеләнгән гражданнарның торакка конституциячел хокукларын гамәлгә ашыруны тәэмин итүгә юнәлтелгән һәм шулай ук

Татарстан Республикасы Конституциясенең гаилә дәүләт яклавында һәм дәүләт гаилә турында кайгырта дигән 38 статьясының беренче һәм өченче өлешләрендәге нигезләмәләргә җавап бирә.

Россия Федерациясе Конституция Судының хокукый позицияләре нигезендә гаиләгә дәүләттән ярдәм күрсәтү аерым әһәмияткә ия һәм, димәк, гаилә институтына Россия Федерациясенең социаль һәм икътисади сәясәте максатына ярашлы, шул исәптән Россиянең күпмилләтле халкын саклау һәм үстерүнең мөһим өлеше буларак туучылар санын арттыруга юнәлдерелгән һәм, яшь гаиләләргә торак мәсьәләсен хәл итүдә ярдәм күрсәтүне, балалы гаиләләргә исә дәүләт ярдәменең өстәмә чараларын күрүне дә исәптә тотып, гражданнарның гаилә мөнәсәбәтләре өлкәсендә хокукларын һәм бурычларын гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру мөмкинлеге бирә торган нәтиҗәле яклау тәэмин итә торган хокукый механизмнар булуын күздә тота. Шул ук вакытта, социаль тәэминатны да кертеп, социаль яклауны Россия Федерациясе һәм аның субъектларының уртак карамагына нисбәт итеп (72 статья, 1 өлешнең «ж» пункты), Россия Федерациясе Конституциясе теге яки бу гражданнар категорияләренә күрсәтелгән мондый яклауның конкрет ысулларын һәм күләмен билгеләми. Бу мәсьәләләрне хәл итү Россия Федерациясе Конституциясенең 38 һәм 39 статьялары белән беркетелгән хокукларны гамәлгә ашыру гарантияләрен билгеләгән чакта гаилә һәм балаларны социаль яклау чараларын сайлавын, аларның дифференциациясе критерийларын, шартларының регламентациясен һәм бирелү тәртибен карауда шактый киң ирекккә ия булган закон чыгаручының аерым хокукы; ул шулай ук аларның бирелү формаларын (ысулларын) сайлау һәм үзгәртү хокукына ия (Россия Федерациясе Конституция Судының 2011 елның 15 декабрендәге 28-П номерлы һәм 2012 елның 15 октябрендәге 21-П номерлы карарлары, 2010 елның 9 ноябрендәге 1439-О-О номерлы Билгеләмәсе).

Яшь гаиләләрнең торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм түләргә сәләтле булуларын исбатлый торган, шулай ук аларның торак урын алуга яки хосусый торак йорт төзүгә социаль түләү алуга хокук турында шәһадәтнамә алулары өчен яшь гаиләләрнең документларны бирүләре кирәклеге, бер үк вакытта аларның җирле үзидарә органнары тарафыннан яшь гаиләләрне федераль Ярдәмче программада катнашу өчен исәпкә алган чакта тикшерелүе федераль Кагыйдәләрнең нигезләмәләре белән билгеләнә. Шулай, әлеге Кагыйдәләрнең 27 пункты нигезендә әйтелгән шәһадәтнамәне алыр өчен яшь гаилә — тиешле елда социаль түләү алуга дәгъвачы җирле үзидарә органына бүтән документлар белән беррәттән үзенең торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм түләргә сәләтле булуын исбатлый торган документларны да җибәрә. Федераль Ярдәмче программада катнашкан яшь гаиләләрне исәптә тотуны оештыру Россия Федерациясе субъектының башкарма хакимият органнарына, шулай ук җирле үзидарә органнарына йөкләнә һәм әлеге программаны гамәлгә ашыруда төп чараларның берсе булып тора.

Җирле үзидарә органы тарафыннан планлаштырылган елда социаль түләү алу теләген белдергән федераль Ярдәмче программада катнашучы яшь гаиләләр исемлеген формалаштыру тәртибен һәм шул исемлекнең формасын билгеләү вәкаләтләре федераль Кагыйдәләрнең 21 пункты белән Россия Федерациясе субъектының башкарма хакимият органы компетенциясенә кертелгән.

Мондый тәртип федераль Ярдәмче программаның VI бүлеге нигезләмәләре белән шарт итеп куелган, алар нигезендә әлеге программаны гамәлгә ашыруның һәм аңа дип бүленгән федераль бюджет, Россия Федерациясе субъектлары бюджеты һәм җирле бюджет акчаларыннан файдалануның нәтиҗәлелегә бюджет акчаларыннан файдалануның үтә күренмәле булуы белән, шулай ук социаль түләүләрнең адреслап бирелүе белән тәэмин ителә. Моннан тыш, Россия Федерациясе Бюджет кодексының бюджетларның мөстәкыйльлек принцибын билгеләгән 31 статьясында дәүләт хакимияте органнарының һәм җирле үзидарә органнарының бюджет акчаларыннан файдалануның нәтиҗәлелеген мөстәкыйль рәвештә тәэмин итү хокукы һәм бурычы каралган. Бу принцип Россия Федерациясенең субъектлары бюджетларыннан да торган Россия Федерациясенең бөтен бюджет системасы өчен уртак булганга күрә, республика Ярдәмче программасы кысаларында ул тулысынча Татарстан Республикасының яшь гаиләләргә торак алу (төзү) өчен социаль түләүләр бирү чыгым йөкләмәләренә дә кагыла.

Мондый алым Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына дәгъвалана торган республика Ярдәмче программасына һәм анда расланган республика Кагыйдәләренә федераль Программаны гамәлгә ашыруның һәм бюджет акчаларын куллануның нәтиҗәлелеген тәэмин итүгә юнәлдерелгән нигезләмәләр, алар турыдан-туры федераль Ярдәмче программада каралмаган булсалар да, аңа каршы килмәсәләр һәм федераль Ярдәмче программада катнашучы яшь гаиләләрнең социаль түләүләр алуга хокукларын чикләмәсәләр, кертү хокукын бирә. Россия Федерациясе Конституция Суды билгеләп узганча, Россия Федерациясе Хөкүмәте — иҗтимагый мөнәсәбәтләрнең шушы сферасында норматив хокукый җайга салуны бәяләүнең конституциячел критерийлары булып торган гаделлек һәм тигезлек принципларын бозмыйча, аңа җәмәгать һәм хосусый мәнфәгатьләренең балансын тәэмин итүен йөкләгән Россия Федерациясе Конституциясе таләпләрен үтәп һәм дәүләтнең финанс мөмкинлекләрен һәм башка факторларны исәпкә алып, 2011—2015 елларга «Торак» федераль максатчан программасының «Яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасы кысаларында Россия Федерациясе Конституциясенең 40 һәм 114 статьялары (1 өлешнең «в» һәм «ж» пунктлары) белән аңа йөкләнгән үз карамагындагы вәкаләтләрен гамәлгә ашырып — торак алу (төзү) өчен социаль түләүләр алучылар даирәсен, аның күләмен, бирелү һәм кулланылу шартларын гына түгел, яшь гаиләнең әлеге программада катнашучы булуын тануны кире кагу нигезләрен дә

билгеләүгә хокуклы (2014 елның 8 июлендәге 21-П номерлы Карар). Күрсәтелгән хокукый позиция республика дәрәҗәсендә башкарыла торган шушы сферадагы хокукый җайга салуда тулысынча кулланыла ала.

Димәк, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты һәм Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнгән ел саен уздырыла торган яшь гаиләнең торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм түләргә сәләтле булуын тикшерү процедурасы республика Ярдәмче программасын гамәлгә ашыруның нәтиҗәлелеген тәэмин итә торган өстәмә чара һәм федераль Ярдәмче программаның III бүлегендә каралган оештыру чараларының кирәкле бер элементы булып тора. Шул ук вакытта мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган җирле үзидарә органнарының әлеге тикшерүне уздыру турындагы нигезләмәләр исәптә торган барлык яшь гаиләләргә дә кагыла һәм аларны ирекле рәвештә куллану һәм аңлату мөмкинлеге бирмиләр, чөнки тикшерү һәркем өчен бердәй тәртиптә үтә, мондый тикшерү нәтиҗәсендә яшь гаиләләрне исәптән алу нигезләре дә һәркем өчен бертигез.

Бәян ителгәннәрне исәпкә алып, муниципаль Кагыйдәләрнең 22 пунктының беренче һәм икенче абзацлары, шулай ук республика Кагыйдәләренең 21 пунктының беренче һәм икенче абзацлары белән билгеләнгән нигезләмәләр яшь гаиләләр өчен ниндидер нигезсез чикләр куймыйлар, бу категория гражданнарының торак мәсьәләсен хәл итүдә дәүләт ярдәменә хокукларын гамәлгә ашырган чакта хокукый җайга салуда тигезсезлеккә юл куймыйлар һәм аларның социаль түләү алуга субъектив хокукларын бозалар дип санала алмыйлар.

3.2. Федераль Кагыйдәләрнең 6 пунктында федераль Ярдәмче программада катнашучы яшь гаиләләргә таләпләр билгеләнгән. Бу таләпләр: яшь критерийларына туры килү («а» пунктчасы), торак урынга мохтаҗ булу («б» пунктчасы), түләргә сәләтле булу («в» пунктчасы). Федераль Ярдәмче программаның максатлары белән бурычларыннан чыгып һәм аның гамәлдә булу периодындагы финанс-икътисади мөмкинлекләрне исәпкә алып, Россия Федерациясе субъектының башкарма хакимият органы тарафыннан социаль түләү алуга дәгъва итүчеләр исемлегенә кертү вакытында тиешле елда федераль Кагыйдәләрнең яшь гаиләгә карата куелган барлык, шул исәптән түләргә сәләтле булу һәм торак урынга мохтаҗ булу, таләпләренә җавап биргән федераль Ярдәмче программада катнашучы яшь гаиләләргә социаль түләү бирү каралган. Шуның белән бергә федераль Ярдәмче программада катнашучы статусы аны алган яшь гаиләләргә, федераль Кагыйдәләрнең 20 пунктында каралган планлаштырылган елда социаль түләү алуга теләк белдерү хокукыннан тыш, бернинди өстәмә хокук та бирми. Моңа Россия Федерациясе Конституция Суды да күрсәтә, аның хокукый позициясенә күрә, җирле үзидарә органы һәм (яки) башкарма хакимият органы тарафыннан планлаштырылган елда социаль түләү алуга теләк белдергән яшь гаиләне «Яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче

программасында катнашучы яшь гаиләләр исемлегенә (җыелма исемлегенә) кертү мондый яшь гаиләләрнең торак алу (төзү) өчен социаль түләү алуга субъектив хокуклары бар дигәнне белдерми (2015 елның 15 гыйнварындагы 3-О номерлы Билгеләмә).

Шуның белән муниципаль Кагыйдәләрнең 22 пунктының бишенче абзацында, шулай ук республика Кагыйдәләренең 21 пунктының бишенче абзацында каралган нигезләмәләр (яшь гаиләләр фактта федераль Ярдәмче программада катнашучылар исәбеннән шулар нигезендә чыгарыла) федераль Ярдәмче программада катнашучы яшь гаиләне торак урын алу (төзү) өчен социаль түләү алуга хокукыннан нигезсез мәхрүм итүгә юл куя дип карала алмый. Мондый ысул белән исемлектән чыгару өчен яшь гаиләләрнең аларга федераль Кагыйдәләр нигезендә планлаштырылган елда социаль түләү алуга дәгъва итүчеләр исемлегенә кертү яки торак урын алуга яисә хосусый торак йорт төзүгә социаль түләү алуга хокук турында шәһадәтнамә алу өчен куелган шул ук таләпләргә туры килмәве нигез булуы белән раслана.

Моннан тыш, федераль Ярдәмче программада катнашу өчен торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәптә торучы яшь гаиләне исәптән төшерү мондый гаиләне Россия Федерациясе Торак кодексының 7 һәм 8.1 бүлекләрендә, шулай ук 2007 елның 13 июлендәге 31-ТРЗ номерлы «Татарстан Республикасы дәүләт торак фондыннан һәм муниципаль торак фондыннан социаль наем шартнамәләре буенча гражданнарның аларга торак урыннары бирү хокукларын гамәлгә ашыру турында» һәм 2015 елның 16 мартындагы 13-ТРЗ номерлы «Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданнарның торак урыннары алу хокукларын гамәлгә ашыру турында» Татарстан Республикасы законнарында каралган тәртиптә торак урынны социаль наем шартнамәләре буенча алу яки социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарын наем белән алу хокукы формасындагы өстәмә дәүләт ярдәменнән мәхрүм итми.

Шулай итеп, Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2014 елның 9 июнендәге 3094 номерлы карары белән расланган 2014—2015 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 22 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларының, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 30 апрелендәге 289 номерлы карары белән расланган «2014—2020 елларга Татарстан Республикасы халкын сыйфатлы торак һәм торак-коммуналь хуҗалык хезмәтләре белән тәэмин итү» дәүләт программасының «2014—2015 елларга Татарстан Республикасында яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 21 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларының дәгъва белдерелә торган хокукый нигезләмәләре мөрәҗәгать итүченең конституциячел хокукларын юкка чыгар-

мыйлар, киметмиләр һәм башка бер төрле бозмыйлар һәм шуның белән Татарстан Республикасы Конституциясенең 2, 13, 38 (беренче һәм өченче өлешләр), 55, 58 (икенче өлеш) һәм 60 статьяларына каршы килмиләр.

Бәян ителгәннәр нигезендә, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 6, 63 статьяларына, 66 статьясының беренче һәм икенче өлешләренә, 68, 69, 71 һәм 73 статьяларына, 104 статьясының беренче өлешендәге 1 пунктына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

карар чыгарды:

1. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2014 елның 9 июнендәге 3094 номерлы карары белән расланган 2014—2015 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 22 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларын, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 30 апрелендәге 289 номерлы карары белән расланган «2014—2020 елларга Татарстан Республикасы халкын сыйфатлы торак һәм торак-коммуналь хуҗалык хезмәтләре белән тәэмин итү» дәүләт программасының «2014—2015 елларга Татарстан Республикасында яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 21 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларын Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килә дип танырга.

2. Әлеге Карар катгый, шикаятькә дучар ителә алмый, игълан ителү белән үз көченә керә, турыдан-туры гамәлдә була һәм башка органнар һәм вазыйфаи затлар тарафыннан раслануны таләп итми.

3. «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 72 статьясы буенча бу Карар «Ватаным Татарстан» һәм «Республика Татарстан» газеталарында кичекмәстән басылып чыгарга тиеш. Карар шулай ук «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 64-П

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ИМЕНЕМ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

1 декабря 2015 года
город Казань

по делу о проверке конституционности части 4 статьи 3 и части 2 статьи 11 Закона Республики Татарстан от 25 декабря 2012 года № 91-ЗРТ «Об обеспечении условий реализации прав граждан на проведение собраний, митингов, демонстраций, шествий и пикетирований в Республике Татарстан» в связи с жалобой гражданина Г.З. Нуриахмета

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Р.Ф. Гафиятуллина, Л.В. Кузьминой, Р.А. Сахиевой, А.А. Хамматовой, А.Р. Шакараева,

руководствуясь статьей 109 (часть четвертая) Конституции Республики Татарстан, частями пятой и девятой статьи 3, частью первой и пунктом 1 части второй статьи 39, статьями 68, 83, 100, 101 и 103 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан»,

рассмотрел в открытом судебном заседании дело о проверке конституционности части 4 статьи 3 и части 2 статьи 11 Закона Республики Татарстан от 25 декабря 2012 года № 91-ЗРТ «Об обеспечении условий реализации прав граждан на проведение собраний, митингов, демонстраций, шествий и пикетирований в Республике Татарстан».

Поводом к рассмотрению дела явилась жалоба гражданина Г.З. Нуриахмета. Основанием к рассмотрению дела явилась обнаружившаяся неопределенность в вопросе о том, соответствуют ли оспариваемые заявителем правовые положения Конституции Республики Татарстан.

Заслушав сообщение судьи-докладчика Р.А. Сахиевой, объяснения сторон — гражданина Г.З. Нуриахмета, представителей органа, издавшего оспариваемый нормативный правовой акт,— председателя Комитета Государственного Совета Республики Татарстан по законности и правопорядку Ш.Ш. Ягудина, первого заместителя министра юстиции Республики Татарстан Р.И. Загидуллина, начальника отдела по вопросам финансового и трудового законодательства правового управления Аппарата Исполнительного комитета муниципального образования города Казани А.В. Токмакова, специалиста, приглашенного в судебное заседание по ходатайству представителя органа, издавшего оспариваемый нормативный правовой акт, — ведущего советника отдела автомобильного транспорта Министерства транспорта и дорожного хозяйства Республики Татарстан А.Н. Муллина, выступления приглашенных в судебное заседание: представителя Президента Республики Татарстан — заведующего отделом по законопроектной работе Государственно-правового управления Президента Республики Татарстан Д.И. Махмутова, полномочного представителя Государственного Совета Республики Татарстан — начальника Правового управления Аппарата Государственного Совета Республики Татарстан А.А. Ощепкова, представителя

Кабинета Министров Республики Татарстан — Правительства Республики Татарстан — заведующего сектором административного права и систематизации законодательства Правового управления Аппарата Кабинета Министров Республики Татарстан Д.Н. Латыповой, представителя Председателя Верховного суда Республики Татарстан — судьи Верховного суда Республики Татарстан Р.С. Ибрагимова, представителя Председателя Арбитражного суда Республики Татарстан — заместителя начальника отдела анализа и обобщения судебной практики Арбитражного суда Республики Татарстан Т.Р. Гиззятова, представителя Прокурора Республики Татарстан — заместителя Прокурора Республики Татарстан Г.С. Галимова, представителя Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан — заместителя начальника отдела по вопросам восстановления прав граждан аппарата Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан Р.И. Сайфутдиновой, при участии в судебном заседании переводчика — доцента кафедры общего и тюркского языкознания Института филологии и межкультурной коммуникации им. Льва Толстого Казанского федерального университета Р.М. Болгаровой, исследовав представленные документы и иные материалы, Конституционный суд Республики Татарстан

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратился гражданин Г.З. Нуриахмет с жалобой на нарушение его конституционных прав и свобод частью 4 статьи 3 и частью 2 статьи 11 Закона Республики Татарстан от 25 декабря 2012 года № 91-ЗРТ «Об обеспечении условий реализации прав граждан на проведение собраний, митингов, демонстраций, шествий и пикетирований в Республике Татарстан». Согласно части 4 статьи 3 оспариваемого Закона Республики Татарстан в администрациях муниципальных образований и в уполномоченном Кабинетом Министров Республики Татарстан органе исполнительной власти определяются должностные лица и (или) структурные подразделения, ответственные за прием уведомлений о проведении публичных мероприятий. Обжалуемая часть 2 статьи 11 предусматривает, что заключение органа исполнительной власти Республики Татарстан, уполномоченного в области транспорта и дорожного хозяйства, об обстоятельствах, препятствующих проведению публичного мероприятия на объектах транспортной инфраструктуры, используемых для транспорта общего пользования, является основанием для доведения уполномоченным Кабинетом Министров Республики Татарстан органом исполнительной власти или органом местного самоуправления, в который подается уведомление о проведении публичных мероприятий в сроки, установленные Федеральным законом от 19 июня 2004 года № 54-ФЗ «О собраниях, митингах, демонстрациях, шествиях и пикетированиях», до сведения организатора публичного мероприятия обоснованного предложения об изменении места и (или) времени проведения публичного мероприятия.

Как следует из жалобы и приложенных к ней копий документов, гражданин Г.З. Нуриахмет, являясь членом общественной организации «Всетатарский общественный центр», неоднократно подавал в Исполнительный комитет муниципального образования города Казани уведомления о проведении данной общественной организацией публичных мероприятий в форме митингов и пикетирований, на которые получал отказы в их согласовании, в том числе потому, что ранее в заявленных местах запланированы другие публичные мероприятия.

Заявитель в своей жалобе также указывает, что им было подано уведомление о проведении митинга на площади Султан-Галиева, в проведении которого ему было отказано по причине того, что на данной территории организована платная муниципальная парковка. Между тем он считает, что парковка, как составляющая часть автомобильной дороги, относится к объектам транспортной инфраструктуры, в связи с чем основанием для отказа в проведении публичного мероприятия может быть предусмотренное частью 2 статьи 11 оспариваемого Закона Республики Татарстан заключение органа исполнительной власти Республики Татарстан, уполномоченного в области транспорта и дорожного хозяйства, об обстоятельствах, препятствующих проведению публичного мероприятия на объектах транспортной инфраструктуры, используемых для транспорта общего пользования. Однако, как указывает заявитель, с содержанием данного заключения он ознакомлен не был.

По мнению гражданина Г.З. Нуриахмета, оспариваемые законодательные положения не устанавливают порядок приема и рассмотрения должностными лицами и (или) структурными подразделениями органов местного самоуправления поступивших уведомлений, в частности, не определяют ответственных за рассмотрение уведомлений о проведении публичных мероприятий и порядок ознакомления организаторов публичных мероприятий с ранее поданными уведомлениями о проведении данных мероприятий, в том числе путем размещения соответствующей информации на официальном сайте органов публичной власти в информационно-телекоммуникационной сети Интернет, а также не содержат правового механизма доведения до сведения организаторов публичного мероприятия заключения органа исполнительной власти Республики Татарстан, уполномоченного в области транспорта и дорожного хозяйства, об обстоятельствах, препятствующих проведению публичного мероприятия на объектах транспортной инфраструктуры, используемых для транспорта общего пользования.

На основании изложенного гражданин Г.З. Нуриахмет просит Конституционный суд Республики Татарстан признать часть 4 статьи 3 и часть 2 статьи 11 Закона Республики Татарстан «Об обеспечении условий реализации прав граждан на проведение собраний, митингов, демонстраций, шествий и пикетирований в Республике Татарстан» не соответствующими статьям 28 (часть первая), 43, 48 (часть первая) и 58 (часть вторая) Конституции

Республики Татарстан, согласно которым все равны перед законом и судом; граждане в Республике Татарстан имеют право в соответствии с законом собираться мирно, без оружия, проводить собрания, митинги и демонстрации, шествия и пикетирование; каждый имеет право свободно искать, получать, передавать, производить и распространять информацию любым законным способом; в Республике Татарстан не должны издаваться законы, отменяющие или умаляющие права и свободы человека и гражданина.

Таким образом, предметом рассмотрения Конституционного суда Республики Татарстан по настоящему делу являются часть 4 статьи 3 и часть 2 статьи 11 Закона Республики Татарстан от 25 декабря 2012 года № 91-ЗРТ «Об обеспечении условий реализации прав граждан на проведение собраний, митингов, демонстраций, шествий и пикетирований в Республике Татарстан».

2. Защита прав и свобод человека и гражданина, обеспечение законности и правопорядка, общественной безопасности согласно Конституции Российской Федерации относятся к предметам совместного ведения Российской Федерации и ее субъектов (статья 72, пункт «б» части 1). По предметам совместного ведения Российской Федерации и субъектов Российской Федерации издаются федеральные законы и принимаемые в соответствии с ними законы и иные нормативные правовые акты субъектов Российской Федерации; законы и иные нормативные правовые акты субъектов Российской Федерации не могут противоречить федеральным законам (статья 76, части 2 и 5 Конституции Российской Федерации).

Правовое регулирование проведения собраний, митингов, демонстраций, шествий и пикетирований осуществляется в соответствии с Федеральным законом от 19 июня 2004 года № 54-ФЗ «О собраниях, митингах, демонстрациях, шествиях и пикетированиях». В случаях, предусмотренных данным Федеральным законом, нормативные правовые акты, касающиеся обеспечения условий проведения собраний, митингов, демонстраций, шествий и пикетирований, издают Президент Российской Федерации, Правительство Российской Федерации, принимают и издают органы государственной власти субъектов Российской Федерации (часть 1 статьи 1).

В соответствии с пунктом 2 статьи 75 Конституции Республики Татарстан законодательное регулирование, в том числе по предметам совместного ведения Российской Федерации и ее субъектов в пределах полномочий Республики Татарстан, относится к ведению Государственного Совета Республики Татарстан.

Таким образом, принимая Закон Республики Татарстан «Об обеспечении условий реализации прав граждан на проведение собраний, митингов, демонстраций, шествий и пикетирований в Республике Татарстан», Государственный Совет Республики Татарстан исходил из установленного Конституцией Российской Федерации разграничения предметов ведения Российской Федерации и ее субъектов и правомерно реализовал полномочие, при-

надлежащее ему в силу статьи 75 (пункт 2) во взаимосвязи со статьями 29 (часть третья) и 43 Конституции Республики Татарстан.

3. Согласно статье 43 Конституции Республики Татарстан граждане в Республике Татарстан имеют право в соответствии с законом собираться мирно, без оружия, проводить собрания, митинги и демонстрации, шествия и пикетирование. Данная норма корреспондирует аналогичным по сути положениям статьи 31 Конституции Российской Федерации.

В целях обеспечения реализации права граждан Российской Федерации на свободу мирных собраний федеральный законодатель регламентировал в Федеральном законе «О собраниях, митингах, демонстрациях, шествиях и пикетированиях» основы порядка организации и проведения публичных мероприятий.

Как следует из правовой позиции Конституционного Суда Российской Федерации, предусмотрев в Федеральном законе «О собраниях, митингах, демонстрациях, шествиях и пикетированиях» лишь основные требования (общие начала), относящиеся к уведомлению о проведении публичного мероприятия, федеральный законодатель исходил из того, что детализированная регламентация порядка подачи уведомления подлежит закреплению на уровне законов субъектов Российской Федерации, притом что вводимые ими организационно-процедурные механизмы могут быть различными, но в любом случае должны отвечать предназначению правового регулирования в этой сфере, выраженному в преамбуле названного Федерального закона, а именно обеспечению реализации установленного Конституцией Российской Федерации права граждан Российской Федерации собираться мирно, без оружия, проводить собрания, митинги, демонстрации, шествия и пикетирование, и обеспечивать организаторам публичных мероприятий реальную возможность соблюдения относящихся к срокам подачи уведомления нормативных требований, с тем чтобы признаваемое Конституцией Российской Федерации право на свободу мирных собраний не стало иллюзорным (Постановление от 13 мая 2014 года № 14-П).

3.1. Одним из существенных элементов установленного Федеральным законом «О собраниях, митингах, демонстрациях, шествиях и пикетированиях» механизма реализации права на свободу мирных собраний является обязанность организатора публичного мероприятия подать в орган исполнительной власти субъекта Российской Федерации или орган местного самоуправления уведомление о проведении публичного мероприятия в порядке, предусмотренном статьей 7 названного Федерального закона. Частью 2 данной статьи предусмотрено, что порядок подачи уведомления о проведении публичного мероприятия в орган исполнительной власти субъекта Российской Федерации или орган местного самоуправления регламентируется соответствующим законом субъекта Российской Федерации.

В рамках предоставленных дискреционных полномочий республиканский законодатель установил такой порядок в статье 3 оспариваемого Закона Республики Татарстан, исходя из содер-

жания частей 1, 2 и 3 которой следует, что уведомление о проведении публичного мероприятия подается в письменной форме в уполномоченный Кабинетом Министров Республики Татарстан орган исполнительной власти либо в администрацию муниципального образования (далее — уполномоченный орган), в зависимости от места проведения публичного мероприятия. При этом одним из элементов данного порядка выступает предусмотренная частью 4 рассматриваемой статьи обязанность уполномоченного органа определить должностные лица и (или) структурные подразделения, ответственные за прием уведомлений о проведении публичных мероприятий.

По своей правовой природе и целевому назначению оспариваемое заявителем регулирование направлено на обеспечение требований по соблюдению уведомительного порядка проведения публичных мероприятий, а также определение органа, выполняющего функции по приему и рассмотрению уведомлений о проведении публичных мероприятий.

Порядок рассмотрения уведомлений о проведении публичных мероприятий в городе Казани регламентирован постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 12 октября 2015 года № 3713 «О порядке рассмотрения Исполнительным комитетом г. Казани уведомлений о проведении публичных мероприятий», положения которого идентичны по своему смыслу и содержанию положениям ранее действовавшего постановления руководителя Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 20 марта 2007 года № 448. В силу подпункта 1.1.3 пункта 1 постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 12 октября 2015 года № 3713 рассмотрение уведомления о проведении публичного мероприятия в городе Казани и назначение по нему уполномоченного представителя Исполнительного комитета города Казани оформляются письменным распоряжением руководителя Аппарата данного органа по представлению отдела по развитию языков и взаимодействию с общественными организациями Аппарата Исполнительного комитета города Казани.

Тот факт, что конкретное должностное лицо и (или) структурное подразделение, ответственное за рассмотрение уведомления о проведении публичного мероприятия, определяется не в оспариваемом Законе Республики Татарстан, а в подзаконном нормативном правовом акте, не может рассматриваться как нарушение прав и свобод человека и гражданина, поскольку по смыслу правовой позиции Конституционного Суда Российской Федерации, изложенной в Определении от 12 июля 2006 года № 378-О, подзаконный акт лишь конкретизирует положение, уже закрепленное на законодательном уровне, а сам по себе бланкетный характер нормы еще не свидетельствует о ее неконституционности, — конституционно-правовой смысл таких предписаний выявляется исходя из их оценки в системе действующих правовых актов.

Следовательно, оспариваемая норма в системном единстве с указанным правовым регулированием не содержит каких-ли-

бо ограничений для реализации гражданами конституционного права на свободу мирных собраний. Кроме того, закрепление на законодательном уровне конкретных должностных лиц и (или) структурных подразделений органов местного самоуправления, ответственных за прием уведомлений о проведении публичных мероприятий, явилось бы недопустимым вмешательством законодателя Республики Татарстан в компетенцию органов местного самоуправления и повлекло бы за собой нарушение конституционного принципа самостоятельности местного самоуправления.

Относительно доводов заявителя об отсутствии в оспариваемой норме положений, определяющих порядок ознакомления организаторов публичных мероприятий с ранее поданными уведомлениями о проведении аналогичных мероприятий в одном и том же месте в одно и то же время, Конституционный суд Республики Татарстан отмечает, что Федеральный закон «О собраниях, митингах, демонстрациях, шествиях и пикетированиях» не предусматривает установления подобного правового регулирования, а также не содержит предписаний в адрес законодателя субъекта Российской Федерации о необходимости его регламентации.

Между тем в рамках реализации своих правотворческих полномочий республиканский законодатель установил порядок информирования граждан о поданных организаторами публичных мероприятий уведомлениях о проведении публичных мероприятий в специально отведенных местах. Так, согласно части 5 статьи 5 Закона Республики Татарстан «Об обеспечении условий реализации прав граждан на проведение собраний, митингов, демонстраций, шествий и пикетирований в Республике Татарстан» информация о поданном организаторами публичных мероприятий уведомлении о проведении публичных мероприятий в специально отведенном месте размещается на сайте уполномоченного органа, в который подано уведомление о проведении публичных мероприятий, в информационно-телекоммуникационной сети «Интернет» в день получения уведомления с указанием даты, времени и места проведения публичных мероприятий. Приведенное правовое регулирование обусловлено тем, что в соответствии с частью 2 статьи 4 оспариваемого Закона Республики Татарстан публичные мероприятия, как правило, проводятся в специально отведенных местах.

При таких обстоятельствах неурегулированность порядка информирования граждан о поданных организаторами публичных мероприятий уведомлениях непосредственно в части 4 статьи 3 оспариваемого Закона Республики Татарстан, на что ссылается заявитель, сама по себе не может рассматриваться как нарушение прав граждан собираться мирно, без оружия, проводить собрания, митинги и демонстрации, шествия и пикетирование.

Таким образом, положения части 4 статьи 3 оспариваемого Закона Республики Татарстан и утвержденный уполномоченным органом порядок рассмотрения уведомлений о проведении публичных мероприятий составляют единый комплекс норм, юридическая сила которых реализуется только путем применения их

в совокупности, и тем самым не могут рассматриваться как нарушающие конституционные права и свободы человека и гражданина, в том числе и гражданина Г.З. Нуриахмета.

3.2. Из содержания положений части 3.1 статьи 8 Федерального закона «О собраниях, митингах, демонстрациях, шествиях и пикетированиях» следует, что порядок проведения публичного мероприятия на объектах транспортной инфраструктуры, используемых для транспорта общего пользования и не относящихся к местам, в которых проведение публичного мероприятия запрещено, определяется законом субъекта Российской Федерации с учетом требований данного Федерального закона, а также требований по обеспечению транспортной безопасности и безопасности дорожного движения, предусмотренных федеральными законами и иными нормативными правовыми актами.

Указанный порядок регламентирован в статье 10 Закона Республики Татарстан «Об обеспечении условий реализации прав граждан на проведение собраний, митингов, демонстраций, шествий и пикетирований в Республике Татарстан». Согласно части 2 данной статьи организатор публичного мероприятия на объектах транспортной инфраструктуры, используемых для транспорта общего пользования, направляет в уполномоченный орган уведомление о проведении публичного мероприятия (за исключением собрания и пикетирования, проводимого одним участником) в письменной форме в сроки, установленные вышеназванным Федеральным законом. В силу частей 3 и 4 указанной статьи уполномоченный орган после получения уведомления о проведении публичного мероприятия на объектах транспортной инфраструктуры, используемых для транспорта общего пользования, (далее — объекты транспортной инфраструктуры) направляет копию уведомления в орган исполнительной власти Республики Татарстан, уполномоченный в области транспорта и дорожного хозяйства, который по результатам его рассмотрения дает официальный ответ с мотивированным заключением, в том числе с учетом мнения субъекта транспортной инфраструктуры, о возможности проведения публичного мероприятия на объекте транспортной инфраструктуры.

При этом республиканский законодатель установил исчерпывающий перечень случаев, препятствующих проведению публичных мероприятий на объектах транспортной инфраструктуры. В соответствии с частью 1 статьи 11 оспариваемого Закона Республики Татарстан заключение органа исполнительной власти Республики Татарстан, уполномоченного в области транспорта и дорожного хозяйства, об обстоятельствах, препятствующих проведению публичного мероприятия на объектах транспортной инфраструктуры, выдается в случаях: если объект транспортной инфраструктуры находится в аварийном состоянии и проведение публичного мероприятия на его территории создает угрозу здоровью и безопасности участников публичного мероприятия; если на момент планируемого публичного мероприятия на объекте транспортной инфраструктуры проводятся ремонтные работы;

если проведение публичного мероприятия создает препятствие (ограничение) для использования объекта транспортной инфраструктуры гражданами или требует полной остановки движения транспортных средств на объектах транспортной инфраструктуры.

Указанное заключение, в силу оспариваемой части 2 данной статьи, является основанием для доведения уполномоченным органом, в который подается уведомление о проведении публичных мероприятий, до сведения организатора публичного мероприятия обоснованного предложения об изменении места и (или) времени проведения публичного мероприятия.

По смыслу приведенного правового регулирования заключение органа исполнительной власти Республики Татарстан, уполномоченного в области транспорта и дорожного хозяйства, об обстоятельствах, препятствующих проведению публичного мероприятия на объектах транспортной инфраструктуры, выступает в качестве основания для отказа в согласовании проведения публичного мероприятия в заявленном организатором данного мероприятия месте и (или) времени. Следовательно, в таком заключении исчерпывающим образом должны быть указаны все обстоятельства, препятствующие проведению публичного мероприятия.

Часть 2 статьи 11 оспариваемого Закона Республики Татарстан по своему содержанию и конституционно-правовому смыслу в системе действующего правового регулирования устанавливает, что в случае отказа в согласовании проведения публичного мероприятия на объектах транспортной инфраструктуры уполномоченный орган, в который подано уведомление о его проведении, обязан довести до сведения организатора публичного мероприятия не только информацию о наличии указанного заключения, но и его содержание, с указанием законодательно установленных случаев, препятствующих проведению публичного мероприятия, послуживших основанием для отказа в согласовании заявленного публичного мероприятия. При этом само по себе решение об отказе в согласовании проведения публичного мероприятия не должно допускать нарушений принципов равенства и верховенства закона, справедливости, поддержания доверия граждан к закону и действиям государства.

Такой подход в полной мере соотносится с правовой позицией Конституционного Суда Российской Федерации, который неоднократно указывал, что предложение об изменении места и (или) времени проведения публичного мероприятия обязательно должно быть мотивированным и вызываться либо необходимостью сохранения нормального и бесперебойного функционирования жизненно важных объектов коммунальной или транспортной инфраструктуры, либо необходимостью поддержания общественного порядка, обеспечения безопасности граждан (как участников публичного мероприятия, так и лиц, которые могут находиться в месте его проведения в определенное для этого время), либо иными подобными причинами (определения от 2 апреля 2009 года

№ 484-О-П, 1 июня 2010 года № 705-О-О, постановления от 18 мая 2012 года № 12-П, от 14 февраля 2013 года № 4-П).

Это согласуется также с общепризнанными принципами и нормами международного права, в том числе закрепленными в Международном пакте о гражданских и политических правах, статья 21 которого, признавая право на мирные собрания, допускает введение обоснованных его ограничений, налагаемых в соответствии с законом и необходимых в демократическом обществе в интересах государственной или общественной безопасности, общественного порядка, охраны здоровья и нравственности населения или защиты прав и свобод других лиц.

С учетом изложенного, часть 2 статьи 11 рассматриваемого Закона Республики Татарстан по своему содержанию и целевому предназначению направлена на защиту прав и свобод как лиц, участвующих в публичных мероприятиях, так и лиц, в них не участвующих, исходит из целей сохранения нормального и бесперебойного функционирования объектов транспортной инфраструктуры и обеспечения законности, правопорядка и общественной безопасности в целом и тем самым не нарушает права заявителя.

Таким образом, положения части 4 статьи 3 и части 2 статьи 11 Закона Республики Татарстан «Об обеспечении условий реализации прав граждан на проведение собраний, митингов, демонстраций, шествий и пикетирований в Республике Татарстан» не посягают на само существо права на свободу мирных собраний, митингов, демонстраций, шествий и пикетирований, не создают ограничений организации и проведению публичного мероприятия, участию в нем граждан и тем самым по своему содержанию, вопреки утверждению заявителя, не отменяют, не умаляют и иным образом не нарушают конституционные права человека и гражданина и не противоречат Конституции Республики Татарстан, в том числе ее статьям 28 (часть первая), 43, 48 (часть первая) и 58 (часть вторая).

4. Признание оспариваемых заявителем норм соответствующими Конституции Республики Татарстан не препятствует дальнейшему совершенствованию правового регулирования порядка подачи уведомления о проведении публичного мероприятия.

В целях обеспечения принципов юридического равенства и справедливости, а также более полного и оперативного информирования организатора публичного мероприятия о ранее поданных другими организаторами публичных мероприятий уведомлениях, Конституционный суд Республики Татарстан считает возможным установить на законодательном уровне порядок размещения такой информации на официальных сайтах соответствующих органов публичной власти в информационно-телекоммуникационной сети «Интернет» не только применительно к проведению публичных мероприятий в специально отведенных местах, как это закреплено в части 5 статьи 5 Закона Республики Татарстан «Об обеспечении условий реализации прав граждан на проведение собраний, митингов, демонстраций, шествий и пике-

тирований в Республике Татарстан», но и при проведении их вне специально отведенных мест.

Данный подход корреспондирует правовой позиции Конституционного Суда Российской Федерации, согласно которой законодатель субъекта Российской Федерации при определении в соответствии с федеральным законодательством процедурных правил, касающихся подачи уведомления о проведении публичного мероприятия, может предусматривать дополнительные гарантии права на свободу мирных собраний, если это необходимо для его эффективной реализации в конкретных условиях (Постановление от 13 мая 2014 года № 14-П).

На основании изложенного, руководствуясь статьей 6, частями первой и второй статьи 66, статьями 68, 69, 71 и 73, пунктом 1 части первой статьи 104 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

п о с т а н о в и л :

1. Признать часть 4 статьи 3 и часть 2 статьи 11 Закона Республики Татарстан от 25 декабря 2012 года № 91-ЗРТ «Об обеспечении условий реализации прав граждан на проведение собраний, митингов, демонстраций, шествий и пикетирований в Республике Татарстан» соответствующими Конституции Республики Татарстан.

2. Настоящее Постановление окончательно, не подлежит обжалованию, вступает в силу немедленно после его провозглашения, действует непосредственно и не требует подтверждения другими органами и должностными лицами.

3. Согласно статье 72 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» настоящее Постановление подлежит незамедлительному опубликованию в газетах «Ватаным Татарстан» и «Республика Татарстан». Постановление должно быть опубликовано также в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан».

№ 65-П

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ
ИСЕМЕ БЕЛӘН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ

гражданин Г.З. Нуриәхмәт шикаятенә бәйле рәвештә «Татарстан Республикасында гражданнарның җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар уздыру хокукларын гамәлгә ашыру шартларын тәэмин итү турында» 2012 елның 25 декабрендәге 91-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 4 өлешенең һәм 11 статьясындагы 2 өлешенең конституциячеллеген тикшерү турындагы эш буенча

2015 ел
1 декабрь
Казан шәһәре

КАРАРЫ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Р.Ф. Гафиятуллин, Л.В. Кузьмина, Р.Г. Сәхиева, А.А. Хамматова, А.Р. Шакараев составында,

Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясына (дүртенче өлеш), «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы бишенче һәм тугызынчы өлешләренә, 39 статьясының беренче өлешенә һәм икенче өлешенең 1 пунктына, 68, 83, 100, 101 һәм 103 статьяларына таянып,

ачык суд утырышында «Татарстан Республикасында гражданнарның җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар уздыру хокукларын гамәлгә ашыру шартларын тәэмин итү турында» 2012 елның 25 декабрендәге 91-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 4 өлешенең һәм 11 статьясындагы 2 өлешенең конституциячеллеген тикшерү турындагы эшне карады.

Эшне карауга гражданин Г.З. Нуриәхмәтнең шикаяте сәбәп булды. Мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъва белдерелә торган хокукый нигезләмәләрнең Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве турындагы мәсьәләдә килеп туган билгесезлек эшне карауга нигез булды.

Докладчы судья Р.Г. Сәхиева мәгълүматын, яклар — гражданин Г.З. Нуриәхмәт, дәгъва белдерелә торган норматив хокукый актны чыгарган орган вәкилләре — Татарстан Республикасы Дәүләт Советының Законлылык һәм хокук тәртибе комитеты рәисе Ш.Ш. Яһудин, Татарстан Республикасы юстиция министрының беренче урынбасары Р.И. Заһидуллин, Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты Аппараты хокук идарәсенең финанс һәм хезмәт законнары мәсьәләләре бүлеге башлыгы А.В. Токмаков, суд утырышына дәгъва белдерелә торган норматив хокукый актны чыгарган орган вәкиле үтенечнамәсе буенча чакырылган белгеч — Татарстан Республикасы Транспорт һәм юл хуҗалыгы министрлыгының автомобиль транспорты бүлеге әйдәүче киңәшчесе А.Н. Муллин аңлатмаларын, суд утырышына чакырылган: Татарстан Республикасы Президенты вәкиле — Татарстан Республикасы Президентының Дәүләт-хокук идарәсенең закон проектлары эшләү бүлеге мөдире Д.И. Мәхмутовның, Татарстан Республикасы Дәүләт Советының вәкаләтле вәкиле — Та-

тарстан Республикасы Дәүләт Советы Аппараты Хокук идарәсе башлыгы А.А. Ощепковның, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты — Татарстан Республикасы Хөкүмәте вәкиле — Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты Аппараты Хокук идарәсенең административ хокук һәм законнарны системалаштыру бүлекчәсе мөдире Д.Н. Латыпованың, Татарстан Республикасы Югары суды Рәисе вәкиле — Татарстан Республикасы Югары суды судьясы Р.С. Ибраһимовның, Татарстан Республикасы Арбитраж суды Рәисе вәкиле — Татарстан Республикасы Арбитраж судының суд практикасын анализлау һәм гомумиләштерү бүлеге башлыгы урынбасары Т.Р. Гыйззәтовның, Татарстан Республикасы Прокуроры вәкиле — Татарстан Республикасы Прокуроры урынбасары Г.С. Галимовның, Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилдән — Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил аппаратының гражданнар хокукларын торгызу мәсьәләләре бүлеге башлыгы урынбасары Р.И. Сәйфетдинованың чыгышларын тыңлап, суд утырышында тәрҗемәче — Казан федераль университетының Лев Толстой исемендәге Филология һәм мәдәниятара бәйләнешләр институтының гомуми һәм төрки тел белеме кафедрасы доценты Р.М. Болгарова катнашында, тапшырылган документларны һәм башка материалларны өйрәнгәннән соң, Татарстан Республикасы Конституция суды

б и л г е л ә д е :

1. Татарстан Республикасы Конституция судына «Татарстан Республикасында гражданнарның җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар уздыру хокукларын гамәлгә ашыру шартларын тәэмин итү турында» 2012 елның 25 декабрендәге 91-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 4 өлеше һәм 11 статьясындагы 2 өлеше белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданин Г.З. Нуриәхмәт шикаять белән мөрәҗәгать итте. Дәгъва белдерелә торган Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 4 өлеше нигезендә муниципаль берәмлекләр администрацияләрендә һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты вәкаләт тапшырган башкарма хакимият органында гавами чаралар уздыру турындагы хәбәрнамәләрне кабул итү өчен җаваплы вазыйфаи затлар һәм (яисә) структур бүлекчәләр билгеләнә. 11 статьяның дәгъва белдерелә торган 2 өлеше билгеләгәнчә, Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең транспорт һәм юллар хуҗалыгы өлкәсендәге вәкаләтле органының гомуми файдаланудагы транспорт өчен кулланыла торган транспорт инфраструктурасы объектларында гавами чара уздыруга каршы килә торган хәлләр турындагы бәяләмәсе гавами чара уздыру урынын һәм (яисә) вакытын үзгәртү турындагы нигезләнгән тәкъдимне «Җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында» 2004 елның 19 июнендәге 54-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән срокларда гавами чаралар уздыру турын-

да хәбәрнамә бирелә торган Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының вәкаләтле башкарма хакимият органы яки җирле үзидарә органы тарафыннан гавами чараны оештыручыга җиткерү өчен нигез була.

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документлар күчермәләреннән күренгәнчә, гражданин Г.З. Нуриәхмәт, «Бөтентатар иҗтимагый үзәге» иҗтимагый оешмасының әгъзасы буларак, берничә тапкыр Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетына әлеге оешма тарафыннан митинглар һәм пикетлар формасында гавами чаралар уздыру турында белдерүләр биргән булган, аларны килештерүдән аңа баш тартылган, шул исәптән күрсәтелгән урыннарда башка гавами чараларның планлаштырылган булуы да сәбәп булган.

Мөрәҗәгать итүче үз шикаятендә шулай ук аның тарафыннан Солтангалиев мәйданында митинг уздыру турында белдерү бирелгән булуын күрсәтә, әмма, әлеге территориядә түләүле муниципаль парковка оештырылу сәбәпле, аны үткәрү рөхсәт ителмәгән. Шул ук вакытта, аның фикеренчә, парковка, автомобиль юлы өлеше буларак, транспорт инфраструктурасы объектларына керә, шуңа күрә дәгъвалана торган Законның 11 статьясындагы 2 өлешендә каралган Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең транспорт һәм юллар хуҗалыгы өлкәсендәге вәкаләтле органының гомуми файдаланудагы транспорт өчен кулланыла торган транспорт инфраструктурасы объектларында гавами чара уздыруга каршы килә торган хәлләр турындагы бәяләмәсе гавами чараны уздырудан баш тартуга нигез була ала. Әмма, мөрәҗәгать итүче күрсәткәнчә, әлеге бәяләмәнең эчтәлеге белән ул таныштырылмаган.

Гражданин Г.З. Нуриәхмәт фикеренчә, дәгъвалана торган закон нигезләмәләре килгән белдерүләрне җирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары һәм (яисә) структур бүлекчәләре тарафыннан кабул итү һәм карау тәртибен, аерым алганда, гавами чараларны уздыру турындагы белдерүләрне карау өчен җаваплы булучыларны билгеләмиләр һәм гавами чараларны оештыручыларның андый чараларны уздыру турындагы элегрәк бирелгән белдерүләр белән танышып чыгу тәртибен, шул исәптән тиешле мәгълүматны гавами хакимият органнарының Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында урнаштыру юлы белән, билгеләмиләр, шулай ук Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең транспорт һәм юллар хуҗалыгы өлкәсендәге вәкаләтле органының гомуми файдаланудагы транспорт өчен кулланыла торган транспорт инфраструктурасы объектларында гавами чара уздыруга каршы килә торган хәлләр турындагы бәяләмәсен гавами чараны оештыручылар игътибарына хокукый җиткерү механизмын күздә тотмыйлар.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданин Г.З. Нуриәхмәт Татарстан Республикасы Конституция судыннан «Татарстан Республикасында гражданнарның җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар уздыру хокукларын гамәлгә ашыру шартларын тәэмин итү турында» Татарстан Рес-

публикасы Законының 3 статьясындагы 4 өлешен һәм 11 статьясындагы 2 өлешен Татарстан Республикасы Конституциясенең 28 (беренче өлеш), 43, 48 (беренче өлеш) һәм 58 (икенче өлеш) статьяларына туры килми дип тануны сорый, алар нигезендә закон һәм суд каршында һәркем тигез; Татарстан Республикасында гражданнар закон нигезендә тыныч кына, коралсыз килеш җыелырга, җыелышлар, митинглар һәм демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлаулар уздырырга хокуклы; һәркем теләсә нинди законлы ысул белән ирекле рәвештә мәгълүмат эзләргә, алырга, тапшырырга, әзерләргә һәм таратырга хокуклы; Татарстан Республикасында кеше һәм гражданның хокукларын һәм ирекләрен юкка чыгара яисә киметә торган законнар чыгарылмаска тиеш.

Шулай итеп, «Татарстан Республикасында гражданнарның җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар уздыру хокукларын гамәлгә ашыру шартларын тәэмин итү турында» 2012 елның 25 декабрендәге 91-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 4 өлеше һәм 11 статьясындагы 2 өлеше әлеге эш буенча Татарстан Республикасы Конституция судының карау предметы булып тора.

2. Кеше һәм гражданның хокукларын һәм ирекләрен яклау, законлылыкны һәм хокук тәртибен, җәмәгать иминлеген тәэмин итү Россия Федерациясе Конституциясе нигезендә Россия Федерациясенең һәм аның субъектларының уртак карамагына керә (72 статья, 1 өлешнең «б» пункты). Россия Федерациясенең һәм Россия Федерациясе субъектларының уртак карамагындагы мәсьәләләр буенча федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъектларының шулар нигезендә кабул ителүче законнары һәм башка норматив хокукый актлары чыгарыла; Россия Федерациясе субъектларының законнары һәм башка норматив хокукый актлары федераль законнарга каршы килә алмый (Россия Федерациясе Конституциясенең 76 статьясы, 2 һәм 5 өлешләр).

Җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар уздыруны хокукый җайга салу «Җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында» 2004 елның 19 июнендәге 54-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә башкарыла. Әлеге Федераль законда каралган очракларда җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар уздыру шартларын тәэмин итүгә кагылышлы норматив хокукый актларны Россия Федерациясе Президенты, Россия Федерациясе Хөкүмәте чыгара, Россия Федерациясе субъектларының дәүләт хакимияте органнары кабул итә һәм чыгара (1 статьяның 1 өлеше).

Татарстан Республикасы Конституциясенең 75 статьясының 2 пункты нигезендә шул исәптән Россия Федерациясе һәм аның субъектларының уртак карамагындагы мәсьәләләрне Татарстан Республикасы вәкаләтләре чикләрендә закон чыгарып җайга салу Татарстан Республикасы Дәүләт Советы карамагына керә.

Шулай итеп, «Татарстан Республикасында гражданнарның җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм

пикетлар уздыру хокукларын гамәлгә ашыру шартларын тәэмин итү турында» Татарстан Республикасы Законын кабул итеп, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Россия Федерациясе Конституциясе билгеләгән Россия Федерациясе һәм аның субъектларының карамагындагы мәсьәләләрне бүлешүгә нигезләнеп эш иткән һәм Татарстан Республикасы Конституциясенең үзара бәйләнештә 75 статьясы (2 пункт) һәм 29 (өченче өлеш), 43 статьялары нигезендә үзенә бирелгән вәкаләтен законлы гамәлгә ашырган.

3. Татарстан Республикасы Конституциясенең 43 статьясы нигезендә Татарстан Республикасында гражданнар закон нигезендә тыныч кына, коралсыз килеш җыелырга, җыелышлар, митинглар һәм демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлаулар уздырырга хокуклы. Әлеге норма Россия Федерациясе Конституциясенең асылы буенча тиңдәш булган 31 статьясы нигезләмәләренә тәңгәл килә.

Россия Федерациясе гражданнарының тыныч җыелышлар ирегенә хокукларын гамәлгә ашыруын тәэмин итү максатыннан федераль закон чыгаручы «Җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында»гы Федераль законда гавами чаралар оештыру һәм уздыру тәртибе нигезләрен регламентлаштыра.

Россия Федерациясе Конституция Судының хокукый позициясеннән күренгәнчә, «Җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында»гы Федераль законда гавами чара уздыру турында хәбәрнамә бирүгә кагылышлы төп таләпләрне (гомуми нигезләрне) генә күздә тотып, федераль закон чыгаручы хәбәрнамә бирү тәртибе Россия Федерациясе субъектларының законнары дәрәҗәсендә җентекләп регламентлаштырылырга тиеш дигәннән чыгып эш иткән, шуның өстәвенә алар тарафыннан кертелә торган оештыру-процедура механизмнары төрле булырга мөмкин, ләкин һәр очракта, Россия Федерациясе Конституциясе тарафыннан танылган тыныч җыелышлар ирегенә хокук иллюзор булмасын өчен, бу өлкәдәге хокукый җайга салуның әйтелгән Федераль законның преамбуласында чагылган билгеләнешенә, атап әйткәндә, Россия Федерациясе Конституциясе билгеләгән Россия Федерациясе гражданнарының тыныч кына, коралсыз килеш җыелырга, җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлаулар уздыруга хокукларын гамәлгә ашыруны тәэмин итүгә җавап бирергә һәм гавами чаралар уздыручыларга хәбәрнамә бирү срокларына караган норматив таләпләр үтәлешенең реаль мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш (2014 елның 13 маендагы 14-П номерлы Карар).

3.1. «Җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында»гы Федераль закон белән билгеләнгән тыныч җыелышлар ирегенә хокукның гамәлгә ашыру механизмының әһәмиятле элементларының берсе булып аталган Федераль законның 7 статьясы белән каралган тәртиптә гавами чара оештыручының Россия Федерациясе субъектының башкарма хакимият органына яисә җирле үзидарә органына гавами чара уздыру турында хәбәрнамә бирү бурычы тора. Әлеге статьяның

2 өлеше белән каралганча, Россия Федерациясе субъектының башкарма хакимият органына яисә җирле үзидарә органына гавами чара уздыру турында хәбәрнамә бирү тәртибе Россия Федерациясе субъектының тиешле законы белән регламентлаштырыла.

Бирелгән дискрецион вәкаләтләр чикләрендә, гавами чараның уздырылу урынына карап, республика закон чыгаручысы шундый тәртипне дәгъвалана торган Татарстан Республикасы Законының 3 статьясында билгеләде, аның 1, 2 һәм 3 өлешләре эчтәлегеннән аңлашылганча, гавами чара уздыру турындагы хәбәрнамә язма формада Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты вәкаләт тапшырган башкарма хакимият органына яисә муниципаль берәмлек администрациясенә (алга таба — вәкаләтле орган) бирелә. Монда әлеге тәртип элементларының берсе булып вәкаләтле органның карала торган статьяның 4 өлешендә каралган гавами чаралар уздыру турындагы хәбәрнамәләрне кабул итү өчен җаваплы вазыйфаи затлар һәм (яисә) структур бүлекчәләрне билгеләү бурычы тора.

Үзенең хокукый табигате һәм максатчан билгеләнеше буенча мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган җайга салу гавами чаралар уздыруны хабәрнамә бирү тәртибендә үтәү буенча таләпләрне тәэмин итүгә, шулай ук гавами чаралар уздыру турындагы хәбәрнамәләрне кабул итү һәм карау функцияләрен үти торган органны билгеләүгә юнәлтелгән.

Казан шәһәрендә гавами чаралар үткәрү турындагы хәбәрнамәләрне карау тәртибе «Казан шәһәре Башкарма комитеты тарафыннан гавами чаралар уздыру турындагы хәбәрнамәләрне карау тәртибе турында» 2015 елның 12 октябрендәге 3713 номерлы Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты карары белән регламентлаштырылган, аның нигезләмәләре үзләренең мәгънәсе һәм эчтәлеге буенча элек гамәлдә булган 2007 елның 20 мартындагы 448 номерлы Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты җитәкчесе карарының нигезләмәләренә тәңгәл килә. 2015 елның 12 октябрендәге 3713 номерлы Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты карарының 1 пунктындагы 1.1.3 пунктчасы нигезендә Казан шәһәрендә гавами чаралар уздыру турындагы хәбәрнамәне карау һәм аның буенча Казан шәһәре Башкарма комитетының вәкаләтле вәкилен билгеләү Казан шәһәре Башкарма комитеты Аппаратының телләрне үстерү һәм иҗтимагый оешмалар белән үзара эшләү бүлеге тәкъдиме буенча әлеге орган Аппараты җитәкчесенең язма күрсәтмәсе белән рәсмиләштерелә.

Гавами чара уздыру турындагы хәбәрнамәне карау өчен җаваплы конкрет вазыйфаи затның һәм (яисә) структур бүлекчәнең дәгъва белдерелә торган Татарстан Республикасы Законында түгел, ә законга буйсынулы норматив хокукый актта билгеләнү факты кеше һәм гражданның хокукларын һәм ирекләрен боза торган итеп карала алмый, чөнки Россия Федерациясе Конституция Судының 2006 елның 12 июлендәге 378-О номерлы Билгеләмәсендә бәян ителгән хокукый позициясенең

мәгънәсе буенча законга буйсынулы акт закон чыгаручы дәрәҗәсендә беркетелгән нигезләмәне бары тик конкретлаштыра, ә норманың бланкет характеры үзеннән-үзе аның конституциячел булмавы турында расламый, — мондый күрсәтмәләрнең конституциячел-хокукый мәгънәсе аларның гамәлдә булган хокукый актлар системасындагы билгеләнешеннән чыгып ачыклана.

Димәк, дәгъвалана торган нормада күрсәтелгән хокукый җайга салу белән система бердәмлегендә гражданнарның тыныч җыелышлар ирегенә конституциячел хокукларын гамәлгә ашыру өчен нинди дә булса чикләүләр юк. Моннан тыш, җирле үзидарә органнарының гавами чаралар уздыру турындагы хәбәрнамәләрне кабул итү өчен җаваплы конкрет вазыйфаи затларын һәм (яисә) структур бүлекчәләрен закон чыгаручы дәрәҗәсендә беркетү Татарстан Республикасы закон чыгаручысының җирле үзидарә органнары компетенциясенә ярамый торган катышуы булыр иде һәм шуның белән җирле үзидарә мөстәкыйльлеге конституциячел принцибын бозуга китерер иде.

Мөрәҗәгать итүченең дәгъвалана торган нормада бер үк урында һәм бер үк вакытта охшаш чаралар уздыру турындагы элегрәк бирелгән хәбәрнамәләр белән гавами чаралар оештыручыларның танышып чыгу тәртибен билгели торган нигезләмәләрнең булмавы турындагы дәлилләренә карата Татарстан Республикасы Конституция суды «Җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында»гы Федераль закон андый хокукый җайга салуны билгеләүне күздә тотмый, шулай ук Россия Федерациясе субъектының закон чыгаручысына карата аны регламентлаштыру кирәклеге турындагы күрсәтмәләрне үз эченә алмый, дип билгеләп үтә.

Шул ук вакытта республика закон чыгаручысы хокук иҗаты буенча үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру кысаларында махсус бирелгән урыннарда гавами чаралар уздыру турында гавами чаралар оештыручылар тарафыннан бирелгән хәбәрнамәләр хакында гражданнарга белдерү тәртибен билгели. Шулай, «Татарстан Республикасында гражданнарның җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар уздыру хокукларын гамәлгә ашыру шартларын тәэмин итү турында» Татарстан Республикасы Законының 5 статьясындагы 5 өлеше нигезендә махсус бирелгән урыннарда гавами чаралар уздыру турында гавами чараларны оештыручылар тарафыннан бирелгән хәбәрнамә хакындагы мәгълүмат, гавами чараларны уздыру датасын, вакытын һәм урынын күрсәтеп, хәбәрнамә алынган көнне гавами чаралар уздыру турында хәбәрнамә бирелгән вәкаләтле органның «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге сайтында урнаштырыла. Китерелгән хокукый җайга салу дәгъва белдерелә торган Татарстан Республикасы Законының 4 статьясындагы 2 өлеше нигезендә гавами чараларның, кагыйдә буларак, махсус бирелгән урыннарда уздырылуына бәйле.

Мөрәҗәгать итүче күрсәткән турыдан-туры дәгъва белдерелә торган Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 4 өлешендә гавами чаралар оештыручылар тарафыннан бирелгән

хәбәрнамәләр хакында гражданнарга белдерү тәртибенең җайга салынмавы үзеннән-үзе гражданнарның тыныч кына, коралсыз килеш җыелырга, җыелышлар, митинглар һәм демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар уздырырга хокукларын бозу дип карала алмый.

Шулай итеп, дәгъва белдерелә торган Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 4 өлеше нигезләмәләре һәм вәкаләтле орган тарафыннан расланган гавами чаралар уздыру турындагы хәбәрнамәләрне карау тәртибе юридик көче алар бергә кулланылганда гына гамәлгә ашырыла торган бердәм нормалар комплексын тәшкил итә һәм шуның белән кеше һәм гражданның, шул исәптән гражданин Г.З. Нуриәхмәтнең дә, конституциячел хокукларын һәм ирекләрен боза торган буларак карала алмый.

3.2. «Җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында» Федераль законның 8 статьясындагы 3.1 өлешенең нигезләмәләре эчтәлегеннән аңлашылганча, гомуми файдаланудагы транспорт өчен кулланыла торган һәм гавами чара уздыру тыелган урыннарга карамаган транспорт инфраструктурасы объектларында гавами чара уздыру тәртибе әлеге Федераль закон таләпләрен һәм федераль законнар һәм башка норматив хокукый актлар белән каралган транспорт иминлеген һәм юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү таләпләрен исәпкә алып, Россия Федерациясе субъектының законы белән билгеләнә.

Күрсәтелгән тәртип «Татарстан Республикасында гражданнарның җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар уздыру хокукларын гамәлгә ашыру шартларын тәэмин итү турында» Татарстан Республикасы Законының 10 статьясында регламентлана. Әлеге статьяның 2 өлеше нигезендә гомуми файдаланудагы транспорт өчен кулланыла торган транспорт инфраструктурасы объектларында гавами чараны оештыручы гавами чара (җыелыштан һәм бер катнашучы тарафыннан уздырыла торган пикеттан гайре) уздыру турындагы хәбәрнамәне югарыда аталган Федераль законда билгеләнгән срокларда вәкаләтле органга язма рәвештә җибәрә. Күрсәтелгән статьяның 3 һәм 4 өлешләре буенча вәкаләтле орган, гомуми файдаланудагы транспорт өчен кулланыла торган транспорт инфраструктурасы объектларында (алга таба — транспорт инфраструктурасы объектлары) гавами чара уздырылу турында хәбәрнамә алганнан соң, хәбәрнамәнең күчермәсен Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең транспорт һәм юллар хуҗалыгы өлкәсендәге вәкаләтле органына җибәрә, аны карау нәтиҗәсе буенча ул транспорт инфраструктурасы объектында гавами чара уздыру мөмкинлеге турында дәлилләнгән бәяләмә белән бергә, шул исәптән транспорт инфраструктурасы субъекты фикерен исәпкә алып, рәсми җавап бирә.

Шул ук вакытта республика закон чыгаручысы транспорт инфраструктурасы объектларында гавами чара уздыруга каршы килә торган хәлләрнең тулы исемлеген билгеләгән. Дәгъвалана торган Татарстан Республикасы Законының 11 статьясының 1 өлеше нигезендә Татарстан Республика-

сы башкарма хакимиятенең транспорт һәм юллар хуҗалыгы өлкәсендәге вәкаләтле органының транспорт инфраструктурасы объектларында гавами чара уздыруга каршы килә торган хәлләр турындагы бәяләмәсе түбәндәге очракларда бирелә: транспорт инфраструктурасы объекты авария хәлендә булса һәм аның территориясендә гавами чара уздыру гавами чарада катнашучыларның сәламәтлегенә һәм иминлегенә куркыныч тудырса; гавами чара планлаштырыла торган мизгелгә транспорт инфраструктурасы объектында ремонт эшләре башкарылса; гавами чара уздыру гражданнарның транспорт инфраструктурасы объектыннан файдалануына каршылык (чикләү) тудырса яисә транспорт инфраструктурасы объектларында транспорт чаралары хәрәкәтен тулысынча туктатуны таләп итсә.

Күрсәтелгән бәяләмә, әлеге статьяның дәгъвалана торган 2 өлеше нигезендә, гавами чара уздыру урынын һәм (яисә) вакытын үзгәртү турындагы нигезләнгән тәкъдимне гавами чаралар уздырылу турындагы хәбәрнамә бирелә торган вәкаләтле орган тарафыннан гавами чараны оештыручыга җиткерү өчен нигез булып тора.

Китерелгән хокукый җайга салуның мәгънәсе буенча Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең транспорт һәм юллар хуҗалыгы өлкәсендәге вәкаләтле органының транспорт инфраструктурасы объектларында гавами чара уздыруга каршы килә торган хәлләр турындагы бәяләмәсе әлеге чараны оештыручы тарафыннан күрсәтелгән урында һәм (яисә) вакытта гавами чара уздыруны килештерүдән баш тарту өчен нигез булып тора. Димәк, андый бәяләмәдә гавами чараны уздыруга каршы килә торган барлык хәлләр тулысынча күрсәтелгән булырга тиеш.

Гамәлдәге хокукый җайга салу системасындагы эчтәлеге һәм конституциячел-хокукый мәгънәсе буенча дәгъвалана торган Татарстан Республикасы Законының 11 статьясындагы 2 өлеше билгеләгәнчә, транспорт инфраструктурасы объектларында гавами чара уздыруны килештерүдән баш тарткан очракта, аны уздыру турында хәбәрнамә бирелгән вәкаләтле орган гавами чараны оештыручыга күрсәтелгән бәяләмәнең булуы турында гына түгел, ә аталган гавами чараны килештерүдән баш тартуга нигез булган гавами чара уздыруга каршы килә торган хәлләрне күрсәтеп, эчтәлеген дә җиткерергә бурычлы. Шул ук вакытта гавами чара уздыруны килештерүдән баш тарту турындагы карар асылда тигезлек һәм закон өстенлеге, гаделлек, гражданнарның законга һәм дәүләтнең гамәлләренә ышанычын саклау принципларының бозылуына китермәскә тиеш.

Мондый алым Россия Федерациясе Конституция Судының хокукый позициясенә тулысынча туры килә, ул берничә тапкыр күрсәткәнчә, гавами чара уздыру урынын һәм (яисә) вакытын үзгәртү турындагы тәкъдим һичшиксез дәлилләнгән булырга һәм коммуналь яки транспорт инфраструктурасының тормыш өчен әһәмиятле объектларының нормаль һәм өзлексез кулланылышын саклауның кирәклеге белән, яисә җәмәгать тәртибен саклау, гражданнарның (гавами чарада катнашучыларның да,

билгеләнгән вакытта аны уздыру урынында булырга мөмкин затларның да) иминлеген тәэмин итү кирәклеге белән, яисә башка шуның ише сәбәпләр белән нигезләнгән булырга тиеш (2009 елның 2 апрелендәге 484-О-П номерлы, 2010 елның 1 июнендәге 705-О-О номерлы, 2012 елның 18 маендагы 12-П номерлы, 2013 елның 14 февралендәге 4-П номерлы карарлар).

Бу шулай ук халыкара хокукның гомумтанылган принциплары һәм нормаларына туры килә, шул исәптән Гражданлык һәм сәяси хокуклар турында халыкара пактта каралганнарына да, аның 21 статьясы, тыныч җыелырга хокукны танып, закон нигезендә һәм демократик җәмгыятьтә кирәкле дәүләт яки җәмәгать иминлеге, җәмәгать тәртибе, халыкның сәламәтлеген һәм әхлагын саклау яки башка затларның хокукларын һәм ирекләрен яклау мәнфәгатьләрендә аны нигезле чикләүләрнең кертелүенә юл куя.

Бәян ителгәннәрне исәпкә алып, карала торган Законның 11 статьясындагы 2 өлеше үзенең эчтәлеге һәм максатчан билгеләнеше буенча гавами чараларда катнашучы затларның да, аларда катнашмаучы затларның да хокукларын һәм ирекләрен яклауга юнәлгән, транспорт инфраструктурасы объектларының нормаль һәм өзлексез кулланылышын саклау һәм гомумән законлылыкны, хокук тәртибен һәм җәмәгать иминлеген тәэмин итү максатларыннан чыга һәм шуның белән мөрәҗәгать итүченең хокукларын бозмый.

Шулай итеп, «Татарстан Республикасында гражданнарның җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар уздыру хокукларын гамәлгә ашыру шартларын тәэмин итү турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 4 өлеше һәм 11 статьясындагы 2 өлешенең нигезләмәләре тыныч җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар уздыру иреге хокукының асылына каршы төшмиләр, гавами чара оештыруга һәм уздыруга, анда гражданнарның катнашуына чикләүләр куймыйлар һәм шуның белән эчтәлекләре буенча, мөрәҗәгать итүченең раславына карамастан, кеше һәм гражданның конституциячел хокукларын юкка чыгармыйлар, киметмиләр һәм башкача бозмыйлар һәм Татарстан Республикасы Конституциясенә, шул исәптән аның 28 (беренче өлеш), 43, 48 (беренче өлеш) һәм 58 (икенче өлеш) статьяларына каршы килмиләр.

4. Мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган нормаларның Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килгәнлеген тану гавами чара уздыру турында хәбәрнамә бирү тәртибен хокукый җайга салуны киләчәктә камилләштерүгә комачауламый.

Юридик тигезлек һәм гаделлек принципларын тәэмин итү, шулай ук гавами чара оештыручыга башка гавами чараларны оештыручылар тарафыннан элегрәк бирелгән хәбәрнамәләр турында тулырак һәм оперативрак белгертү максатларында, Татарстан Республикасы Конституция суды закон чыгаручы дәрәҗәсендә андый мәгълүматны, «Татарстан Республикасын-

да гражданнарның җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар уздыру хокукларын гамәлгә ашыру шартларын тәэмин итү турында» Татарстан Республикасы Законының 5 статьясындагы 5 өлеше билгеләгәнчә, гавами чараларны махсус бирелгән урыннарда уздыруга карата гына түгел, ә аларны махсус бирелгән урыннардан читтә уздырганда да тиешле гавами хакимият органнарының «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтларында урнаштыруны кирәк дип таба.

Мондый алым Россия Федерациясе Конституция Судының хокукый позициясенә туры килә, аның нигезендә Россия Федерациясе субъектының закон чыгаручысы, гавами чара уздыру турында хәбәрнамә бирүгә кагылышлы процедура кагыйдәләрен федераль законнар нигезендә билгеләгәндә, тыныч җыелышлар ирегенә хокукны конкрет шартларда эффектив тормышка ашыру өчен кирәк булса, әлеге хокукның өстәмә гарантияләрен күздә тота торган нормаларны кабул итә ала (2014 елның 13 маендагы 14-П номерлы Карар).

Бәян ителгәннәр нигезендә, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 6 статьясына, 66 статьясының беренче һәм икенче өлешләренә, 68, 69, 71 һәм 73 статьяларына, 104 статьясының беренче өлешендәге 1 пунктына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

карар чыгарды:

1. «Татарстан Республикасында гражданнарның җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар уздыру хокукларын гамәлгә ашыру шартларын тәэмин итү турында» 2012 елның 25 декабрендәге 91-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 4 өлешен һәм 11 статьясындагы 2 өлешен Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килә дип танырга.

2. Әлеге Карар катгый, шикаятькә дучар ителә алмый, игълан ителү белән үз көченә керә, турыдан-туры гамәлдә була һәм башка органнар һәм вазыйфаи затлар тарафыннан раслануны таләп итми.

3. «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 72 статьясы буенча бу Карар «Ватаным Татарстан» һәм «Республика Татарстан» газеталарында кичекмәстән басылып чыгарга тиеш. Карар шулай ук «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 65-П

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданки А.А. Косуровой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом «с» Перечня органов государственной власти и иных государственных органов СССР, РСФСР, Российской Федерации, центральных органов общественных объединений и организаций СССР, РСФСР, Российской Федерации, участвующих (участвовавших) в осуществлении государственных (ведомственных) функций, ведомственные знаки отличия в труде которых, учрежденные за заслуги и достижения в труде, учитываются при присвоении звания «Ветеран труда» в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 13 марта 2012 года № 210

2 июля
2015 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Р.Ф. Гафиятуллина, Л.В. Кузьминой, Р.А. Сахиевой, А.А. Хамматовой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи Р.Ф. Гафиятуллина, проводившего на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданки А.А. Косуровой,

установил:

1. В Конституционный суд Республики Татарстан 23 апреля 2015 года обратилась гражданка А.А. Косурова с жалобой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом «с» Перечня органов государственной власти и иных государственных органов СССР, РСФСР, Российской Федерации, центральных органов общественных объединений и организаций СССР, РСФСР, Российской Федерации, участвующих (участвовавших) в осуществлении государственных (ведомственных) функций, ведомственные знаки отличия в труде которых, учрежденные за заслуги и достижения в труде, учитываются при присвоении звания «Ветеран труда» в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 13 марта 2012 года № 210.

Как следует из жалобы и приложенных к ней копий документов, гражданка А.А. Косурова обратилась в отдел социальной защиты Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан в Советском районе муниципального образования города Казани с заявлением о присвоении ей звания «Ветеран труда», так как у нее имеются необходимый для этого трудовой стаж, а также награды Центрального Комитета Всесоюзного Ленинского Коммунистического Союза Молодежи (далее — ЦК ВЛКСМ) — знак «Ударник-73» и значок «Молодой передовик производства». Однако заявительнице было отказано в приеме документов на присвоение указанного звания, поскольку Всесоюзный Ленинский Коммунистический Союз Молодежи (далее — ВЛКСМ) был общественной организацией, не участвовавшей в осуществлении государственных (ведомственных) функций, а

учрежденные им награды не являются основанием для присвоения звания «Ветеран труда». Не согласившись с данным отказом, гражданка А.А. Косурова обратилась в Ново-Савиновский районный суд города Казани, который решением от 25 декабря 2014 года, оставленным в силе апелляционным определением судебной коллегии по гражданским делам Верховного суда Республики Татарстан от 12 марта 2015 года, отказал ей в удовлетворении исковых требований о признании права на присвоение звания «Ветеран труда».

По мнению заявительницы, признание ВЛКСМ общественной организацией, не участвовавшей в осуществлении государственных (ведомственных) функций, не является правомерным. В обоснование своей позиции она ссылается на положения Устава ВЛКСМ, принятого XIV съездом ВЛКСМ, согласно которым ВЛКСМ наряду с осуществлением иной деятельности участвует в управлении государственными и общественными делами, в решении политических, хозяйственных и социально-культурных вопросов, пользуется правом законодательной инициативы в лице своих общесоюзного и республиканских органов.

Заявительница также указывает, что в соответствии с Перечнем ведомственных знаков отличия в труде, учитываемых при присвоении звания «Ветеран труда» в Республике Татарстан, утвержденным приказом Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан от 29 июня 2012 года № 481, ветеранами труда могут стать лица, награжденные нагрудными знаками, знаками отличия «Победитель социалистического соревнования ... года» Центрального Комитета КПСС, Совета Министров СССР, ВЦСПС и ЦК ВЛКСМ, а также «Ударник ... пятилетки» Центрального Комитета КПСС, Совета Министров СССР, ВЦСПС и ЦК ВЛКСМ (пункт 3).

Как отмечает гражданка А.А. Косурова, утвержденный постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 13 марта 2012 года № 210 Перечень государственных органов и организаций, ведомственные знаки отличия в труде которых, учрежденные за заслуги и достижения в труде, учитываются при присвоении звания «Ветеран труда» в Республике Татарстан, не содержит такого органа, как ЦК ВЛКСМ. Подобная непоследовательность правового регулирования, по ее мнению, приводит к тому, что одни знаки отличия, выдаваемые ЦК ВЛКСМ, учитываются при присвоении звания «Ветеран труда», а другие награды ЦК ВЛКСМ — знак «Ударник-73» и значок «Молодой передовик производства» — не включены в Перечень ведомственных знаков отличия в труде, учитываемых при присвоении звания «Ветеран труда» в Республике Татарстан, утвержденный приказом Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан от 29 июня 2012 года № 481.

На основании изложенного гражданка А.А. Косурова просит Конституционный суд Республики Татарстан признать пункт «с» Перечня органов государственной власти и иных государственных органов СССР, РСФСР, Российской Федерации, централь-

ных органов общественных объединений и организаций СССР, РСФСР, Российской Федерации, участвующих (участвовавших) в осуществлении государственных (ведомственных) функций, ведомственные знаки отличия в труде которых, учрежденные за заслуги и достижения в труде, учитываются при присвоении звания «Ветеран труда» в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 13 марта 2012 года № 210, не соответствующим статьям 13, 28, 29 (часть первая), 54 (части первая и вторая) и 58 (часть вторая) Конституции Республики Татарстан.

2. Во исполнение части 2 статьи 1 Закона Республики Татарстан от 30 июня 2011 года № 33-ЗРТ «О порядке и условиях присвоения звания "Ветеран труда"» принято постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 13 марта 2012 года № 210, которым утверждены Положение о порядке и условиях отнесения органов государственной власти и иных государственных органов, а также центральных органов общественных объединений и организаций к перечню органов государственной власти и иных государственных органов СССР, РСФСР, Российской Федерации, центральных органов общественных объединений и организаций СССР, РСФСР, Российской Федерации, участвующих (участвовавших) в осуществлении государственных (ведомственных) функций, ведомственные знаки отличия в труде которых учитываются при присвоении звания «Ветеран труда» в Республике Татарстан, а также Перечень органов государственной власти и иных государственных органов СССР, РСФСР, Российской Федерации, центральных органов общественных объединений, организаций СССР, РСФСР, Российской Федерации, участвующих (участвовавших) в осуществлении государственных (ведомственных) функций, ведомственные знаки отличия в труде которых, учрежденные за заслуги и достижения в труде, учитываются при присвоении звания «Ветеран труда» в Республике Татарстан.

Из содержания части 2 статьи 1 вышеуказанного Закона Республики Татарстан следует, что для отнесения наград центральных органов общественных объединений и организаций СССР, РСФСР, Российской Федерации к ведомственным знакам отличия в труде необходимо наличие двух, находящихся в неразрывном единстве, условий: во-первых, награды должны быть учреждены за заслуги и достижения в труде, а во-вторых, учредившие награды общественные объединения и организации должны участвовать в осуществлении государственных (ведомственных) функций.

Вопрос, касающийся отнесения к ведомственным знакам отличия в труде наград центральных органов общественных объединений и организаций СССР, РСФСР, Российской Федерации, которые участвуют (участвовали) в осуществлении государственных (ведомственных) функций, был предметом рассмотрения Конституционного суда Республики Татарстан.

Согласно правовой позиции, выраженной Конституционным судом Республики Татарстан в постановлении от 25 марта 2014

года № 58-П, установление условия об отнесении к ведомственным знакам отличия в труде наград центральных органов только тех общественных объединений и организаций, которые участвуют (участвовали) в осуществлении государственных (ведомственных) функций, производно от публично-правовой природы отношений, связанных с присвоением звания «Ветеран труда», поскольку присвоение лицу данного звания влечет возникновение обязанности соответствующего государственного органа по предоставлению ветерану труда мер социальной поддержки, финансируемых за счет средств бюджета. Тем самым установленное республиканским законодателем условие отнесения наград центральных органов общественных объединений и организаций к числу ведомственных знаков отличия в труде, учитываемых для присвоения звания «Ветеран труда», не может рассматриваться как нарушающее конституционный принцип равенства, поскольку данное условие основано на учете объективно существующих различий между общественными объединениями и организациями, вносящими (вносившими) свой вклад в осуществление государственных (ведомственных) функций, и теми из них, которые не участвуют (не участвовали) в данной деятельности. При этом Конституционный суд Республики Татарстан указал, что правомочие на участие в осуществлении общественными объединениями и организациями государственных (ведомственных) функций должно быть закреплено не только в уставах этих общественных объединений и организаций, но и в нормативных правовых актах, принятых органами государственной власти и определяющих статус соответствующих общественных объединений и организаций.

Данная правовая позиция, подтвержденная в определениях Конституционного суда Республики Татарстан от 8 апреля 2014 года № 8-О и от 21 мая 2015 года № 4-О, сохраняет свою силу.

Согласно оспариваемому заявительницей пункту «с» Перечня органов государственной власти и иных государственных органов СССР, РСФСР, Российской Федерации, центральных органов общественных объединений и организаций СССР, РСФСР, Российской Федерации, участвующих (участвовавших) в осуществлении государственных (ведомственных) функций, ведомственные знаки отличия в труде которых, учрежденные за заслуги и достижения в труде, учитываются при присвоении звания «Ветеран труда» в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 13 марта 2012 года № 210, центральные органы общественных объединений и организаций СССР, РСФСР, Российской Федерации, участвующие (участвовавшие) в осуществлении отдельных государственных (ведомственных) функций, относятся к органам, ведомственные знаки отличия в труде которых, учрежденные за заслуги и достижения в труде, учитываются при присвоении звания «Ветеран труда». Тем самым обжалуемая норма в части отнесения наград центральных органов общественных объединений и организаций СССР, РСФСР, Российской Федерации к ведомственным знакам

отличия в труде не устанавливает каких-либо дополнительных требований и, по сути, воспроизводит положение части 2 статьи 1 Закона Республики Татарстан от 30 июня 2011 года № 33-ЗРТ «О порядке и условиях присвоения звания “Ветеран труда”». Вместе с тем во исполнение пункта 2 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 13 марта 2012 года № 210 приказом Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан от 29 июня 2012 года № 481 утвержден Перечень ведомственных знаков отличия в труде, учитываемых при присвоении звания «Ветеран труда» в Республике Татарстан, включающий в себя в том числе награды центральных органов общественных объединений и организаций СССР, РСФСР, Российской Федерации, участвующих (участвовавших) в осуществлении отдельных государственных (ведомственных) функций. При этом данный Перечень не является исчерпывающим и отсутствие в нем какой-либо награды не может быть единственным и достаточным основанием для отказа в присвоении звания «Ветеран труда», поскольку правоприменителю необходимо установить, участвовало ли общественное объединение и организация в осуществлении государственных (ведомственных) функций и учреждена ли награда за заслуги и достижения в труде.

Следовательно, оспариваемая норма не сужает круг лиц, имеющих право на присвоение звания «Ветеран труда», не препятствует отнесению наград центральных органов общественных объединений и организаций СССР, РСФСР, Российской Федерации к ведомственным знакам отличия в труде и не может рассматриваться как нарушающая конституционные права и свободы человека и гражданина и, тем самым, не содержит неопределенности в вопросе о ее соответствии Конституции Республики Татарстан. В связи с чем согласно пункту 2 части первой статьи 46 во взаимосвязи с пунктом 1 части второй статьи 39 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» жалоба гражданки А.А. Косуровой не является допустимой.

Разрешение же вопросов о том, участвовал ли ВЛКСМ в осуществлении государственных (ведомственных) функций, учреждены ли имеющиеся у заявительницы награды ЦК ВЛКСМ — знак «Ударник-73» и значок «Молодой передовик производства» — за заслуги и достижения в труде, равно как и оценка законности и обоснованности правоприменительных решений по ее делу, в том числе с точки зрения правильности применения правовых норм с учетом фактических обстоятельств, не входит в компетенцию Конституционного суда Республики Татарстан, как она определена в статье 109 Конституции Республики Татарстан и статье 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан».

На основании изложенного, руководствуясь статьей 3, пунктом 1 части второй статьи 39, частью первой статьи 46, частями первой и пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданки А.А. Косуровой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом «с» Перечня органов государственной власти и иных государственных органов СССР, РСФСР, Российской Федерации, центральных органов общественных объединений и организаций СССР, РСФСР, Российской Федерации, участвующих (участвовавших) в осуществлении государственных (ведомственных) функций, ведомственные знаки отличия в труде которых, учрежденные за заслуги и достижения в труде, учитываются при присвоении звания «Ветеран труда» в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 13 марта 2012 года № 210, поскольку жалоба в соответствии с установленными требованиями не является допустимой, а разрешение иных поставленных в ней вопросов Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.

2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.

3. Копию настоящего Определения направить гражданке А.А. Косуровой и в Кабинет Министров Республики Татарстан.

4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан».

№ 5-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2012 елның 13 мартындагы 210 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында «Хезмәт ветераны» исемен биргәндә хезмәттәге казанышлар һәм ирешкән уңышлар өчен гамәлгә куелган хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исәпкә алына торган дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашучы (катнашкан) СССР, РСФСР, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары һәм башка дәүләт органнары, шулай ук СССР, РСФСР, Россия Федерациясе иҗтимагый берләшмәләренең һәм оешмаларының үзәк органнары исемлегенең «с» пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка А.А. Косурова шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2015 ел
2 июль
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Р.Ф. Гафиятуллин, Л.В. Кузьмина, Р.Г. Сәхиева, А.А. Хамматова, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка А.А. Косурованың шикаятен алдан өйрәнгән судья Р.Ф. Гафиятуллин бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына 2015 елның 23 апрелендә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2012 елның 13 мартындагы 210 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында «Хезмәт ветераны» исемен биргәндә хезмәттәге казанышлар һәм ирешкән уңышлар өчен гамәлгә куелган хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исәпкә алына торган дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашучы (катнашкан) СССР, РСФСР, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары һәм башка дәүләт органнары, шулай ук СССР, РСФСР, Россия Федерациясе иҗтимагый берләшмәләренең һәм оешмаларының үзәк органнары исемлегенең «с» пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка А.А. Косурова шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Шикаятьтән һәм аңа кушып бирелгән документларның күчермәләреннән аңлашылганча, гражданка А.А. Косурова Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Казан шәһәре муниципаль берәмлегенең Совет районындагы идарәсенең социаль яклау бүлегенә үзенә «Хезмәт ветераны» исемен бирү турындагы гариза белән мөрәҗәгать итте, чөнки аның моның өчен кирәкле хезмәт стажы, шулай ук Яшьләрнең Бөтенсоюз Ленин Коммунистик Берлеге Үзәк Комитеты (алга таба — ВЛКСМ ҮК) бүләкләре — «Ударник-73» тамгасы һәм «Производствоның яшь

алдынгысы» значогы бар. Ләкин мөрәҗәгать итүчегә күрсәтелгән исемне бирү өчен документлар кабул итүдән баш тартылган, чөнки Яшьләрнең Бөтенсоюз Ленин Коммунистик Берлеге (алга таба — ВЛКСМ) дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашмаган җәмәгать оешмасы булган һәм ул гамәлгә куйган бүләкләр «Хезмәт ветераны» исемен бирү өчен нигез булып тора алмый. Баш тарту белән килешмичә, гражданка А.А. Косурова Казан шәһәре Яңа Савин район судына мөрәҗәгать итә, ул исә Татарстан Республикасы Югары судының граждан эшләре буенча суд коллегиясенең 2015 елның 12 мартындагы апелляция билгеләмәсе белән үз көчендә калган 2014 елның 25 декабрендәге карары белән мөрәҗәгать итүчегә «Хезмәт ветераны» исемен бирү хокукын тану турында дәгъва таләпләрен канәгатьләндерүдән баш тарта.

Мөрәҗәгать итүче фикеренчә, ВЛКСМны дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашмаган җәмәгать оешмасы дип тану законсыз. Үз позициясен нигезләү буларак, гражданка А.А. Косурова ВЛКСМның XIV съездында кабул ителгән Уставы нигезләмәләренә таяна, алар нигезендә ВЛКСМ башка эшчәнлекне гамәлгә ашыру белән бергә дәүләт һәм җәмәгать эшләре белән идарә итүдә, сәяси, хуҗалык һәм социаль-мәдәни мәсьәләләрне хәл итүдә катнаша, үзенең гомумсоюз һәм республика органнары исеменнән закон чыгару инициативасы хокукыннан файдалана.

Мөрәҗәгать итүче шулай ук Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының 2012 елның 29 июнендәге 481 номерлы боерыгы белән расланган Татарстан Республикасында «Хезмәт ветераны» исемен биргәндә исәпкә алына торган хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исемлеге нигезендә КПСС Үзәк Комитетының, СССР Министрлар Советының, ВЦСПС һәм ВЛКСМ ҮКның «...елгы социалистик ярыш җиңүчесе», шулай ук КПСС Үзәк Комитетының, СССР Министрлар Советының, ВЦСПС һәм ВЛКСМ ҮКның «... бишьеллык ударнигы» аерымлык тамгалары һәм күкрәк тамгалары белән бүләкләнгән затларның хезмәт ветераны була алуларына (3 пункт) да күрсәтә.

Гражданка А.А. Косурова билгеләп үткәнчә, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2012 елның 13 мартындагы 210 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында «Хезмәт ветераны» исемен биргәндә хезмәттәге казанышлар һәм ирешкән уңышлар өчен гамәлгә куелган хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исәпкә алына торган дәүләт органнары һәм оешмалары исемлегендә ВЛКСМ ҮК дигән орган юк. Хокукый җайга салудагы мондый эзлексезлек, аның фикеренчә, ВЛКСМ ҮК тарафыннан бирелә торган кайбер аерымлык тамгалары «Хезмәт ветераны» исемен биргәндә исәпкә алына, ә ВЛКСМ ҮКның башка бүләкләре — «Ударник-73» тамгасы һәм «Производствоның яшь алдынгысы» значогы — Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының 2012 елның 29 июнендәге

481 номерлы боерыгы белән расланган Татарстан Республикасында «Хезмәт ветераны» исемен биргәндә исәпкә алына торган хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исемлегенә кертелмәгән.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданка А.А. Косурова Татарстан Республикасы Конституция судыннан Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2012 елның 13 мартындагы 210 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында «Хезмәт ветераны» исемен биргәндә хезмәттәге казанышлар һәм ирешкән уңышлар өчен гамәлгә куелган хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исәпкә алына торган дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашучы (катнашкан) СССР, РСФСР, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары һәм башка дәүләт органнары, шулай ук СССР, РСФСР, Россия Федерациясе иҗтимагый берләшмәләренең һәм оешмаларының үзәк органнары исемлегенең «с» пунктын Татарстан Республикасы Конституциясенең 13, 28, 29 (беренче өлеш), 54 (беренче һәм икенче өлешләр) һәм 58 (икенче өлеш) статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. «“Хезмәт ветераны” исемен бирү тәртибе һәм шартлары турында» 2011 елның 30 июнендәге 33-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясының 2 өлешен үтәү йөзеннән Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2012 елның 13 мартындагы 210 номерлы карары кабул ителә, анда Дәүләт хакимияте органнарын һәм башка дәүләт органнарын, шулай ук иҗтимагый берләшмәләрнең һәм оешмаларның үзәк органнарын Татарстан Республикасында «Хезмәт ветераны» исемен биргәндә хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исәпкә алына торган дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашучы (катнашкан) СССР, РСФСР, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары һәм башка дәүләт органнары, СССР, РСФСР, Россия Федерациясе иҗтимагый берләшмәләренең һәм оешмаларының үзәк органнары исемлегенә кертү тәртибе һәм шартлары турындагы нигезләмә һәм Татарстан Республикасында «Хезмәт ветераны» исемен биргәндә хезмәттәге казанышлар һәм ирешкән уңышлар өчен гамәлгә куелган хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исәпкә алына торган дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашучы (катнашкан) СССР, РСФСР, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары һәм башка дәүләт органнары, шулай ук СССР, РСФСР, Россия Федерациясе иҗтимагый берләшмәләренең һәм оешмаларының үзәк органнары исемлеге раслана.

Югарыда телгә алынган Татарстан Республикасы Законының 1 статьясының 2 өлеше эчтәлегеннән күренгәнчә, СССР, РСФСР, Россия Федерациясе иҗтимагый берләшмәләренең һәм оешмаларының үзәк органнары бүләкләрен хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исәбенә кертү өчен аерылгысыз берлектә булган ике шартның үтәлүе кирәк: беренчедән, бүләкләр хезмәттәге казанышлар һәм ирешкән уңышлар өчен гамәлгә куелган булырга, ә икенчедән, бүләкләрне гамәлгә куй-

ган иҗтимагый берләшмәләр һәм оешмалар дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашырга тиеш.

Дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашучы (катнашкан) СССР, РСФСР, Россия Федерациясе иҗтимагый берләшмәләренең һәм оешмаларының үзәк органнары бүлекләрен хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исәбенә кертү турындагы мәсьәлә Татарстан Республикасы Конституция судының карау предметы булган иде.

2014 елның 25 мартындагы 58-П номерлы карардагы Татарстан Республикасы Конституция судының хокукый позициясе нигезендә хезмәттәге ведомство аерымлык тамгаларына дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашучы (катнашкан) иҗтимагый берләшмәләрнең һәм оешмаларның үзәк органнары бүлекләрен генә кертү турындагы шартны билгеләү «Хезмәт ветераны» исеме бирелүгә бәйле мөнәсәбәтләрнең гавами-хокукый табигатеннән килеп чыга, чөнки затка бу исемне бирү тиешле дәүләт органының хезмәт ветеранына бюджет акчалары исәбеннән финанслана торган социаль ярдәм чараларын күрсәтү йөкләмәсен барлыкка китерә. Шулай итеп, иҗтимагый берләшмәләрнең һәм оешмаларның үзәк органнары бүлекләрен «Хезмәт ветераны» исемен бирү өчен исәпкә алына торган хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исәбенә кертүнең республика закон чыгаручысы тарафыннан билгеләнгән шарты конституциячел тигезлек принцибын боза дип карала алмый, чөнки бу шарт дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда үз өлешен кертүче (керткән) иҗтимагый берләшмәләр белән оешмалар һәм әлеге эшчәнлектә катнашмаучы (катнашмаган) иҗтимагый берләшмәләр белән оешмалар арасында булган объектив аермаларны исәпкә алуга нигезләнә. Монда Татарстан Республикасы Конституция суды иҗтимагый берләшмәләрнең һәм оешмаларның дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашу хокукы әлеге иҗтимагый берләшмәләр һәм оешмалар уставларында гына түгел, ә дәүләт хакимияте органнары тарафыннан кабул ителгән һәм тиешле иҗтимагый берләшмәләрнең һәм оешмаларның статусын билгели торган норматив хокукый актларда да беркетелергә тиеш дип күрсәтте.

Татарстан Республикасы Конституция судының 2014 елның 8 апрелендәге 8-О номерлы һәм 2015 елның 21 маендагы 4-О номерлы билгеләмәләрендә расланган әлеге хокукый позиция үз көчендә кала.

Мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2012 елның 13 мартындагы 210 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында «Хезмәт ветераны» исемен биргәндә хезмәттәге казанышлар һәм ирешкән уңышлар өчен гамәлгә куелган хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исәпкә алына торган дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашучы (катнашкан) СССР, РСФСР, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары һәм башка дәүләт органнары, шулай ук СССР, РСФСР, Россия Федерациясе иҗтимагый берләшмәләренең һәм оешмаларының

үзәк органнары исемлегенең «с» пункты нигезендә аерым дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашучы (катнашкан) СССР, РСФСР, Россия Федерациясе иҗтимагый берләшмәләренең һәм оешмаларының үзәк органнары «Хезмәт ветераны» исемен биргәндә хезмәттәге казанышлар һәм ирешкән уңышлар өчен гамәлгә куелган хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исәпкә алына торган органнар исәбенә керә. Шуның белән дәгъва белдерелә торган норма СССР, РСФСР, Россия Федерациясе иҗтимагый берләшмәләренең һәм оешмаларының үзәк органнары бүләкләрен хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исәбенә кертү өлешендә нинди дә булса өстәмә таләпләр билгеләми һәм, асылда, «“Хезмәт ветераны” исемен бирү тәртибе һәм шартлары турында» 2011 елның 30 июнендәге 33-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясының 2 өлеше нигезләмәсен кабатлый. Шул ук вакытта Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2012 елның 13 мартындагы 210 номерлы карарының 2 пунктын үтәү йөзеннән Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының 2012 елның 29 июнендәге 481 номерлы боерыгы белән үз эченә шул исәптән аерым дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашучы (катнашкан) СССР, РСФСР, Россия Федерациясе иҗтимагый берләшмәләренең һәм оешмаларының үзәк органнары бүләкләрен керткән Татарстан Республикасында «Хезмәт ветераны» исемен биргәндә исәпкә алына торган хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исемлеге раслана. Монда әлеге Исемлек тулы түгел һәм анда нинди дә булса бүләкнең юклыгы «Хезмәт ветераны» исемен бирүдән баш тарту өчен бердәнбер һәм җитәрлек нигез булып тора алмый, чөнки хокук кулланучыга иҗтимагый берләшмә һәм оешма дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашканмы һәм бүләк хезмәттәге казанышлар һәм ирешкән уңышлар өчен гамәлгә куелганмы икәнен билгеләргә кирәк.

Димәк, дәгъва белдерелә торган норма «Хезмәт ветераны» исемен алырга хокуклы затлар исемлеген тарайтмый, СССР, РСФСР, Россия Федерациясе иҗтимагый берләшмәләренең һәм оешмаларының үзәк органнары бүләкләрен хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исәбенә кертү өчен каршы төшми һәм кеше һәм гражданның конституциячел хокукларын һәм ирекләрен боза торган итеп карала алмый, шулай итеп, аның Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве мәсьәләсендә билгесезлек юк. Моңа бәйле рәвештә «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пункты белән үзара бәйләнештә 46 статьясының беренче өлешенең 2 пункты нигезендә гражданка А.А. Косурованың шикаяте карала алмый.

ВЛКСМ дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашканмы, мөрәҗәгать итүчедә булган ВЛКСМ ҮКның бүләкләре — «Ударник-73» тамгасы һәм «Производствоның яшь алдынгысы» значогы хезмәттәге казанышлар һәм ирешкән уңышлар өчен гамәлгә куелганмы турындагы мәсьәләне хәл

итү, шулай ук аның эше буенча кабул ителгән хокук куллану карарларының законлылыгын һәм нигезлелеген шул исәптән хокукый нормаларның фактик шартларны истә тотып дөрес кулланылу йөзеннән бәяләү Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясында һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясында билгеләнгәнчә, Татарстан Республикасы Конституция суды компетенциясенә керми.

Бәян ителгәннәр нигезендә, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенә, 66 статьясындагы беренче һәм бишенче өлешләренә, 67 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2012 елның 13 мартындагы 210 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында «Хезмәт ветераны» исемен биргәндә хезмәттәге казанышлар һәм ирешкән уңышлар өчен гамәлгә куелган хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исәпкә алына торган дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашучы (катнашкан) СССР, РСФСР, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары һәм башка дәүләт органнары, шулай ук СССР, РСФСР, Россия Федерациясе иҗтимагый берләшмәләренең һәм оешмаларының үзәк органнары исемлегенең «с» пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка А.А. Косурова шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки билгеләнгән таләпләр нигезендә шикаять карала алмый, ә мөрәҗәгать итүче куйган башка мәсьәләләрне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.
2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.
3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка А.А. Косуровага һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына җибәрергә.
4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 5-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданки М.С. Новиковой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктами 2.1 и 2.3 Генерального плана муниципального образования города Казани, утвержденного решением Казанской городской Думы от 28 декабря 2007 года № 23-26

4 сентября
2015 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Р.Ф. Гафиятуллина, Л.В. Кузьминой, Р.А. Сахиевой, А.А. Хамматовой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи А.А. Хамматовой, проводившей на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданки М.С. Новиковой,

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратилась гражданка М.С. Новикова с жалобой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктами 2.1 и 2.3 Генерального плана муниципального образования города Казани, утвержденного решением Казанской городской Думы от 28 декабря 2007 года № 23-26 (далее также — Генеральный план).

Согласно пункту 2.1 Генерального плана основными целями территориального планирования муниципального образования г. Казани являются создание благоприятной среды жизнедеятельности и устойчивого развития города, обеспечение экологической безопасности и сохранение природного и культурного наследия, обеспечение учета интересов жителей муниципального образования г. Казани, интересов Российской Федерации и Республики Татарстан. В соответствии с пунктом 2.3 Генерального плана основными задачами территориального планирования муниципального образования г. Казани являются: сохранение историко-культурного наследия, ландшафтного и архитектурно-пространственного своеобразия города; обеспечение эффективного использования городских территорий; создание благоприятной среды жизнедеятельности; обеспечение безопасности территории и окружающей среды; улучшение жилищных условий, достижение многообразия типов жилой среды и комплексности застройки жилых территорий; развитие и равномерное размещение по территории общественных и деловых центров; обеспечение надежности транспортного обслуживания и инженерного оборудования территории; комплексность благоустройства и озеленения территории.

Заявительница указывает, что согласно части четырнадцатой статьи 17 Федерального закона от 24 ноября 1995 года № 181-ФЗ «О социальной защите инвалидов в Российской Федерации» (в редакции Федерального закона от 29 декабря 2004 года № 199-ФЗ) инвалидам и семьям, имеющим в своем составе инвалидов, предоставляется право на первоочередное получение зе-

мельных участков для индивидуального жилищного строительства, ведения подсобного и дачного хозяйства и садоводства. Как следует из обращения и приложенных к нему копий документов, гражданка М.С. Новикова является инвалидом II группы. В целях реализации права, предусмотренного указанной нормой Федерального закона, она обратилась в Комитет земельных и имущественных отношений Исполнительного комитета муниципального образования города Казани с вопросом о предоставлении ей земельного участка для ведения дачного хозяйства и садоводства. Однако в предоставлении земельного участка заявительнице было отказано, поскольку, как следует из ответа на ее обращение, право на первоочередное получение инвалидами и семьями, имеющими в своем составе инвалидов, земельного участка в рамках реализации положений части четырнадцатой статьи 17 названного Федерального закона осуществляется после признания семьи нуждающейся в улучшении жилищных условий и постановки на соответствующий учет. В данном ответе также указано, что на территории муниципального образования города Казани земельные участки для целей садоводства, огородничества и дачного хозяйства предоставляются гражданам — членам существующих садоводческих, огороднических и дачных некоммерческих объединений в порядке переоформления им вида права на имеющиеся у них земельные участки. Выделение же новых земельных участков для размещения садоводческих, огороднических и дачных некоммерческих объединений до 2020 года Генеральным планом не предусмотрено.

Между тем гражданка М.С. Новикова отмечает, что право на первоочередное получение ею, как инвалидом, земельного участка для ведения дачного хозяйства и садоводства не может быть связано с нуждаемостью в улучшении жилищных условий, поскольку само по себе ведение такого хозяйства допускает отсутствие на земельном участке какого-либо строения для проживания. Кроме того, по мнению заявительницы, отсутствие в пунктах 2.1 и 2.3 Генерального плана положений о выделении на территории муниципального образования города Казани земельных участков для размещения садоводческих, огороднических и дачных некоммерческих объединений ущемляет и ограничивает ее право на получение в первоочередном порядке земельного участка для ведения дачного хозяйства и садоводства.

На основании изложенного гражданка М.С. Новикова просит Конституционный суд Республики Татарстан признать пункты 2.1 и 2.3 Генерального плана муниципального образования города Казани, утвержденного решением Казанской городской Думы от 28 декабря 2007 года № 23-26, не соответствующими статьям 27 (части первая и вторая), 30, 54 (часть первая) Конституции Республики Татарстан.

2. Из содержания взаимосвязанных положений пункта 3 части 1 статьи 18, части 1 статьи 24 и части 3 статьи 23 Градостроительного кодекса Российской Федерации следует, что генеральный план городского округа, утверждаемый представительным

органом местного самоуправления городского округа, является документом территориального планирования, который должен содержать положение о территориальном планировании, карту планируемого размещения объектов местного значения городского округа, карту границ населенных пунктов (в том числе границ образуемых населенных пунктов), входящих в состав городского округа; карту функциональных зон городского округа.

В целях определения оптимального состава и содержания проектов генеральных планов городских округов, а также обеспечения рациональной и эффективной их разработки приказом Министерства регионального развития Российской Федерации от 26 мая 2011 года № 244 утверждены Методические рекомендации по разработке проектов генеральных планов поселений и городских округов. Пунктом 9.1 указанных Рекомендаций предусмотрено, что генеральный план является градостроительным документом, определяющим в интересах населения и государства условия формирования среды жизнедеятельности, направления и границы развития территорий городских округов, установление и изменение границ населенных пунктов в составе городских округов, функциональное зонирование территорий, развитие инженерной, транспортной и социальной инфраструктур, градостроительные требования к сохранению объектов историко-культурного наследия и особо охраняемых природных территорий, экологическому и санитарному благополучию.

Оспариваемые заявительницей положения Генерального плана по своему содержанию основаны на требованиях статьи 23 Градостроительного кодекса Российской Федерации и согласуются с данными Методическими рекомендациями по разработке проектов генеральных планов поселений и городских округов. Рассматриваемые пункты 2.1 и 2.3 Генерального плана по своей правовой природе носят общий характер, определяют цели и задачи территориального планирования муниципального образования города Казани, сформулированные в документах социально-экономического развития города на период до 2020 года. Следовательно, вопросы выделения земельных участков для размещения садоводческих, огороднических и дачных некоммерческих объединений предметом правового регулирования оспариваемых норм Генерального плана не являются.

Таким образом, сами по себе пункты 2.1 и 2.3 Генерального плана не содержат неопределенности в вопросе об их соответствии Конституции Республики Татарстан, а также не подлежат применению в разрешении дела заявительницы в указанном ею аспекте и не могут рассматриваться как нарушающие ее конституционные права и свободы, в связи с чем согласно пункту 2 части первой статьи 46 во взаимосвязи с пунктом 1 части второй статьи 39 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» жалоба гражданки М.С. Новиковой не является допустимой.

Вопрос предоставления инвалидам и семьям, имеющим в своем составе инвалидов, в первоочередном порядке земельных

участков для индивидуального жилищного строительства, ведения подсобного и дачного хозяйства и садоводства регламентирован Федеральным законом от 24 ноября 1995 года № 181-ФЗ «О социальной защите инвалидов в Российской Федерации» (в редакции Федерального закона от 29 декабря 2004 года № 199-ФЗ) и принятым в соответствии с ним постановлением Правительства Российской Федерации от 27 июля 1996 года № 901 «О предоставлении льгот инвалидам и семьям, имеющим детей-инвалидов, по обеспечению их жилыми помещениями, оплате жилья и коммунальных услуг». В этой связи оценка конституционности указанных правовых актов, включая правильность применения их нормативных положений, равно как и проверка законности и обоснованности отказа гражданке М.С. Новиковой в предоставлении земельного участка, не входит в компетенцию Конституционного суда Республики Татарстан, как она определена статьей 109 Конституции Республики Татарстан и статьей 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан».

Исходя из изложенного и руководствуясь статьей 3, пунктом 1 части второй статьи 39, пунктами 1 и 2 части первой статьи 46, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданки М.С. Новиковой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктами 2.1 и 2.3 Генерального плана муниципального образования города Казани, утвержденного решением Казанской городской Думы от 28 декабря 2007 года № 23-26, поскольку жалоба в соответствии с установленными требованиями не является допустимой, а разрешение поставленных заявительницей вопросов Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.

2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.

3. Копию настоящего Определения направить гражданке М.С. Новиковой, в Казанскую городскую Думу, а также в Исполнительный комитет муниципального образования города Казани.

4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан».

№ 6-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ

Казан шәһәр Думасының 2007 елның 28 декабрендәге 23-26 номерлы карары белән расланган Казан шәһәре муниципаль берәмлеге генераль планының 2.1 һәм 2.3 пунктлары белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка М.С. Новикова шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2015 ел
4 сентябрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Р.Ф. Гафиятуллин, Л.В. Кузьмина, Р.Г. Сәхиева, А.А. Хамматова, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка М.С. Новикованың шикаятен алдан өйрәнгән судья А.А. Хамматова бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына Казан шәһәр Думасының 2007 елның 28 декабрендәге 23-26 номерлы карары белән расланган Казан шәһәре муниципаль берәмлеге генераль планының (алга таба шулай ук — Генераль план) 2.1 һәм 2.3 пунктлары белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка М.С. Новикова шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Генераль планның 2.1 пункты буенча Казан шәһәре муниципаль берәмлеген территориаль планлаштыруның төп максатлары булып шәһәрнең уңайлы яшәү мохитен һәм тотрыклы үсешен булдыру, экологик хәвефсезлекне тәэмин итү, табигый һәм мәдәни мирасны саклау, Казан шәһәре муниципаль берәмлегендә яшәүчеләрнең мәнфәгатьләрен, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы мәнфәгатьләрен исәпкә алуны тәэмин итү тора. Генераль планның 2.3 пункты буенча Казан шәһәре муниципаль берәмлеген территориаль планлаштыруның төп бурычлары булып түбәндәгеләр тора: шәһәрнең тарихи-мәдәни мирасын, ландшафт һәм архитектур-тирәлек үзенчәлеген саклау; шәһәр территрорияләрен эффектив куллануны тәэмин итү; уңайлы яшәү мохитен булдыру; территория һәм әйләнә-тирә мохитнең хәвефсезлеген тәэмин итү; торак шартларын яхшырту, яшәү тирәлегенең күп төрлелегенә һәм яшәү территорияләренең комплекслы төзелүенә ирешү; иҗтимагый һәм эшлекле үзәкләрне үстерү һәм территория буенча тигез урнаштыру; территориядә транспорт хезмәте күрсәтүнең һәм инженер җиһазландыруның ышанычлылыгын тәэмин итү; территорияне комплекслы төзекләндерү һәм яшелләндерү.

Мөрәҗәгать итүче күрсәткәнчә, «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль законның 17 статьясының үндүртенче өлеше нигезендә (2004 елның 29 декабрендәге 199-ФЗ номерлы Федераль закон редакциясендә) инвалидларга һәм со-

ставларында инвалидлары булган гаиләләргә индивидуаль торак төзелеше, ярдәмче һәм дача хуҗалыгын алып бару һәм бакчачылык өчен җир кишәрлекләрен беренче чиратта алырга хокук бирелә. Мөрәҗәгатьтән һәм аңа кушып бирелгән документлар күчермәләреннән күренгәнчә, гражданка М.С. Новикова — II группа инвалиды. Федераль законның күрсәтелгән нормасында каралган хокукны тормышка ашыру максатында, ул Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Җир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре комитетына дача хуҗалыгын алып бару һәм бакчачылык өчен үзенә җир кишәрлеген бирү мәсьәләсе буенча мөрәҗәгать итә. Ләкин мөрәҗәгать итүчегә җир кишәрлеген бирүдән баш тартыла, чөнки, аның мөрәҗәгатенә бирелгән җаваптан күренгәнчә, инвалидлар һәм составларында инвалидлары булган гаиләләрнең күрсәтелгән Федераль законның 17 статьясындагы ундүртенче өлеше нигезләмәләрен тормышка ашыру кысаларында җир кишәрлеген беренче чиратта алырга хокукы гаиләнең торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ булуы танылгач һәм ул тиешле исәпкә куелгач гамәлгә ашырыла. Әлеге җавапта шулай ук Казан шәһәре муниципаль берәмлеге территориясендә бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача хуҗалыгы максатларында гражданнарга — гамәлдәге коммерцияле булмаган бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача берләшмәләре әгъзаларына җир кишәрлекләре үзләрендә булган җир кишәрлекләренә хокук төрен үзгәртеп рәсмиләштерү тәртибендә бирелә дип күрсәтелә. Коммерцияле булмаган бакчачылык, яшелчәчелек, дача берләшмәләрен урнаштыру өчен яңа җир кишәрлекләрен бүлеп бирү 2020 елга кадәр Генераль планда каралмаган.

Шул рәвешле, гражданка М.С. Новикова шуны билгеләп үтә: аның, инвалид буларак, дача хуҗалыгын алып бару һәм бакчачылык өчен җир кишәрлеген беренче чиратта алырга хокукы торак шартларын яхшырту мохтаҗлыгына бәйле була алмый, чөнки асылда андый хуҗалыкны алып бару яшәү өчен нинди дә булса корылманың җир кишәрлегендә булмавын рөхсәт итә. Моннан тыш, шикаять итүче фикеренчә, Генераль планның 2.1 һәм 2.3 пунктларында Казан шәһәре муниципаль берәмлеге территориясендә коммерцияле булмаган бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача берләшмәләрен урнаштыру өчен җир кишәрлекләрен бүлеп бирү турындагы нигезләмәләрнең булмавы аның дача хуҗалыгын алып бару һәм бакчачылык өчен җир кишәрлеген беренче чиратта алырга хокукын кыса һәм чикли.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданка М.С. Новикова Татарстан Республикасы Конституция судыннан Казан шәһәр Думасының 2007 елның 28 декабрендәге 23-26 номерлы карары белән расланган Казан шәһәре муниципаль берәмлеге генераль планының 2.1 һәм 2.3 пунктларын Татарстан Республикасы Конституциясенең 27 (беренче һәм икенче өлешләр), 30, 54 (беренче өлеш) статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. Россия Федерациясе Шәһәр төзү кодексының 18 статьясындагы 1 өлешенең 3 пункты, 24 статьясының 1 өлеше, 23 статьясы 3 өлешенең үзара бәйләнештәге нигезләмәләре эчтәлегеннән

чыгып, шәһәр округының вәкиллекле җирле үзидарә органы тарафыннан раслана торган шәһәр округының генераль планы территориаль планлаштыру документы булып тора, ул территориаль планлаштыру турындагы нигезләмәне, шәһәр округының җирле әһәмияттәге объектларының урнашу планы картасын, шәһәр округы составына кергән торак пунктларның чикләре (шул исәптән булдырыла торган торак пунктларның чикләре) картасын, шәһәр округының функциональ зоналары картасын үз эченә алырга тиеш.

Шәһәр округлары генераль планнары проектларының оптималь составын һәм эчтәлеген билгеләү, шулай ук аларның рациональ һәм нәтиҗәле эшләнүен тәэмин итү максатларында, Россия Федерациясенең Региональ үсеш министрлыгының 2011 елның 26 маендагы 244 номерлы боерыгы белән Җирлекләр һәм шәһәр округларының генераль планнары проектларын эшләүгә карата методик тәкъдимнәр раслана. Күрсәтелгән Тәкъдимнәрнең 9.1 пунктында шул күздә тотыла: генераль план халык һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә яшәү мохитен булдыру шартларын, шәһәр округлары территорияләре үсешенең юнәлешләрен һәм чикләрен, шәһәр округлары составындагы торак пунктларның чикләрен билгеләү һәм үзгәртүне, территорияләрне функциональ зоналарга бүлүне, инженер, транспорт һәм социаль инфраструктурасының үсешен, тарихи-мәдәни мирас объектларын һәм аеруча саклана торган табигать территорияләрен саклап калуга, экологик һәм санитар хәвефсезлеккә карата шәһәр төзү таләпләрен билгели торган шәһәр төзү документы булып тора.

Генераль планның мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган нигезләмәләре эчтәлеге буенча Россия Федерациясе Шәһәр төзү кодексының 23 статьясы таләпләренә нигезләнә һәм әлеге Җирлекләр һәм шәһәр округларының генераль планнары проектларын эшләүгә карата методик тәкъдимнәр белән яраша. Генераль планның карала торган 2.1 һәм 2.3 пунктлары үзләренең хокукый асылы буенча гомуми характерга ия, алар шәһәрнең 2020 елга кадәр социаль-икътисадый үсеше документларында формалаштырылган Казан шәһәре муниципаль берәмлеген территориаль планлаштыруның максатларын һәм бурычларын билгелиләр. Димәк, коммерцияле булмаган бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача берләшмәләрен урнаштыру өчен җир кишәрлекләрен бүлеп бирү мәсьәләләре Генераль планның дәгъвалана торган нормаларының хокукый җайга салу предметы булып тормый.

Шулай итеп, Генераль планның 2.1 һәм 2.3 пунктларында аларның Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килүкилмәү мәсьәләсендә билгесезлек юк, алар шулай ук мөрәҗәгать итүченең эшен үзе күрсәткән аспектта чишүдә кулланылырга тиеш түгел һәм аның конституциячел хокукларын һәм ирекләрен боза торган итеп карала алмый, шуңа күрә «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пункты белән үзара бәйләнештә 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пункты нигезендә гражданка М.С. Новикованың шикаяте карала алмый.

Инвалидларга һәм составларында инвалидлары булган гаиләләргә индивидуаль торак төзелеше, ярдәмче һәм дача хужалыгын алып бару һәм бакчачылык өчен җир кишәрлекләрен беренче чиратта бирү мәсьәләсе «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон (2004 елның 29 декабрендәге 199-ФЗ номерлы Федераль закон редакциясендә) һәм аның нигезендә кабул ителгән «Инвалидларга һәм инвалид балалары булган гаиләләргә аларны торак урыннар белән тәэмин итү, торак һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләү буенча ташламалар бирү турында» 1996 елның 27 июлендәге 901 номерлы Россия Федерациясе Хөкүмәте карары белән регламентлана. Шуңа бәйле рәвештә, күрсәтелгән хокукый актларның конституциячеллеген, аларның норматив нигезләмәләре кулланылышының дөреслеген бәяләү, гражданка М.С. Новиковага җир кишәрлеген бирүдән баш тартуның законлы һәм нигезле булуын тикшерү кебек үк, Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясында һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясында билгеләнгәнчә, Татарстан Республикасы Конституция суды компетенциясенә керми.

Бәян ителгәннәрдән чыгып һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 1 һәм 2 пунктларына, 66 статьясының бишенче өлешенә, 67 статьясының беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. Казан шәһәр Думасының 2007 елның 28 декабрендәге 23-26 номерлы карары белән расланган Казан шәһәре муниципаль берәмлеге генераль планының 2.1 һәм 2.3 пунктлары белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка М.С. Новикова шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки билгеләнгән таләпләр нигезендә шикаять карала алмый, ә мөрәҗәгать итүче куйган мәсьәләләрне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.

2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка М.С. Новиковага, Казан шәһәр Думасына, шулай ук Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетына җибәрергә.

4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 6-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

по жалобе гражданина А.Ф. Шигапова на нарушение его конституционных прав и свобод абзацами первым, вторым и пятым пункта 22 и подпунктом «б» пункта 23 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации целевой программы «Обеспечение жильем молодых семей в г. Казани» на 2014—2015 годы, утвержденных постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 9 июня 2014 года № 3094, а также абзацами первым, вторым и пятым пункта 21 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей в Республике Татарстан на 2014—2015 годы» государственной программы «Обеспечение качественным жильем и услугами жилищно-коммунального хозяйства населения Республики Татарстан на 2014—2020 годы», утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 30 апреля 2014 года № 289

4 сентября
2015 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Р.Ф. Гафиятуллина, Л.В. Кузьминой, Р.А. Сахиевой, А.А. Хамматовой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи А.Р. Шакараева, проводившего на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданина А.Ф. Шигапова,

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан 11 июня 2015 года обратился гражданин А.Ф. Шигапов с жалобой на нарушение его конституционных прав и свобод абзацами первым и пятым пункта 22 и подпунктом «б» пункта 23 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации целевой программы «Обеспечение жильем молодых семей в г. Казани» на 2014—2015 годы, утвержденной постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 9 июня 2014 года № 3094 (далее также — Правила).

Оспариваемыми положениями пункта 22 Правил установлено, что:

— администрация района(-ов) Исполнительного комитета г. Казани ежегодно в период с 1 августа до 1 сентября проводит проверку нуждаемости в улучшении жилищных условий и платежеспособности молодых семей, состоящих на учете в качестве нуждающихся в улучшении жилищных условий для участия в целевой программе «Обеспечение жильем молодых семей в г. Казани» на 2014—2015 годы (далее также — Программа) (абзац первый);

— если в ходе ежегодной проверки или повторного определения нуждаемости в улучшении жилищных условий и платежеспособности молодая семья не подтвердит нуждаемость в улучшении

жилищных условий и платежеспособность для участия в Программе и (или) выявится одно из оснований для снятия молодой семьи с учета в качестве нуждающейся в улучшении жилищных условий для участия в Программе, администрация района(-ов) Исполнительного комитета г. Казани в 30-дневный срок со дня окончания такой проверки или выявления соответствующих оснований принимает решение о снятии молодой семьи с учета нуждающихся в улучшении жилищных условий для участия в Программе. Решение о снятии с учета молодой семьи в качестве нуждающейся в улучшении жилищных условий для участия в Программе должно содержать основания снятия с такого учета. Решение о снятии с учета молодой семьи в качестве нуждающейся в улучшении жилищных условий для участия в Программе выдается или направляется молодой семье, в отношении которой принято такое решение, в трехдневный срок, исчисляемый в рабочих днях, со дня его принятия (абзац пятый).

Обжалуемый подпункт «б» пункта 23 Правил в качестве основания для снятия молодой семьи с учета в качестве нуждающейся в улучшении жилищных условий для участия в Программе предусматривает утрату одного из оснований, дающих молодой семье право на получение социальной выплаты, предусмотренных пунктом 5 Правил, в том числе достижение 36-летнего возраста одного из супругов либо одного родителя в неполной семье.

23 июня 2015 года от гражданина А.Ф. Шигапова поступило дополнение к жалобе, в котором он указывает, что его конституционные права и свободы были нарушены также абзацем вторым пункта 22 Правил, в соответствии с которым для подтверждения нуждаемости в улучшении жилищных условий и платежеспособности молодая семья до 1 августа представляет в администрацию района (-ов) Исполнительного комитета г. Казани документы, указанные в подпунктах «г» и «ж» пункта 14 Правил, а также в пунктах 3, 4, 11, 13—17 приложения № 5 к Правилам. Кроме того, заявитель указал, что обжалуемые им положения абзацев первого, второго и пятого пункта 22 Правил приняты на основании аналогичных по своему смыслу и содержанию абзацев первого, второго и пятого пункта 21 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей в Республике Татарстан на 2014—2015 годы» государственной программы «Обеспечение качественным жильем и услугами жилищно-коммунального хозяйства населения Республики Татарстан на 2014—2020 годы», утвержденной постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 30 апреля 2014 года № 289.

Как следует из содержания жалобы, дополнения к ней и приложенных к ним копий документов, семья заявителя в 2009 году подала документы для получения субсидии по целевой программе «Обеспечение жильем молодых семей в городе Казани» на 2008—2010 годы, утвержденной постановлением руководителя Исполнительного комитета муниципального образования г. Казани от 18 июля 2007 года № 1788. На заседании комиссии администрации

Кировского района Исполнительного комитета муниципального образования города Казани по реализации жилищных программ для молодых семей 23 декабря 2009 года были приняты решения о признании семьи заявителя нуждающейся в улучшении жилищных условий в рамках реализации подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей» федеральной целевой программы «Жилище» на 2002—2010 годы и имеющей достаточные доходы либо иные денежные средства для оплаты расчетной (средней) стоимости жилья в части, превышающей размер предоставляемой социальной выплаты, для приобретения жилья в рамках реализации подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей» федеральной целевой программы «Жилище» на 2002—2010 годы. Распоряжением главы администрации Кировского района Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 11 января 2010 года № 1р семья А.Ф. Шигапова в составе трех человек была включена в список молодых семей-участников целевой программы «Обеспечение жильем молодых семей в городе Казани» на 2008—2010 годы.

Однако распоряжением главы администрации Кировского и Московского районов Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 15 августа 2013 года № 816ра на основании решения комиссии администрации Кировского и Московского районов Исполнительного комитета муниципального образования города Казани по реализации жилищных программ для молодых семей от 7 августа 2013 года семья заявителя в целях прохождения перерегистрации была исключена из списка молодых семей-участников федеральной целевой программы «Жилище» на 2011—2015 годы в связи с превышением гражданином А.Ф. Шигаповым возраста 35 лет и обеспеченностью общей площадью жилья более учетной нормы.

Решением Кировского районного суда города Казани от 23 декабря 2013 года, оставленным без изменения апелляционным определением Верховного суда Республики Татарстан от 27 марта 2014 года, распоряжение главы администрации Кировского и Московского районов Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 15 августа 2013 года № 816ра было признано незаконным, а на главу администрации Кировского и Московского районов Исполнительного комитета муниципального образования города Казани была возложена обязанность восстановить семью заявителя в списке молодых семей-участников федеральной целевой программы «Жилище» на 2011—2015 годы.

На основании указанных судебных решений семья гражданина А.Ф. Шигапова была восстановлена в списке участников федеральной целевой программы «Жилище» на 2011—2015 годы. Вместе с тем в письме первого заместителя главы администрации Кировского и Московского районов Исполнительного комитета муниципального образования города Казани было указано, что постановление Исполнительного комитета города Казани от 12 декабря 2011 года № 8035 «О целевой программе “Обеспечение жильем молодых семей в городе Казани” на 2012—2015 годы» признано утратившим силу и постановлением Исполнительного

комитета города Казани от 9 июня 2014 года № 3094 утверждена муниципальная программа «Обеспечение жильем молодых семей в городе Казани» на 2014—2015 годы. При этом с заявителя согласно пункту 22 Правил в целях подтверждения нуждаемости в улучшении жилищных условий и платежеспособности были истребованы соответствующие документы.

По результатам рассмотрения представленных документов и на основании решения комиссии администрации Кировского и Московского районов Исполнительного комитета муниципального образования города Казани по реализации жилищных программ для молодых семей от 15 октября 2014 года распоряжением главы администрации Кировского и Московского районов Исполнительного комитета города Казани от 28 октября 2014 года № 1511р семья А.Ф. Шигапова была исключена из списка молодых семей-участников федеральной целевой программы «Жилище» на 2011—2015 годы в связи с превышением обоими супругами возраста 35 лет, а также обеспеченностью общей площадью жилья более учетной нормы.

По мнению гражданина А.Ф. Шигапова, Правила предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение (строительство) жилья и их использования подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей» федеральной целевой программы «Жилище» на 2011—2015 годы, утвержденные постановлением Правительства Российской Федерации от 17 декабря 2010 года № 1050, в целях реализации которых приняты оспариваемые им нормативные правовые акты, не предусматривают проведения ежегодной проверки нуждаемости молодой семьи в улучшении жилищных условий и ее платежеспособности, не предоставляют субъектам Российской Федерации полномочий по проведению данной ежегодной проверки с истребованием документов и не устанавливают возможности исключения граждан из числа участников подпрограммы. Снятие молодой семьи с учета в качестве нуждающейся в улучшении жилищных условий по достижении одним из супругов 36-летнего возраста также, по мнению заявителя, противоречит неоднократно выраженной позиции Верховного суда Республики Татарстан.

На основании изложенного гражданин А.Ф. Шигапов просит признать абзацы первый, второй и пятый пункта 22 и подпункт «б» пункта 23 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации целевой программы «Обеспечение жильем молодых семей в городе Казани» на 2014—2015 годы, утвержденных постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 9 июня 2014 года № 3094, а также абзацы первый, второй и пятый пункта 21 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей в Республике Татарстан на 2014—2015 годы» государственной программы «Обеспечение качественным жильем и услугами жилищно-коммунального хозяйства населения Республики Татарстан на 2014—2020 годы»,

утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 30 апреля 2014 года № 289, не соответствующими статьям 2, 13, 38 (части первая и третья), 55, 58 (часть вторая) и 60 Конституции Республики Татарстан.

2. Согласно статье 109 (часть четвертая) Конституции Республики Татарстан и части пятой статьи 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» Конституционный суд Республики Татарстан по жалобам на нарушение конституционных прав и свобод граждан проверяет конституционность закона Республики Татарстан или его отдельных положений, нормативных правовых актов Президента и Кабинета Министров Республики Татарстан, а также органов местного самоуправления. Правила предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации целевой программы «Обеспечение жильем молодых семей в городе Казани» на 2014—2015 годы, утвержденные постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 9 июня 2014 года № 3094, соответствуют категории нормативных правовых актов, подведомственных Конституционному суду Республики Татарстан, и оспариваемые заявителем абзацы первый, второй и пятый пункта 22 указанных Правил могут быть рассмотрены на предмет их соответствия Конституции Республики Татарстан. Правила предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей в Республике Татарстан на 2014—2015 годы» государственной программы «Обеспечение качественным жильем и услугами жилищно-коммунального хозяйства населения Республики Татарстан на 2014—2020 годы», утвержденные постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 30 апреля 2014 года № 289, также соответствуют категории нормативных правовых актов, подведомственных Конституционному суду Республики Татарстан, и абзацы первый, второй и пятый пункта 21 данных Правил могут быть рассмотрены на предмет их соответствия Конституции Республики Татарстан.

В соответствии с частью первой статьи 100 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» правом на обращение в Конституционный суд Республики Татарстан с жалобой на нарушение конституционных прав и свобод обладают граждане, права и свободы которых нарушены законом Республики Татарстан, нормативными правовыми актами Президента Республики Татарстан и Кабинета Министров Республики Татарстан, органов местного самоуправления, и их объединения.

При этом статьей 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» установлено, что жалоба на нарушение конституционных прав и свобод законом Республики Татарстан или иным нормативным правовым актом допустима, если закон или иной нормативный правовой акт затрагивает конституционные права и свободы граждан; закон или иной нормативный правовой акт применен или подлежит применению в конкретном деле, рассмотрение которого завершено или начато в

суде или ином органе. В этой связи приложенные к жалобе гражданина А.Ф. Шигапова копии писем из администрации Кировского и Московского районов Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 9 июля 2014 года, от 24 октября 2014 года и от 30 октября 2014 года могут рассматриваться как подтверждающие применение обжалуемых положений нормативных правовых актов при разрешении конкретного дела заявителя.

Тем самым жалоба гражданина А.Ф. Шигапова в части проверки конституционности абзацев первого, второго и пятого пункта 22 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации целевой программы «Обеспечение жильем молодых семей в г. Казани» на 2014—2015 годы, утвержденных постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 9 июня 2014 года № 3094, а также абзацев первого, второго и пятого пункта 21 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей в Республике Татарстан на 2014—2015 годы» государственной программы «Обеспечение качественным жильем и услугами жилищно-коммунального хозяйства населения Республики Татарстан на 2014—2020 годы», утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 30 апреля 2014 года № 289, подведомственна Конституционному суду Республики Татарстан, исходит от надлежащего заявителя, соответствует критериям ее допустимости, установленным статьей 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», и не содержит каких-либо оснований для отказа в принятии ее к рассмотрению Конституционным судом Республики Татарстан.

3. Оспариваемый заявителем подпункт «б» пункта 23 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации целевой программы «Обеспечение жильем молодых семей в городе Казани» на 2014—2015 годы, утвержденных постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 9 июня 2014 года № 3094, устанавливает, что основанием для снятия молодой семьи с учета в качестве нуждающейся в улучшении жилищных условий для участия в Программе является утрата одного из оснований, дающих молодой семье право на получение социальной выплаты, предусмотренных пунктом 5 этих же Правил, в том числе достижение 36-летнего возраста одного из супругов либо одного родителя в неполной семье.

Конституционный Суд Российской Федерации неоднократно отмечал, что ограничение по возрасту, который для каждого из супругов не должен превышать 35 лет на день принятия решения органом исполнительной власти субъекта Российской Федерации о включении молодой семьи в список претендентов на получение социальной выплаты, нельзя расценивать как нарушение конституционных прав граждан (определения от 27 мая 2010 года № 738-О-О, от 19 октября 2010 года № 1333-О-О).

Кроме того, поставленный заявителем вопрос о правомерности снятия молодой семьи с учета в качестве нуждающейся в улучшении жилищных условий и утраты права на получение социальной выплаты при достижении 36-летнего возраста одного из супругов либо одного родителя в неполной семье уже был предметом рассмотрения Конституционного суда Республики Татарстан. В определении от 15 июля 2013 года № 7-О Конституционный суд Республики Татарстан указал, что по своему содержанию и правовому смыслу положение о предельном возрасте в качестве необходимого условия для предоставления социальных выплат на приобретение жилья в рамках соответствующей муниципальной программы аналогично положению, закрепленному подпунктом «а» пункта 6 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение (строительство) жилья и их использования, утвержденных постановлением Правительства Российской Федерации от 17 декабря 2010 года № 1050, согласно которому возраст каждого из супругов либо одного родителя в неполной семье на день принятия органом исполнительной власти субъекта Российской Федерации решения о включении молодой семьи-участницы подпрограммы в список претендентов на получение социальной выплаты в планируемом году не превышает 35 лет.

Из этого следует, что проверка конституционности оспариваемого заявителем нормативного положения фактически означала бы оценку указанной нормы федерального законодательства на ее соответствие Конституции Республики Татарстан, что в силу статьи 109 Конституции Республики Татарстан и статьи 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.

Таким образом, оспариваемое положение, устанавливающее ограничение по возрасту супругов в молодой семье, не содержит неопределенности в вопросе о соответствии Конституции Республики Татарстан, и в силу этого жалоба заявителя в данной части не может быть признана допустимой.

На основании изложенного, руководствуясь частью пятой статьи 3, пунктом 1 части второй статьи 39, статьей 42, частями первой и второй статьи 45, пунктом 2 части первой статьи 46, частью первой статьи 51, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73, 100 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Принять к рассмотрению жалобу гражданина А.Ф. Шигапова в части, касающейся проверки конституционности абзацев первого, второго и пятого пункта 22 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации целевой программы «Обеспечение жильем молодых семей в городе Казани» на 2014—2015 годы, утвержденных постановлением Исполнительного комитета муниципального образо-

вания города Казани от 9 июня 2014 года № 3094, а также абзацев первого, второго и пятого пункта 21 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации подпрограммы «Обеспечение жильем молодых семей в Республике Татарстан на 2014—2015 годы» государственной программы «Обеспечение качественным жильем и услугами жилищно-коммунального хозяйства населения Республики Татарстан на 2014—2020 годы», утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 30 апреля 2014 года № 289.

2. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданина А.Ф. Шигапова в части, касающейся проверки конституционности подпункта «б» пункта 23 Правил предоставления молодым семьям социальных выплат на приобретение жилья в рамках реализации целевой программы «Обеспечение жильем молодых семей в городе Казани» на 2014—2015 годы, утвержденных постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 9 июня 2014 года № 3094, поскольку в этой части она не отвечает требованиям Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», в соответствии с которыми жалоба признается допустимой.

3. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.

4. О принятом решении уведомить стороны — гражданина А.Ф. Шигапова, Кабинет Министров Республики Татарстан и Исполнительный комитет муниципального образования города Казани.

5. Назначить судьей-докладчиком по данному делу судью Конституционного суда Республики Татарстан А.Р. Шакараева.

6. Дату рассмотрения настоящего дела Конституционным судом Республики Татарстан установить в порядке очередности слушания дел в заседаниях Конституционного суда Республики Татарстан.

7. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан».

№ 7-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ

Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2014 елның 9 июнендәге 3094 номерлы карары белән расланган 2014—2015 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 22 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацлары һәм 23 пунктындагы «б» пунктчасы белән, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 30 апрелендәге 289 номерлы карары белән расланган «2014—2020 елларга Татарстан Республикасы халкын сыйфатлы торак һәм торак-коммуналь хуҗалык хезмәтләре күрсәтү белән тәэмин итү» дәүләт программасының «2014—2015 елларга Татарстан Республикасында яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 21 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацлары белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданин А.Ф. Шиһаповның шикаяте буенча

2015 ел
4 сентябрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Р.Ф. Гафиятуллин, Л.В. Кузьмина, Р.Г. Сәхиева, А.А. Хамматова, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданин А.Ф. Шиһаповның шикаятен алдан өйрәнгән судья А.Р. Шакараев бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына 2015 елның 11 июнендә гражданин А.Ф. Шиһапов Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2014 елның 9 июнендәге 3094 номерлы карары белән расланган 2014—2015 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең (алга таба шулай ук — Кагыйдәләр) 22 пунктындагы беренче һәм бишенче абзацлары һәм 23 пунктындагы «б» пунктчасы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Кагыйдәләрнең 22 пунктындагы дәгъвалана торган нигезләмәләре белән шул билгеләнгән:

— Казан шәһәре Башкарма комитеты районы(-нары) администрациясе ел саен 1 августтан 1 сентябрьгә кадәр 2014—2015 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасында (алга таба шулай ук — Программа) катнашу өчен торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлар буларак исәптә торучы яшь гаиләләрнең торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм түләргә сәләтле булуларын тикшерүне уздыра (беренче абзац);

— ел саен уздырыла торган торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм түләргә сәләтле булуны тикшерү яки кабаттан ачыклау вакытында яшь гаилә Программада катнашу өчен торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм түләргә сәләтле булуын расламаса һәм (яки) яшь гаиләне Программада катнашу өчен торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәптә торудан төшереп калдыру өчен берәр нигез ачыкланса, Казан шәһәре Башкарма комитеты районы(-нары) администрациясе шундый тикшерү тәмамланган яки тиешле нигезләр ачыкланган көннән алып 30 көн эчендә яшь гаиләне Программада катнашу өчен торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәптә торудан төшереп калдыру турында карар кабул итә. Яшь гаиләне Программада катнашу өчен торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәптә торудан төшереп калдыру турындагы карарда шундый исәптән төшереп калдыру нигезләре күрсәтелгән булырга тиеш. Яшь гаиләне Программада катнашу өчен торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәптә торудан төшереп калдыру турындагы карар үзенә карата андый карар кабул ителгән яшь гаиләгә карар кабул ителгән көннән өч эш көне эчендә бирелә яки юллана (бишенче абзац).

Кагыйдәләрнең 23 пунктындагы дәгъвалана торган «б» пунктчасы яшь гаиләне Программада катнашу өчен торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәптә торудан төшереп калдыру нигезе итеп Кагыйдәләрнең 5 пунктында каралган яшь гаиләгә социаль түләү алуга хокук бирә торган нигезләмәләрнең берсенең юкка чыгуын, шул исәптән ир белән хатынның берсенең яки тулы булмаган гаиләдәге ата-ананың берсенең 36 яшькә җитүен күздә тота.

2015 елның 23 июнендә гражданин А.Ф. Шиһаповтан шикаятькә өстәмә килде, анда ул үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләренең шулай ук Кагыйдәләрнең 22 пунктындагы икенче абзацы белән бозылганын күрсәтә, аның нигезендә яшь гаилә, торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм түләргә сәләтле булуын раслар өчен, 1 августка кадәр Казан шәһәре Башкарма комитеты районы(-нары) администрациясенә Кагыйдәләрнең 14 пунктындагы «г» һәм «ж» пунктчаларында, шулай ук Кагыйдәләрнең 5 нче кушымтасындагы 3, 4, 11, 13—17 пунктларында күрсәтелгән документларны тапшыра. Моннан тыш, мөрәҗәгать итүче күрсәткәнчә, Кагыйдәләрнең 22 пунктындагы аның тарафыннан дәгъвалана торган беренче, икенче һәм бишенче абзацларының нигезләмәләре мәгънәсе һәм эчтәлеге буенча тиңдәш булган Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 30 апрелендәге 289 номерлы карары белән расланган «2014—2020 елларга Татарстан Республикасы халкын сыйфатлы торак һәм торак-коммуналь хуҗалык хезмәтләре күрсәтү белән тәэмин итү» дәүләт программасының «2014—2015 елларга Татарстан Республикасында яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 21 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацлары нигезендә кабул ителгән.

Шикаятьтән, аңа өстәмәдән һәм аларга кушып бирелгән документларның күчермәләреннән күренгәнчә, мөрәҗәгать итүченең гаиләсе 2009 елда Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкар-

ма комитеты җитәкчесенең 2007 елның 18 июлендәге 1788 номерлы карары белән расланган 2008—2010 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасы буенча субсидия алу өчен документлар тапшырган. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров районы администрациясенең яшь гаиләләр өчен торак программаларын гамәлгә ашыру буенча комиссиясе 2009 елның 23 декабрендәге утырышында мөрәҗәгать итүченең гаиләсен 2002—2010 елларга «Торак» федераль максатчан программасының «Яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын гамәлгә ашыру кысаларында торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак һәм 2002—2010 елларга «Торак» федераль максатчан программасының «Яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын гамәлгә ашыру кысаларында торак алырга бирелә торган социаль түләү күләменнән арта торган хисапланган (уртача) торак бәясенең өлешен түләү өчен җитәрлек керемнәргә яки башка акчаларга ия буларак тану турындагы карарлар кабул итә. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров районы администрациясе башлыгының 2010 елның 11 гыйнварындагы 1р номерлы күрсәтмәсе белән А.Ф. Шиһапов гаиләсе өч кеше составында 2008—2010 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасында катнашучы яшь гаиләләр исемлегенә кертелгән булган.

Әмма Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров һәм Мәскәү районнары администрациясенең яшь гаиләләр өчен торак программаларын гамәлгә ашыру буенча комиссиясенең 2013 елның 7 августындагы карары нигезендә Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров һәм Мәскәү районнары администрациясе башлыгының 2013 елның 15 августындагы 816ра номерлы күрсәтмәсе белән мөрәҗәгать итүченең гаиләсе, яңадан теркәлүне узу максатында, 2011—2015 елларга «Торак» федераль максатчан программасында катнашучы яшь гаиләләр исемлегеннән гражданин А.Ф. Шиһаповның яше 35 тән арту һәм исәп нормасыннан күбрәк гомуми торак мәйданы белән тәэмин ителү сәбәпле төшереп калдырылган.

Татарстан Республикасы Югары судының 2014 елның 27 мартындагы апелляция билгеләмәсе белән үзгәрешсез калдырылган Казан шәһәре Киров район судының 2013 елның 23 декабрендәге карары белән Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров һәм Мәскәү районнары администрациясе башлыгының 2013 елның 15 августындагы 816ра номерлы күрсәтмәсе законсыз дип танылган, ә Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров һәм Мәскәү районнары администрациясе башлыгына мөрәҗәгать итүченең гаиләсен 2011—2015 елларга «Торак» федераль максатчан программасында катнашучы яшь гаиләләр исемлегендә торгызу бурычы йөкләнгән.

Күрсәтелгән суд карарлары нигезендә гражданин А.Ф. Шиһапов гаиләсе 2011—2015 елларга «Торак» федераль максатчан программасында катнашучы яшь гаиләләр исемлегендә торгызылган. Шул ук вакытта Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров һәм Мәскәү районнары администрация-

се башлыгының беренче урынбасары хатында шул күрсәтелгән: «2012—2015 елларга “Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү” максатчан программасы турында» 2011 елның 12 декабрендәге 8035 номерлы Казан шәһәре Башкарма комитеты карары үз көчен югалткан дип таныла һәм Казан шәһәре Башкарма комитетының 2014 елның 9 июнендәге 3094 номерлы карары белән 2014—2015 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» муниципаль программасы раслана. Монда мөрәҗәгать итүчедән Кагыйдәләрнең 22 пункты нигезендә, торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм түләргә сәләтле булуны раслау максатында, тиешле документлар соралган.

Тапшырылган документларны карап тикшерү нәтиҗәләре буенча һәм Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров һәм Мәскәү районнары администрациясенең яшь гаиләләр өчен торак программаларын гамәлгә ашыру буенча комиссиясенең 2014 елның 15 октябрендәге карары нигезендә Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров һәм Мәскәү районнары администрациясе башлыгының 2014 елның 28 октябрендәге 1511р номерлы күрсәтмәсе белән А.Ф. Шиһаповның гаиләсе 2011—2015 елларга «Торак» федераль максатчан программасында катнашучы яшь гаиләләр исемлегеннән ир белән хатынның икесенең дә яше 35 тән арту һәм исәп нормасыннан күбрәк гомуми торак мәйданы белән тәэмин ителү сәбәпле төшереп калдырылган.

Гражданин А.Ф. Шиһапов фикеренчә, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2010 елның 17 декабрендәге 1050 номерлы карары белән расланган 2011—2015 елларга «Торак» федераль максатчан программасының «Яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасының Яшь гаиләләргә торак алу (төзү) өчен социаль түләүләр бирү һәм алардан файдалану кагыйдәләре (аның тарафыннан дәгъвалана торган норматив хокукый актлар аларны гамәлгә ашыру максатында кабул ителгән) ел саен яшь гаиләнең торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм түләргә сәләтле булуын тикшерүне күздә тотмый, Россия Федерациясе субъектларына ел саен әлеге документлар соратып тикшерү уздыру буенча вәкаләтләр бирми һәм гражданнарны ярдәмче программада катнашучылар исәбеннән төшереп калдыру мөмкинлеген билгеләми. Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәптә торучы яшь гаиләне ир белән хатынның берсе 36 яшькә җитүгә исәптән төшереп калдыру, мөрәҗәгать итүче фикеренчә, шулай ук Татарстан Республикасы Югары судының берничә тапкыр белдерелгән карашына каршы килә.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданин А.Ф. Шиһапов Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2014 елның 9 июнендәге 3094 номерлы карары белән расланган 2014—2015 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 22 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларын һәм 23 пунктындагы «б» пунктчасын, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 30 апрелендәге 289 номерлы

карары белән расланган «2014—2020 елларга Татарстан Республикасы халкын сыйфатлы торак һәм торак-коммуналь хуҗалык хезмәтләре күрсәтү белән тәэмин итү» дәүләт программасының «2014—2015 елларга Татарстан Республикасында яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 21 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларын Татарстан Республикасы Конституциясенең 2, 13, 38 (беренче һәм өченче өлешләр), 55, 58 (икенче өлеш) һәм 60 статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясы (дүртенче өлеш) һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы бишенче өлеше нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды гражданнарның конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаятьләр буенча Татарстан Республикасы законының яисә аның аерым нигезләмәләренең, Татарстан Республикасы Президенты һәм Министрлар Кабинеты, шулай ук җирле үзидарә органнары норматив хокукый актларының конституциячеллеген тикшерә. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2014 елның 9 июнендәге 3094 номерлы карары белән расланган 2014—2015 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләре Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керә торган норматив хокукый актлар категориясенә туры килә, һәм күрсәтелгән Кагыйдәләрнең 22 пунктындагы мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган беренче, икенче һәм бишенче абзацларының Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве тикшерелә ала. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 30 апрелендәге 289 номерлы карары белән расланган «2014—2020 елларга Татарстан Республикасы халкын сыйфатлы торак һәм торак-коммуналь хуҗалык хезмәтләре күрсәтү белән тәэмин итү» дәүләт программасының «2014—2015 елларга Татарстан Республикасында яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләре Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керә торган норматив хокукый актлар категориясенә шулай ук туры килә, һәм әлеге Кагыйдәләрнең 21 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларының Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве тикшерелә ала.

«Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 100 статьясындагы беренче өлеше нигезендә Татарстан Республикасы Конституция судына конституциячел хокукларның һәм ирекләрнең бозылуына карата шикаять белән Татарстан Республикасы законы, Татарстан Республикасы Президентының һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының, җирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары белән хокуклары һәм ирекләре бозылган гражданнар һәм аларның берләшмәләре мөрәҗәгать итәргә хокуклы.

Шул ук вакытта «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 101 статьясы белән шул билгеләнгән: Татарстан Республикасы законы яисә башка норматив хокукый акт белән конституциячел хокуклар һәм ирекләрнең бозылуына шикаять бирү мөмкин була, әгәр закон яисә башка норматив хокукый акт гражданнарның конституциячел хокукларына һәм ирекләренә кагылса; закон яисә башка норматив хокукый акт, аны карау судта яисә башка органда төгәлләнгән яки башланган конкрет эштә кулланылса яки кулланылырга тиеш булса. Шуңа бәйле рәвештә гражданин А.Ф. Шиһапов шикаятенә кушып бирелгән 2014 елның 9 июлендәге, 2014 елның 24 октябрендәге һәм 2014 елның 30 октябрендәге Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров һәм Мәскәү районнары администрациясе хатларының күчермәләре мөрәҗәгать итүченең конкрет эшен хәл иткәндә норматив хокукый актларның дәгъвалана торган нигезләмәләренең куллануын раслый дип каралырга мөмкин.

Шуның белән гражданин А.Ф. Шиһапов шикаяте Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2014 елның 9 июнендәге 3094 номерлы карары белән расланган 2014—2015 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 22 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларының, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 30 апрелендәге 289 номерлы карары белән расланган «2014—2020 елларга Татарстан Республикасы халкын сыйфатлы торак һәм торак-коммуналь хуҗалык хезмәтләре күрсәтү белән тәэмин итү» дәүләт программасының «2014—2015 елларга Татарстан Республикасында яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 21 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларының конституциячеллеген тикшерү өлешендә Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керә, тиешле мөрәҗәгать итүче тарафыннан бирелгән, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 101 статьясында билгеләнгән шикаять бирү таләпләренә туры килә, һәм анда Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан карауга алудан баш тарту өчен нинди дә булса нигезләр юк.

3. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2014 елның 9 июнендәге 3094 номерлы карары белән расланган 2014—2015 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 23 пунктындагы мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган «б» пунктчасы шуны билгели: яшь гаиләне Программада катнашу өчен торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәптә торудан төшереп калдыру нигезе булып Кагыйдәләрнең 5 пунктында каралган яшь гаиләгә социаль түләү алуга хокук бирә торган нигезләмәләрнең берсенең юкка чыгуы,

шул исәптән ир белән хатынның берсенең яки тулы булмаган гаиләдәге ата-ананың берсенең 36 яшькә җитүе тора.

Россия Федерациясе Конституция Суды, яшь гаиләне социаль түләү алуга дәгъва итүчеләр исемлегенә кертү турында Россия Федерациясе субъекты башкарма хакимияте органы тарафыннан карар кабул итү көненә ир белән хатынның һәркайсы 35 яшьтән артмаган булырга тиеш дигән яшь буенча чикләүне гражданнарның конституциячел хокукларын бозу буларак бәяләргә кирәкми дип, берничә тапкыр билгеләп үтте (2010 елның 27 маендагы 738-О-О номерлы, 2010 елның 19 октябрендәге 1333-О-О номерлы билгеләмәләре).

Моннан тыш, мөрәҗәгать итүче тарафыннан ир белән хатынның берсе яки тулы булмаган гаиләдәге ата-ананың берсе 36 яшькә җиткәч, яшь гаиләне торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәптә торудан төшереп калдыруның һәм социаль түләү алуга хокукны югалтуның нигезле булуы турында куелган мәсьәлә Татарстан Республикасы Конституция судының карап тикшерү предметы булган иде инде. Татарстан Республикасы Конституция суды 2013 елның 15 июлендәге 7-О билгеләмәсендә күрсәткәнчә, тиешле муниципаль программа кысаларында торак алуга социаль түләүләр бирү өчен кирәкле шарт булган яшьне чикләү турындагы нигезләмә үзенең эчтәлеге һәм хокукый мәгънәсе буенча Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2010 елның 17 декабрендәге 1050 номерлы карары белән расланган Яшь гаиләләргә торак алу (төзү) өчен социаль түләүләр бирү һәм алардан файдалану кагыйдәләренең 6 пунктындагы «а» пунктчасы белән беркетелгән нигезләмәгә тәңгәл килә, аның нигезендә ярдәмче программада катнашучы яшь гаиләне планлаштырыла торган елда социаль түләү алуга дәгъва итүчеләр исемлегенә кертү турында Россия Федерациясе субъекты башкарма хакимияте органы тарафыннан карар кабул итү көненә ир белән хатынның һәркайсының яки тулы булмаган гаиләдәге ата-ананың берсенең яше 35 тән артмый.

Моннан чыгып, мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган норматив нигезләмәнең конституциячеллеген тикшерү федераль законнардагы әлеге норманың Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәвен бәяләү дигәнне аңлатыр иде, ә бу Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясы һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.

Шулай итеп, яшь гаиләдәге ир белән хатынның яшьләрен чикләүне билгеләгән дәгъвалана торган нигезләмәдә Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәү мәсьәләсендә билгесезлек юк, шуңа күрә мөрәҗәгать итүченең шикаяте әлеге өлешендә мөмкин дип таныла алмый.

Бәян ителгәннәр нигезендә, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы бишенче өлешенә, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 42 статьясына, 45 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пунктына, 51 статьясындагы беренче өлешенә, 66 статьясындагы бишенче

өлешенә, 67 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73, 100 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. Гражданин А.Ф. Шиһапов шикаятен Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2014 елның 9 июнендәге 3094 номерлы карары белән расланган 2014—2015 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 22 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларының, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 30 апрелендәге 289 номерлы карары белән расланган «2014—2020 елларга Татарстан Республикасы халкын сыйфатлы торак һәм торак-коммуналь хуҗалык хезмәтләре күрсәтү белән тәэмин итү» дәүләт программасының «2014—2015 елларга Татарстан Республикасында яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» ярдәмче программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 21 пунктындагы беренче, икенче һәм бишенче абзацларының конституциячеллеген тикшерү өлешендә карауга кабул итәргә.

2. Гражданин А.Ф. Шиһапов шикаятен Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2014 елның 9 июнендәге 3094 номерлы карары белән расланган 2014—2015 елларга «Казан шәһәрендә яшь гаиләләрне торак белән тәэмин итү» максатчан программасын гамәлгә ашыру кысаларында яшь гаиләләргә торак алуга социаль түләүләр бирү кагыйдәләренең 23 пунктындагы «б» пунктчасының конституциячеллеген тикшерү өлешендә карауга алудан баш тартырга, чөнки әлеге өлешендә ул «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының шикаять бирелергә мөмкин дигән таләпләренә җавап бирми.

3. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

4. Кабул ителгән карар турында якларга — гражданин А.Ф. Шиһаповка, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына, Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетына хәбәр итәргә.

5. Әлеге эш буенча докладчы судья итеп Татарстан Республикасы Конституция суды судьясы А.Р. Шакараевны билгеләргә.

6. Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан әлеге эшне карап тикшерү көнен Татарстан Республикасы Конституция суды утырышларында эшләрне тыңлау чираты тәртибендә билгеләргә.

7. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 7-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданки Ф.Ш. Галиуллиной на нарушение ее конституционных прав и свобод статьей 32 Закона Республики Татарстан от 16 января 2003 года № 3-ЗРТ «О государственной гражданской службе Республики Татарстан» и статьей 29 Кодекса Республики Татарстан о муниципальной службе

20 октября 2015 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Р.Ф. Гафиятуллина, Л.В. Кузьминой, Р.А. Сахиевой, А.А. Хамматовой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи А.А. Хамматовой, проводившей на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданки Ф.Ш. Галиуллиной,

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратилась гражданка Ф.Ш. Галиуллина с жалобой на нарушение ее конституционных прав и свобод статьей 32 Закона Республики Татарстан от 16 января 2003 года № 3-ЗРТ «О государственной гражданской службе Республики Татарстан» и статьей 29 Кодекса Республики Татарстан о муниципальной службе, которыми определяются периоды работы (службы), включаемые в стаж государственной гражданской службы Республики Татарстан и муниципальной службы в Республике Татарстан.

Как следует из жалобы и приложенных к ней копий документов, гражданка Ф.Ш. Галиуллина с 15 марта 1982 года по 20 октября 1989 года включительно работала на различных выборных должностях в органах Всесоюзного Ленинского Коммунистического Союза Молодежи (далее — ВЛКСМ) Казанского государственного педагогического института и в Бауманском районном комитете ВЛКСМ города Казани. В октябре 1989 года в порядке перевода она была принята на работу в Казанское педагогическое училище № 1 преподавателем. В октябре 2001 года заявительница поступила на государственную гражданскую службу Республики Татарстан (далее — государственная служба) на должность начальника отдела науки, высших и средних специальных учебных заведений Комитета по делам детей и молодежи Министерства по делам молодежи и спорту Республики Татарстан в городе Казани. В январе 2006 года гражданка Ф.Ш. Галиуллина поступила на муниципальную службу в Республике Татарстан (далее — муниципальная служба) в муниципальное учреждение «Комитет по делам детей и молодежи Исполнительного комитета муниципального образования города Казани». С апреля 2014 года по настоящее время является государственным гражданским служащим Республики Татарстан и работает в должности начальника отдела развития среднего профессионального образования в Министерстве образования и науки Республики Татарстан.

Заявительница указывает, что до 31 августа 2007 года период

ее работы в органах ВЛКСМ включался в стаж государственной и муниципальной службы и учитывался при выплате ежемесячной надбавки к должностному окладу за выслугу лет (далее — надбавка за выслугу лет), а также других льгот, предусмотренных законодательством о государственной и муниципальной службе. Однако приказом председателя Комитета по делам детей и молодежи Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 31 августа 2007 года данный период ее работы был исключен из стажа государственной и муниципальной службы. Гражданка Ф.Ш. Галиуллина отмечает, что в результате этого с 1 сентября 2007 года у нее уменьшилась надбавка за выслугу лет с 30 процентов до 20 процентов и сократилась продолжительность ежегодного дополнительного оплачиваемого отпуска. При этом, как она полагает, исключение из стажа государственной и муниципальной службы периода ее работы в органах ВЛКСМ может привести к неправомерному лишению ее права для назначения пенсии за выслугу лет.

В этой связи заявительница обратилась в суд с иском к данному муниципальному учреждению о включении в стаж государственной и муниципальной службы периода ее работы в органах ВЛКСМ. Решением мирового судьи судебного участка № 1 Вахитовского района города Казани от 3 марта 2008 года, оставленным без изменения апелляционным определением Вахитовского районного суда города Казани от 27 мая 2008 года, в удовлетворении ее исковых требований было отказано.

Постановлением Президиума Верховного суда Республики Татарстан от 24 декабря 2008 года указанные судебные решения были отменены, и дело направлено на новое рассмотрение в Вахитовский районный суд города Казани, который решением от 5 марта 2009 года удовлетворил ее исковые требования и обязал муниципальное учреждение «Комитет по делам детей и молодежи Исполнительного комитета муниципального образования города Казани» включить в стаж государственной и муниципальной службы гражданки Ф.Ш. Галиуллиной период ее работы на выборных должностях в органах ВЛКСМ с 15 марта 1982 года по 20 октября 1989 года.

В последующем гражданка Ф.Ш. Галиуллина обратилась в Министерство труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан с вопросом о предварительном расчете стажа государственной службы, дающего право на назначение пенсии за выслугу лет. В ответе на ее обращение сообщалось, что период работы в органах ВЛКСМ в стаж государственной и муниципальной службы для назначения пенсии за выслугу лет не может быть включен.

Заявительница указывает, что как пунктом 8, подпунктами «а» и «б» пункта 9 части 1 статьи 32 обжалуемого Закона Республики Татарстан, так и пунктом 9, подпунктами «а» и «б» пункта 10 части 1 статьи 29 Кодекса Республики Татарстан о муниципальной службе установлено, что в стаж (общую продолжительность) государственной и муниципальной службы для назначения пенсии за выслугу лет включаются периоды замещения на постоянной (штатной) основе, в частности, должностей в профсоюзных органах,

определенных данным Законом Республики Татарстан, а также должностей руководителей, специалистов, служащих, выборных должностей в центральных, республиканских, областных и районных (городских) органах КПСС и иных должностей.

Тем самым, по мнению заявительницы, граждане, работавшие в органах ВЛКСМ, оказались в неравном положении перед законом в отличие от граждан, работавших в профессиональных союзах и Коммунистической партии Советского Союза, и это, соответственно, приводит к нарушению ее конституционных прав и свобод.

На основании изложенного заявительница просит Конституционный суд Республики Татарстан признать статью 32 Закона Республики Татарстан от 16 января 2003 года № 3-ЗРТ «О государственной гражданской службе Республики Татарстан» и статью 29 Кодекса Республики Татарстан о муниципальной службе не соответствующими статьям 27 (части первая и вторая), 29 (части первая и вторая), 47, 50 (часть первая), 54 (часть первая) Конституции Республики Татарстан.

2. Согласно части первой статьи 100 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» правом на обращение в Конституционный суд Республики Татарстан с жалобой на нарушение конституционных прав и свобод обладают граждане, права и свободы которых нарушены законом Республики Татарстан, нормативными правовыми актами Президента Республики Татарстан и Кабинета Министров Республики Татарстан, органов местного самоуправления, и их объединения.

При этом статьей 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» установлено, что жалоба на нарушение законом Республики Татарстан или иным нормативным правовым актом конституционных прав и свобод допустима, если закон или иной нормативный правовой акт затрагивает конституционные права и свободы граждан; закон или иной нормативный правовой акт применен или подлежит применению в конкретном деле, рассмотрение которого завершено или начато в суде или ином органе.

Статьей 45 Закона Республики Татарстан от 16 января 2003 года № 3-ЗРТ «О государственной гражданской службе Республики Татарстан» (в редакции Закона Республики Татарстан от 18 декабря 2014 года № 125-ЗРТ) определены условия, при которых государственные служащие, замещавшие должности государственной службы Республики Татарстан, имеют право на пенсию за выслугу лет. Одним из таких условий, согласно части 3 данной статьи, является достижение возраста, дающего право на страховую пенсию по старости в соответствии с частью 1 статьи 8 Федерального закона от 28 декабря 2013 года № 400-ФЗ «О страховых пенсиях», либо назначение страховой пенсии по старости досрочно или страховой пенсии по инвалидности. Частью 1 статьи 8 указанного Федерального закона определено, что право на страховую пенсию по старости имеют мужчины, достигшие возраста 60 лет, и женщины, достигшие возраста 55 лет. Аналогичное условие для установления муниципальным служащим пенсии за выслугу лет

определено частью 3 статьи 28 Кодекса Республики Татарстан о муниципальной службе (в редакции Закона Республики Татарстан от 18 декабря 2014 года № 125-ЗРТ).

Из приложенных к жалобе документов следует, что заявительница не достигла возраста 55 лет и, следовательно, не соответствует условию, дающему право на пенсию за выслугу лет. Это означает, что положения статьи 32 обжалуемого Закона Республики Татарстан и статьи 29 Кодекса Республики Татарстан о муниципальной службе, определяющие периоды работы (службы), включаемые в стаж государственной и муниципальной службы для назначении пенсии за выслугу лет, в конкретном деле заявительницы не применялись и не подлежат применению в настоящее время, поскольку действие оспариваемых положений в этой части распространяется только на государственных гражданских служащих Республики Татарстан и муниципальных служащих в Республике Татарстан, соответствующих условиям, установленным законодательством, одним из которых является достижение пенсионного возраста. Документов, подтверждающих наличие оснований для назначения страховой пенсии по старости досрочно или страховой пенсии по инвалидности, в материалах дела не представлено.

Таким образом, оспариваемые законодательные положения, связанные с назначением пенсии за выслугу лет, не затрагивают конституционных прав и свобод гражданки Ф.Ш. Галиуллиной, в связи с чем жалоба в этой части не отвечает критериям допустимости, установленным статьей 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», и на этом основании не может быть принята к рассмотрению Конституционным судом Республики Татарстан.

Относительно доводов заявительницы о неправомерности лишения ее надбавок за выслугу лет, а также других льгот, предусмотренных для государственных гражданских служащих Республики Татарстан и муниципальных служащих в Республике Татарстан, необходимо отметить следующее.

Как видно из представленных правоприменительных документов, свое конституционное право на судебную защиту гражданка Ф.Ш. Галиуллина реализовала в судах общей юрисдикции. По ее делу вынесено правоустанавливающее решение о включении в стаж государственной и муниципальной службы периода работы на выборных должностях в органах ВЛКСМ, на основании которого было возбуждено исполнительное производство в ее пользу. Тем самым право заявительницы на получение надбавок за выслугу лет, а также других льгот, предусмотренных законодательством о государственной и муниципальной службе, нельзя считать нарушенным.

В связи с тем, что оспариваемые положения, примененные в конкретном деле, не нарушают права и свободы заявительницы с учетом фактических обстоятельств, установленных в решениях судов общей юрисдикции, жалоба гражданки Ф.Ш. Галиуллиной в части неправомерности лишения ее надбавок за выслугу лет, а также других льгот, предусмотренных для государственных

гражданских служащих Республики Татарстан и муниципальных служащих в Республике Татарстан, в соответствии с взаимосвязанными положениями пункта 2 части первой статьи 46 и пункта 1 части второй статьи 39 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» также не является допустимой.

Проверка же законности и обоснованности судебных решений, равно как и оценка правомерности действий (бездействия) и решений должностных лиц правоприменительных органов к компетенции Конституционного суда Республики Татарстан, определенной статьей 109 Конституции Республики Татарстан и статьей 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», не относятся.

Исходя из изложенного и руководствуясь статьей 3, пунктом 1 части второй статьи 39, пунктами 1 и 2 части первой статьи 46, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданки Ф.Ш. Галиуллиной на нарушение ее конституционных прав и свобод статьей 32 Закона Республики Татарстан от 16 января 2003 года № 3-ЗРТ «О государственной гражданской службе Республики Татарстан» и статьей 29 Кодекса Республики Татарстан о муниципальной службе, поскольку она не отвечает требованиям Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», в соответствии с которыми жалоба признается допустимой, а разрешение поставленных заявительницей вопросов Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.

2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.

3. Копию настоящего Определения направить гражданке Ф.Ш. Галиуллиной и в Государственный Совет Республики Татарстан.

4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан».

№ 9-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ

«Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәте турында» 2003 елның 16 гыйнварындагы 3-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 32 статьясы һәм Муниципаль хезмәт турында Татарстан Республикасы кодексының 29 статьясы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Ф.Ш. Галиуллинаның шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2015 ел
20 октябрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Р.Ф. Гафиятуллин, Л.В. Кузьмина, Р.Г. Сәхиева, А.А. Хамматова, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка Ф.Ш. Галиуллинаның шикаятен алдан өйрәнгән судья А.А. Хамматованың бәяләмәсен тыңлаганнан соң

а ч ы к л а д ы :

1. Татарстан Республикасы Конституция судына Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәте һәм Татарстан Республикасында муниципаль хезмәт стажына кертелә торган эш (хезмәт) чорларын билгеләгән «Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәте турында» 2003 елның 16 гыйнварындагы 3-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 32 статьясы һәм Муниципаль хезмәт турында Татарстан Республикасы кодексының 29 статьясы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Ф.Ш. Галиуллина шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Шикаятьтән һәм аңа кушып бирелгән документларның күчермәләреннән аңлашылганча, гражданка Ф.Ш. Галиуллина 1982 елның 15 мартыннан алып 1989 елның 20 октябренә кадәр Казан дәүләт педагогика институтының Бөтенсоюз Ленинчыл Коммунистик Яшьләр Союзы (алга таба — ВЛКСМ) органнарында һәм ВЛКСМның Казан шәһәре Бауман район комитетында төрле сайлаулы вазыйфаларда эшләгән. 1989 елның октябрендә күчерү тәртибендә ул 1 номерлы Казан педагогика училищесына укытучы булып эшкә алынган. 2001 елның октябрендә мөрәҗәгать итүче Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәтенә (алга таба — дәүләт хезмәте) Казан шәһәрендә Татарстан Республикасы Яшьләр эшләре һәм спорт министрлыгының Балалар һәм яшьләр эшләре комитетының фән, югары һәм урта махсус уку йортлары бүлеге башлыгы вазыйфасына эшкә урнашкан. 2006 елның гыйнварында гражданка Ф.Ш. Галиуллина Татарстан Республикасы муниципаль хезмәтенә (алга таба — муниципаль хезмәт) «Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Балалар һәм яшьләр эшләре комитеты» муниципаль учреждениесенә эшкә урнашкан. 2014 елның апреленнән

алып бүгенгә кадәр Татарстан Республикасының дәүләт граждан хезмәткәре булып тора һәм Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгында урта һөнәри белем бирүне үстерү бүлеге башлыгы вазыйфасында эшли.

Мөрәҗәгать итүче 2007 елның 31 августына кадәр аның ВЛКСМ органнарында эшләү чоры дәүләт һәм муниципаль хезмәт стажына кертелгәнен һәм тиешле еллар эшләгән өчен вазыйфаи окладка айлык өстәмә (алга таба — тиешле еллар эшләгән өчен өстәмә), шулай ук дәүләт һәм муниципаль хезмәт турындагы законнарда каралган башка ташламалар түләнеп барганда исәпкә алынганын белдерә. Әмма Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Балалар һәм яшьләр эшләре комитеты рәисенең 2007 елның 31 августындагы боерыгы белән аның әлеге чордагы эше дәүләт һәм муниципаль хезмәт стажыннан чыгарылган. Гражданка Ф.Ш. Галиуллина шуның нәтиҗәсендә 2007 елның 1 сентябреннән аның тиешле еллар эшләгән өчен өстәмәсе 30 проценттан 20 процентка кимегәнен һәм еллык түләүле өстәмә отпускның озынлыгы кыскарганын билгели. Шул ук вакытта, аның фикеренчә, дәүләт һәм муниципаль хезмәт стажыннан аның ВЛКСМ органнарында эшләү периодын чыгару аны тиешле еллар эшләгән өчен пенсия билгеләнүгә хокукыннан хаксыз рәвештә мәхрүм итүгә китереп чыгара ала.

Шул сәбәпле шикаять итүче әлеге муниципаль оешмага дәүләт һәм муниципаль хезмәт стажына ВЛКСМ органнарында эшләү чоры кертелү турында дәгъва белән судка мөрәҗәгать иткән. Казан шәһәре Вахитов районы 1 номерлы суд участогы җәмәгать судьясының 2008 елның 3 мартындагы карары белән, Казан шәһәренең Вахитов район судының 2008 елның 27 маендагы апелляция билгеләмәсе белән үзгәрешсез калдырылып, аның дәгъва иткән таләпләрен канәгатьләндерүдән баш тартыла.

Татарстан Республикасы Югары суды Президиумының 2008 елның 24 декабрендәге карары белән күрсәтелгән суд карарлары гамәлдән чыгарылган, һәм эш Казан шәһәре Вахитов район судына яңадан каралырга җибәрелгән, Казан шәһәре Вахитов район суды 2009 елның 5 мартындагы карары белән аның дәгъва иткән таләпләрен канәгатьләндергән һәм «Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Балалар һәм яшьләр эшләре комитеты» муниципаль учреждениесенә гражданка Ф.Ш. Галиуллинаның дәүләт һәм муниципаль хезмәт стажына аның 1982 елның 15 мартыннан алып 1989 елның 20 октябренә кадәр ВЛКСМ органнарында сайлаулы вазыйфаларда эшләү чорын кертүне йөкләгән.

Шуннан соң гражданка Ф.Ш. Галиуллина тиешле еллар эшләгән өчен пенсия билгеләүгә хокук бирә торган дәүләт хезмәте стажын алдан исәпләтү мәсьәләсе белән Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгына мөрәҗәгать иткән. Аның мөрәҗәгатенә бирелгән җавапта, ВЛКСМ органнарында эшләү чоры тиешле еллар эшләгән өчен пенсия билгеләү өчен дәүләт һәм муниципаль хезмәт стажына кертелә алмый, дип хәбәр ителгән.

Мөрәҗәгать итүче, дәгъва белдерелә торган Татарстан Республикасы Законының 32 статьясының 1 өлешендәге 8 пункты, 9 пунктының «а» һәм «б» пунктчалары белән дә, Муниципаль хезмәт турында Татарстан Республикасы кодексының 29 статьясының 1 өлешендәге 9 пункты, 10 пунктының «а» һәм «б» пунктчалары белән дә билгеләнгәнчә, тиешле еллар эшләгән өчен пенсия билгеләү өчен дәүләт һәм муниципаль хезмәт стажына (гомуми дәвамлылыгына) даими (штаттагы) нигездә, атап әйткәндә, әлеге Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән профсоюз органнарындагы вазыйфаларда, шулай ук КПССның үзәк, республика, өлкә һәм район (шәһәр) органнарында җитәкче, белгеч, хезмәткәр вазыйфаларында, сайлаулы вазыйфаларда һәм башка вазыйфаларда эшләү чоры эченә кертелә, дип күрсәтә.

Шуның белән, шикаять итүче фикеренчә, ВЛКСМ органнарында эшләгән гражданнар, профессиональ союзларда һәм Советлар Союзының Коммунистлар партиясендә эшләгән гражданнардан аермалы буларак, закон алдында тигезсез хәлдә калалар, һәм бу, шулай итеп, аның конституциячел хокукларын һәм ирекләрен бозуга китерә.

Бәян ителгәннәр нигезендә мөрәҗәгать итүче Татарстан Республикасы Конституция судыннан «Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәте турында» 2003 елның 16 гыйнварындагы 3-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 32 статьясын һәм Муниципаль хезмәт турында Татарстан Республикасы кодексының 29 статьясын Татарстан Республикасы Конституциясенең 27 (беренче һәм икенче өлешләр), 29 (беренче һәм икенче өлешләр), 47, 50 (беренче өлеш), 54 (беренче өлеш) статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 100 статьясындагы беренче өлеше нигезендә Татарстан Республикасы Конституция судына Татарстан Республикасы законы, Татарстан Республикасы Президентының һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының, җирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары белән конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылган гражданнар һәм аларның берләшмәләре мөрәҗәгать итәргә хокуклы.

Шул ук вакытта «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 101 статьясы белән шул билгеләнгән: Татарстан Республикасы законы яисә башка норматив хокукый акт белән конституциячел хокуклар һәм ирекләрнең бозылуына шикаять бирү мөмкин була, әгәр закон яисә башка норматив хокукый акт гражданнарның конституциячел хокукларына һәм ирекләренә кагылса; закон яисә башка норматив хокукый акт, аны карау судта яисә башка органда төгәлләнгән яки башланган конкрет эштә кулланылса яки кулланылырга тиеш булса.

«Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәте турында» 2003 елның 16 гыйнварындагы 3-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының (2014 елның 18 декабрендәге 125-ТРЗ номер-

лы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә) 45 статьясы белән Татарстан Республикасы дәүләт хезмәте вазыйфаларында эшләгән дәүләт хезмәткәрләренең тиешле еллар эшләгән өчен пенсиягә хокуклы булу шартлары билгеләнгән. Әлеге статьяның 3 өлеше нигезендә «Иминият пенсияләре турында» 2013 елның 28 декабрендәге 400-ФЗ номерлы Федераль законның 8 статьясының 1 өлешенә күрә картлык буенча иминият пенсиясен алу хокукын бирә торган яшькә җитү, яки вакытыннан алда картлык буенча иминият пенсиясе яисә инвалидлык буенча иминият пенсиясе билгеләнү бу шартлардан берсе булып тора. Күрсәтелгән Федераль законның 8 статьясының 1 өлеше белән билгеләнгәнчә, картлык буенча иминият пенсиясенә 60 яшькә җиткән ирләр һәм 55 яшькә җиткән хатын-кызлар хокуклы. Муниципаль хезмәткәрләргә тиешле еллар эшләгән өчен пенсия билгеләү өчен шундый ук шарт Муниципаль хезмәт турында Татарстан Республикасы кодексының 28 статьясының 3 өлеше белән (2014 елның 18 декабрендәге 125-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә) куелган.

Шикаятькә кушымта итеп бирелгән документлардан аңлашылганча, мөрәҗәгать итүче ханым 55 яшькә җитмәгән һәм, шулай итеп, тиешле еллар эшләгән өчен пенсиягә хокук бирә торган шартка туры килми. Димәк, тиешле еллар эшләгән өчен пенсия билгеләү өчен дәүләт һәм муниципаль хезмәт стажына кертелә торган эш (хезмәт) чорларын билгеләгән дәгъва белдерелә торган Татарстан Республикасы Законының 32 статьясы һәм Муниципаль хезмәт турында Татарстан Республикасы кодексының 29 статьясы нигезләмәләре мөрәҗәгать итүченең конкрет эшендә кулланылмаганнар һәм хәзерге вакытта кулланылырга тиеш түгелләр, чөнки дәгъвалана торган нигезләмәләрнең көче бу өлештә законнар тарафыннан билгеләнгән шартларга туры килә торган Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәткәрләренә һәм Татарстан Республикасындагы муниципаль хезмәткәрләргә генә тарала, пенсия яшенә җитү исә бу шартлардан берсе булып тора. Эш материалларында вакытыннан алда картлык буенча иминият пенсиясе яисә инвалидлык буенча иминият пенсиясе билгеләнү өчен нигезләр барлыгын исбатлый торган документлар тапшырылмаган.

Шулай итеп, тиешле еллар эшләгән өчен пенсия билгеләү белән бәйле дәгъвалана торган закон нигезләмәләре гражданка Ф.Ш. Галиуллинаның конституциячел хокуклары һәм ирекләренә кагылмыйлар, шул сәбәпле шикаять бу өлештә «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 101 статьясы белән билгеләнгән рөхсәт ителүителмәү критерийларына җавап бирми һәм шуның нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан карауга кабул ителә алмый.

Мөрәҗәгать итүченең аны Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәткәрләре һәм Татарстан Республикасындагы муниципаль хезмәткәрләр өчен каралган тиешле еллар эшләгән өчен өстәмәләрдән, шулай ук башка ташламалардан мәхрүм итүнең

законсызлыгы турындагы дәлилләренә карата түбәндәгеләрне билгеләп китәргә кирәк.

Тапшырылган хокук куллану документларыннан күренгәнчә, гражданка Ф.Ш. Галиуллина үзенең суд яклавына конституциячел хокукын гомуми юрисдикциядәге судларда гамәлгә ашырган. Аның эше буенча ВЛКСМ органнарының сайлаулы вазыйфаларында эшләү чорын дәүләт һәм муниципаль стажга кертү турында хокук куючы карар чыгарылган, шуның нигезендә аның файдасына башкару эше кузгатылган. Шуның белән мөрәҗәгать итүченең дәүләт һәм муниципаль хезмәт турындагы законнарда каралган тиешле еллар эшләгән өчен өстәмәләр, шулай ук башка ташламалар алуга хокукы бозылган дип санап булмый.

Конкрет бу эштә кулланылган дәгъва ителә торган нигезләмәләр, гомуми юрисдикциядәге судларның карарлары билгеләгән фактик хәлләрне исәпкә алып, мөрәҗәгать итүченең хокук һәм ирекләрен бозмаганлыктан, гражданка Ф.Ш. Галиуллинаның шикаяте аны Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәткәрләре һәм Татарстан Республикасындагы муниципаль хезмәткәрләр өчен каралган тиешле еллар эшләгән өчен өстәмәләрдән, шулай ук башка ташламалардан мәхрүм итүнең законсызлыгы өлешендә «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының үзара бәйле булган 46 статьясының беренче өлешендәге 2 пункты белән 39 статьясының икенче өлешендәге 1 пунктлары нигезләмәләре буенча шулай ук рөхсәт ителми.

Суд карарларының законлылыгын һәм нигезлелеген тикшерү, хокук куллану органнарының вазыйфаи затлары гамәлләренең (гамәл кылмавының) һәм карарларының хаклылыгын бәяләү кебек үк, Татарстан Республикасы Конституция судының Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясы һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясы белән билгеләнгән компетенциясенә керми.

Бәян ителгәннәрдән чыгып һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 1 һәм 2 пунктларына, 66 статьясының бишенче өлешенә, 67 статьясының беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. «Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәте турында» 2003 елның 16 гыйнварындагы 3-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 32 статьясы һәм Муниципаль хезмәт турында Татарстан Республикасы кодексының 29 статьясы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Ф.Ш. Галиуллинаның шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки ул «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының шикаять бирелергә

мөмкин дигән таләпләренә җавап бирми, ә мөрәҗәгать итүче куйган мәсьәләләрне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.

2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка Ф.Ш. Галиуллинага һәм Татарстан Республикасы Дәүләт Советына җибәрергә.

4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 9-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданки М.С. Новиковой на нарушение ее конституционных прав и свобод абзацем шестым пункта 1.4, а также главой VI Положения о порядке предоставления земельных участков для целей, не связанных со строительством, утвержденного решением Казанской городской Думы от 27 декабря 2012 года № 10-19 «О предоставлении земельных участков для целей, не связанных со строительством»

20 октября
2015 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Р.Ф. Гафиятуллина, Л.В. Кузьминой, Р.А. Сахиевой, А.А. Хамматовой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи Л.В. Кузьминой, проводившей на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданки М.С. Новиковой,

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратилась гражданка М.С. Новикова с жалобой на нарушение ее конституционных прав и свобод абзацем шестым пункта 1.4, а также главой VI Положения о порядке предоставления земельных участков для целей, не связанных со строительством, утвержденного решением Казанской городской Думы от 27 декабря 2012 года № 10-19 «О предоставлении земельных участков для целей, не связанных со строительством» (далее — Положение).

Оспариваемые заявительницей абзац шестой пункта 1.4 и глава VI вышеуказанного Положения регулируют основания и порядок предоставления земельных участков для иных целей, не связанных со строительством.

Как следует из содержания жалобы и приложенных к ней копий документов, гражданка М.С. Новикова полагает, что в соответствии с частью 7 статьи 15 Федерального закона от 24 ноября 1995 года № 181-ФЗ «О социальной защите инвалидов в Российской Федерации» у нее, как у инвалида, имеется право на предоставление места для строительства гаража или стоянки для технических и других средств передвижения вне очереди вблизи места жительства с учетом градостроительных норм.

Ссылаясь на нормы данного Федерального закона, заявительница обращалась в Комитет земельных и имущественных отношений Исполнительного комитета муниципального образования города Казани и к руководителю Исполнительного комитета муниципального образования города Казани по вопросу предоставления земельного участка для гаража, однако ей было отказано и предложено приобрести его в порядке, предусмотренном Земельным кодексом Российской Федерации, на торгах. Гражданка М.С. Новикова в своей жалобе также отмечает, что ранее действовавшим Положением о порядке предоставления находящихся на территории города Казани земельных участков для целей, не связанных

со строительством, утвержденным решением Казанской городской Думы от 23 августа 2006 года № 49-11, прямо предусматривалось предоставление земельных участков для размещения металлических гаражей лицам, которые имеют нарушение здоровья со стойким расстройством функции организма, обусловленное заболеваниями, последствиями травм и дефектами, приводящими к ограничению жизнедеятельности и вызывающими необходимость социальной защиты (пункт 5.1 главы VI Положения). В настоящее время вышеуказанный нормативный правовой акт утратил силу, а из содержания обжалуемых абзаца шестого пункта 1.4 и главы VI оспариваемого Положения, по ее мнению, не ясно, может ли относиться предоставление земельных участков под гаражи для инвалидов, как это было ранее, к иным целям. Тем самым заявительница считает, что данные положения не отвечают критериям правовой определенности, точности, ясности и недвусмысленности толкования и применения.

На основании изложенного гражданка М.С. Новикова просит признать абзац шестой пункта 1.4, а также главу VI Положения о порядке предоставления земельных участков для целей, не связанных со строительством, утвержденного решением Казанской городской Думы от 27 декабря 2012 года № 10-19, противоречащими статьям 27 (части первая и вторая), 30 и 54 (часть первая) Конституции Республики Татарстан.

2. Оспариваемые гражданкой М.С. Новиковой правовые положения затрагивают сферу земельного законодательства. Из содержания части 2 статьи 31 Земельного кодекса Республики Татарстан следует, что порядок и правила предоставления земельных участков, находящихся в собственности Республики Татарстан или муниципальной собственности, гражданам или юридическим лицам определяются Земельным кодексом Российской Федерации, статьей 34 которого (в редакции, действовавшей до 1 марта 2015 года) была предусмотрена обязанность органов государственной власти и органов местного самоуправления по принятию акта, устанавливающего процедуры и критерии предоставления земельных участков, находящихся в государственной или муниципальной собственности, для целей, не связанных со строительством. Реализуя вышеуказанные нормы федерального законодательства, решением Казанской городской Думы от 23 августа 2006 года № 49-11 было утверждено Положение о порядке предоставления находящихся на территории города Казани земельных участков для целей, не связанных со строительством, в том числе для размещения металлических гаражей, утратившее силу в связи с принятием оспариваемого заявительницей Положения о порядке предоставления земельных участков для целей, не связанных со строительством, утвержденного решением Казанской городской Думы от 27 декабря 2012 года № 10-19. Вышеуказанное Положение регулирует отношения по предоставлению земельных участков для размещения нестационарных торговых объектов, автостоянок, эксплуатации объекта капитального строительства, размещения парковок, а также для иных целей, не связанных со строитель-

ством. Употребление в оспариваемой норме понятия «для иных целей», являясь оценочным понятием, наполняется содержанием в зависимости от фактических обстоятельств конкретного дела и с учетом толкования этого законодательного термина в правоприменительной практике. Применительно к рассматриваемой правовой ситуации следует отметить, что обжалуемое заявительницей нормативное положение подлежит применению во взаимосвязи с абзацами восьмым и девятым пункта 1.4, а также пунктом 6.1 главы VI данного Положения, устанавливающими исчерпывающий перечень случаев, на которые действие рассматриваемого Положения не распространяется, а именно: предоставление земельных участков для целей садоводства, огородничества, ведения личного подсобного и дачного хозяйства на землях, не входящих в границу населенного пункта, а также из состава садоводческих некоммерческих объединений граждан, предоставление земельных участков для размещения рекламных конструкций и средств наружной информации в г. Казани. Установка металлических гаражей в указанный перечень не входит.

Как неоднократно отмечал Конституционный Суд Российской Федерации, оценка степени определенности содержащихся в законе понятий должна осуществляться исходя не только из самого текста закона и используемых в нем формулировок, но и из их места в системе нормативных предписаний (Постановление от 27 мая 2003 года № 9-П, Определение от 25 ноября 2010 года № 1523-О-О).

Обжалуемые заявительницей положения регулируют отношения по предоставлению земельных участков именно для целей, не связанных со строительством, в то время как Федеральный закон от 24 ноября 1995 года № 181-ФЗ «О социальной защите инвалидов в Российской Федерации», на который она ссылается в обоснование своих требований, устанавливает, что инвалидам предоставляются места для строительства гаража или стоянки для технических и других средств передвижения вне очереди вблизи места жительства с учетом градостроительных норм (часть 7 статьи 15).

Таким образом, оспариваемые гражданкой М.С. Новиковой положения не могут рассматриваться как форма реализации гарантий, предусмотренных вышеуказанным Федеральным законом, поскольку данные нормативные правовые акты имеют различный предмет регулирования. Тем самым довод заявительницы об отсутствии определенности и ясности в содержании оспариваемых норм является необоснованным.

В то же время Конституционный суд Республики Татарстан обращает внимание на то, что из содержания действующего с 1 марта 2015 года пункта 14 части 2 статьи 39.6 Земельного кодекса Российской Федерации усматривается, что гражданам, имеющим право на первоочередное или внеочередное приобретение земельных участков в соответствии с федеральными законами, законами субъектов Российской Федерации, земельный участок, находящийся в государственной или муниципальной собственности, предоставляется на основании договора аренды без проведения торгов в порядке, предусмотренном статьей 39.14 Земельного ко-

декса Российской Федерации. Однако оценка конституционности указанных правовых норм, равно как и проверка законности и обоснованности отказа заявительнице в предоставлении земельного участка для заявленных ею целей, не входит в компетенцию Конституционного суда Республики Татарстан, как она определена статьей 109 Конституции Республики Татарстан и статьей 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан».

Учитывая вышеизложенное, абзац шестой пункта 1.4, а также глава VI Положения о порядке предоставления земельных участков для целей, не связанных со строительством, утвержденного решением Казанской городской Думы от 27 декабря 2012 года № 10-19, не содержат неопределенности в вопросе об их соответствии Конституции Республики Татарстан, в связи с чем согласно пункту 2 части первой статьи 46 во взаимосвязи с пунктом 1 части второй статьи 39 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» жалоба гражданки М.С. Новиковой не является допустимой.

Исходя из изложенного и руководствуясь статьей 3, пунктом 1 части второй статьи 39, пунктом 2 части первой статьи 46, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

о п р е д е л и л :

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданки М.С. Новиковой на нарушение ее конституционных прав и свобод абзацем шестым пункта 1.4, а также главой VI Положения о порядке предоставления земельных участков для целей, не связанных со строительством, утвержденного решением Казанской городской Думы от 27 декабря 2012 года № 10-19 «О предоставлении земельных участков для целей, не связанных со строительством», поскольку жалоба в соответствии с установленными требованиями не является допустимой, а разрешение иных поставленных в ней вопросов Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.

2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.

3. Копию настоящего Определения направить гражданке М.С. Новиковой, в Казанскую городскую Думу, а также в Исполнительный комитет муниципального образования города Казани.

4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан».

№ 10-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ

«Төзелеш белән бәйле булмаган максатларда җир кишәрлекләрен бирү турында» 2012 елның 27 декабрендәге 10-19 номерлы Казан шәһәр Думасының карары белән расланган Төзелеш белән бәйле булмаган максатларда җир кишәрлекләрен бирү тәртибе турында нигезләмәнең 1.4 пунктындагы алтынчы абзацы, шулай ук VI бүлеге белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка М.С. Новикованың шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2015 ел
20 октябрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Р.Ф. Гафиятуллин, Л.В. Кузьмина, Р.Г. Сәхиева, А.А. Хамматова, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка М.С. Новикованың шикаятен алдан өйрәнгән судья Л.В. Кузьминаның бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына «Төзелеш белән бәйле булмаган максатларда җир кишәрлекләрен бирү турында» 2012 елның 27 декабрендәге 10-19 номерлы Казан шәһәр Думасының карары белән расланган Төзелеш белән бәйле булмаган максатларда җир кишәрлекләрен бирү тәртибе турында нигезләмәнең (алга таба — Нигезләмә) 1.4 пунктындагы алтынчы абзацы, шулай ук VI бүлеге белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка М.С. Новикова шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Шикаять итүче дәгъва иткән югарыда күрсәтелгән Нигезләмәнең 1.4 пунктындагы алтынчы абзацы һәм VI бүлеге төзелеш белән бәйле булмаган башка максатлар өчен җир кишәрлекләрен бирү нигезләрен һәм тәртибен җайга салалар.

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документларның күчермәләреннән аңлашылганча, гражданка М.С. Новикова, «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясындагы 7 өлеше нигезендә аның, инвалид буларак, шәһәр төзү нормаларын исәпкә алып яшәү урыны янында гараж салу яки техник һәм башка хәрәкәт чараларын куеп тору өчен чиратсыз урын алуга хокукы бар, дип саный.

Әлеге Федераль законның нормаларына таянып, шикаять итүче гараж өчен җир кишәрлеген бирү мәсьәләсе белән Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Җир һәм милек мөнәсәбәтләре комитетына һәм Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты җитәкчесенә мөрәҗәгать иткән, ләкин аның үтенече кире кагылган һәм аңа ул җир кишәрлеген Россия Федерациясе Җир кодексында каралган тәртиптә торгларда алырга тәкъдим ителгән. Гражданка М.С. Новикова үзенең шикаятендә шулай ук түбәндәгене билгеләп үтә:

элегрәк гамәлдә йөргән Казан шәһәр Думасының 2006 елның 23 августындагы 49-11 номерлы карары белән расланган Төзелеш белән бәйле булмаган максатларда Казан шәһәре территорясендәге җир кишәрлекләрен бирү тәртибе турында нигезләмә белән тереклек эшчәнлеген чикләүгә китерә һәм социаль яклауга ихтыяҗ тудыра торган авырулар белән бәйле, имгәнүләр һәм дефектлар нәтиҗәсендә организм функцияләренең дәвамлы бозылуы сәбәпле сәламәтлеге какшаган затларга металл гаражлар урнаштыру өчен җир кишәрлекләрен бирү турыдан-туры каралган булган (Нигезләмәнең VI бүлегенең 5.1 пункты). Хәзерге вакытта югарыда күрсәтелгән норматив хокукый акт үз көчендә түгел, ә дәгъва ителгән Нигезләмәнең 1.4 пунктындагы алтынчы абзацы һәм VI бүлеге эчтәлегеннән исә, аның фикеренчә, инвалидларга гаражлар өчен җир кишәрлекләрен бирү, элеккечә булган кебек, башка максатларга керә алу-алмавы аңлашылмый. Шуның белән мөрәҗәгать итүче әлеге нигезләмәләр аңлатмаларның һәм кулланунының хокукый билгелелек, төгәллек, ачыклык һәм мәгънә берлеге критерийларына туры килми дип саный.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданка М.С. Новикова 2012 елның 27 декабрендәге 10-19 номерлы Казан шәһәр Думасының карары белән расланган Төзелеш белән бәйле булмаган максатларда җир кишәрлекләрен бирү тәртибе турында нигезләмәнең 1.4 пунктындагы алтынчы абзацын, шулай ук VI бүлеген Татарстан Республикасы Конституциясенең 27 (беренче һәм икенче өлешләр), 30 һәм 54 (беренче өлеш) статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. Гражданка М.С. Новикова тарафыннан дәгъвалана торган хокукый нигезләмәләр җир законнары өлкәсенә кагыла. Татарстан Республиксы Җир кодексының 31 статьясындагы 2 өлеше эчтәлегеннән күренгәнчә, гражданнарга яки юридик затларга Татарстан Республикасы милкендә яки муниципаль милектә булган җир кишәрлекләрен бирү тәртибе һәм кагыйдәләре Россия Федерациясе Җир кодексы белән билгеләнә, аның 34 статьясында (2015 елның 1 мартына кадәр гамәлдә булган редакциясендә) дәүләт хакимияте органнарының һәм җирле үзидарә органнарының дәүләт милкендәге яки муниципаль милектәге җир кишәрлекләрен төзелеш белән бәйле булмаган максатларда бирү процедураларын һәм критерийларын билгели торган акт кабул итү бурычы каралган булган. Югарыда күрсәтелгән федераль закон нормаларын гамәлгә ашырып, Казан шәһәр Думасының 2006 елның 23 августындагы 49-11 номерлы карары белән, металл гаражлар урнаштыруны да исәпкә алган, Төзелеш белән бәйле булмаган максатларда Казан шәһәре территориясендәге җир кишәрлекләрен бирү тәртибе турында нигезләмә расланган, ләкин ул мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган 2012 елның 27 декабрендәге 10-19 номерлы Казан шәһәр Думасының карары белән расланган Төзелеш белән бәйле булмаган максатларда җир кишәрлекләрен бирү тәртибе турында нигезләмә кабул ителү сәбәпле көчен югалткан. Югарыда күрсәтелгән Нигезләмә стационар булмаган сәүдә объектларын, автомобиль куеп тору урыннарын урнаштыру, капиталь төзелеш объектын эксплуатацияләү, парковкаларны урнаш-

тыру, шулай ук төзелеш белән бәйле булмаган башка максатлар өчен җир кишәрлекләрен бирү буенча мөнәсәбәтләрне җайга сала. Дәгъвалана торган нормада, бәяләү төшенчәсе буларак, «башка максатлар өчен» төшенчәсен куллануга конкрет эшнең фактик шартларына карап һәм хокук куллану практикасында бу закон терминының аңлатмасын исәпкә алып мәгънә салына. Карала торган хокукый очракка карата шуны билгеләргә кирәк, мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган норматив нигезләмә әлеге Нигезләмәнең 1.4 пунктындагы сигезенче һәм тугызынчы абзацлары, шулай ук VI бүлегенең 6.1 пункты белән үзара бәйләнештә кулланылырга тиеш, аларда исә карала торган Нигезләмәнең көче таралмаган очракларның тулы исемлеге, атап әйткәндә: торак пункты чикләренә кермәгән җирләрдә бакчачылык һәм яшелчәчелек, хосусый ярдәмче һәм дача хуҗалыклары алып бару максаты белән, шулай ук гражданнарның коммерцияле булмаган бакчачылык берләшмәләре составыннан җир кишәрлекләрен бирү, Казан шәһәрендә реклама конструкцияләре һәм тышкы мәгълүмат чаралары урнаштыру өчен җир кишәрлекләрен бирү билгеләнгән. Күрсәтелгән исемлеккә металл гаражлар урнаштыру кертелмәгән.

Россия Федерациясе Конституция Суды берничә тапкыр билгеләгәнчә, закондагы төшенчәләрнең билгелелек дәрәҗәсен бәяләү законның үзенең текстын һәм анда кулланылган тәгъбирләрне генә түгел, ә аларның норматив күрсәтмәләр системасындагы урыннарын да күздә тотып башкарылырга тиеш (2003 елның 27 маендагы 9-П номерлы Карар, 2010 елның 25 ноябрендәге 1523-О-О номерлы Билгеләмә).

Мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган нигезләмәләр нәкъ менә төзелеш белән бәйле булмаган максатларда җир кишәрлекләрен бирү буенча мөнәсәбәтләрне җайга сала, ә ул үзенең таләпләрен нигезләү өчен таянган «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон исә инвалидларга шәһәр төзү нормаларын исәпкә алып яшәү урыны янында гараж салу яки техник һәм башка хәрәкәт чараларын куеп тору өчен чиратсыз урын бирелүен билгели (15 статьяның 7 өлеше).

Шулай итеп, гражданка М.С. Новикова тарафыннан дәгъвалана торган нигезләмәләр югарыда күрсәтелгән Федераль законда каралган гарантияләрне гамәлгә ашыру формасы буларак карала алмый, чөнки әлеге норматив хокукый актларның җайга салу предметлары төрле. Шуның белән мөрәҗәгать итүченең дәгъвалана торган нормаларның эчтәлегендә билгелелек һәм ачыклык булмавы турындагы дәлиле нигезсез.

Шул ук вакытта Татарстан Республикасы Конституция суды игътибарны түбәндәгегә җәлеп итә: 2015 елның 1 мартыннан гамәлдә булган Россия Федерациясе Җир кодексының 39.6 статьясының 2 өлешендәге 14 пункты эчтәлегеннән күренгәнчә, федераль законнар, Россия Федерациясе субъектлары законнары нигезендә җир кишәрлекләрен беренче чиратта яки чиратсыз алуга хокуклары булган гражданнарга дәүләт милкендә яки муниципаль милектә булган җир кишәрлеге Россия Федерациясе Җир кодексының 39.14

статьясында каралган тәртиптә аренда шартнамәсе нигезендә торг үткәрмичә бирелә. Ләкин күрсәтелгән хокукый нормаларның конституциячеллеген бәяләү, мөрәҗәгать итүче ханымга ул белдергән максатларда җир кишәрлеге бирүдән баш тартуның законлылыгын һәм нигезлелеген тикшерү кебек үк, Татарстан Республикасы Конституция судының Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясы һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясы белән билгеләнгән компетенциясенә керми.

Югарыда әйтелгәннәрне исәпкә алып, 2012 елның 27 декабрендәге 10-19 номерлы Казан шәһәр Думасының карары белән расланган Төзелеш белән бәйле булмаган максатларда җир кишәрлекләрен бирү тәртибе турында нигезләмәнең 1.4 пунктындагы алтынчы абзацының, шулай ук VI бүлегенең Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәүләре мәсьәләсендә билгесезлек юк, шуңа күрә «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пункты белән үзара бәйләнештә 46 статьясының беренче өлешенең 2 пункты нигезендә гражданка М.С. Новикованың шикаяте карала алмый.

Бәян ителгәннәр нигезендә һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясының икенче өлешендәге 1 пунктына, 46 статьясының беренче өлешендәге 2 пунктына, 66 статьясының бишенче өлешенә, 67 статьясының беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. «Төзелеш белән бәйле булмаган максатларда җир кишәрлекләрен бирү турында» 2012 елның 27 декабрендәге 10-19 номерлы Казан шәһәр Думасының карары белән расланган Төзелеш белән бәйле булмаган максатларда җир кишәрлекләрен бирү тәртибе турында нигезләмәнең 1.4 пунктындагы алтынчы абзацы, шулай ук VI бүлеге белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка М.С. Новикованың шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки билгеләнгән таләпләр нигезендә шикаять карала алмый, ә мөрәҗәгать итүче куйган башка мәсьәләләрне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.
2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.
3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка М.С. Новиковага, Казан шәһәр Думасына, шулай ук Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетына җибәрергә.
4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 10-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданки М.С. Новиковой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 3.1.3 Генерального плана муниципального образования города Казани, утвержденного решением Казанской городской Думы от 28 декабря 2007 года № 23-26

27 октября
2015 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Р.Ф. Гафиятуллина, Л.В. Кузьминой, Р.А. Сахиевой, А.А. Хамматовой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи А.Р. Шакараева, проводившего на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданки М.С. Новиковой,

установил:

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратилась гражданка М.С. Новикова с жалобой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 3.1.3 Генерального плана муниципального образования города Казани, утвержденного решением Казанской городской Думы от 28 декабря 2007 года № 23-26 (далее также — Генеральный план). Оспариваемый пункт определяет развитие функциональной структуры использования территории муниципального образования города Казани, в том числе устанавливает понятие и перечень видов функциональных зон, а также основные мероприятия по развитию и реконструкции жилых зон, по развитию и реорганизации производственных зон и по развитию рекреационных зон.

Как следует из содержания жалобы и приложенных к ней копий документов, гражданке М.С. Новиковой было отказано Комитетом земельных и имущественных отношений Исполнительного комитета муниципального образования города Казани в предоставлении земельного участка для ведения подсобного и дачного хозяйства и садоводства. Из ответа исполняющего обязанности председателя данного Комитета следует, что Генеральным планом выделение новых земельных участков для размещения садоводческих, огороднических и дачных некоммерческих объединений граждан на территории муниципального образования города Казани до 2020 года не предусмотрено.

Гражданка М.С. Новикова указывает, что в положениях пункта 3.1.3 Генерального плана содержатся меры по развитию жилого фонда и прочих функциональных зон, но отсутствуют мероприятия по развитию зон для ведения садоводства, огородничества и дачного хозяйства. По ее мнению, это приводит к нарушению положений пункта 1 статьи 13 Федерального закона от 15 апреля 1998 года № 66-ФЗ «О садоводческих, огороднических и дачных некоммерческих объединениях граждан» в части неисполнения органами местного самоуправления обязанности по обеспечению граждан земельными участками для ведения данной деятельности.

На основании изложенного гражданка М.С. Новикова просит Конституционный суд Республики Татарстан признать пункт 3.1.3 Генерального плана муниципального образования города Казани, утвержденного решением Казанской городской Думы от 28 декабря 2007 года № 23-26, не соответствующим статьям 27 (часть первая), 28 (часть первая и вторая) Конституции Республики Татарстан.

2. Из содержания правовых норм Градостроительного кодекса Российской Федерации следует, что генеральный план является принимаемым на уровне поселений и городских округов документом территориального планирования, под которым понимается планирование развития территорий, направленное на определение назначения территорий исходя из совокупности социальных, экономических, экологических и иных факторов в целях обеспечения при осуществлении градостроительной деятельности безопасности и благоприятных условий жизнедеятельности человека, ограничения негативного воздействия хозяйственной и иной деятельности на окружающую среду и обеспечения охраны и рационального использования природных ресурсов в интересах настоящего и будущего поколений, развития инженерной, транспортной и социальной инфраструктур, обеспечения учета интересов граждан и их объединений, Российской Федерации, субъектов Российской Федерации, муниципальных образований (пункты 2 и 3 статьи 1, часть 1 статьи 9, часть 1 статьи 18).

Тем самым генеральный план является нормативным правовым актом, относящимся к сфере законодательства о градостроительной деятельности, и сам по себе не регламентирует выделение земельных участков для размещения садоводческих, огороднических и дачных некоммерческих объединений. Виды разрешенного использования земельных участков, которые могут учитываться при принятии решений о выделении земельных участков для размещения садоводческих, огороднических и дачных некоммерческих объединений, устанавливаются градостроительными регламентами в пределах границ территориальных зон в соответствии с правилами землепользования и застройки, утверждаемыми нормативными правовыми актами органов местного самоуправления.

Таким образом, обращение гражданки М.С. Новиковой не отвечает требованиям, установленным статьей 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», согласно которым жалоба на нарушение законом или иным нормативным правовым актом Республики Татарстан конституционных прав и свобод граждан считается допустимой, если закон или иной нормативный правовой акт затрагивает конституционные права и свободы граждан и если закон или иной нормативный правовой акт применен или подлежит применению в конкретном деле, рассмотрение которого завершено или начато в суде или ином органе.

Кроме того, заявительница, утверждая о нарушении своих прав, аргументирует это отсутствием в оспариваемой норме положений, предусматривающих основные мероприятия по развитию зон для ведения садоводства, огородничества и дачного хозяйства и, по существу, предлагает внести целесообразные, с ее точки зрения,

дополнения в Генеральный план, что не относится к компетенции Конституционного суда Республики Татарстан, как она определена статьей 109 Конституции Республики Татарстан и статьей 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан».

На основании изложенного, руководствуясь пунктом 1 части первой статьи 46, частями первой и пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданки М.С. Новиковой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 3.1.3 Генерального плана муниципального образования города Казани, утвержденного решением Казанской городской Думы от 28 декабря 2007 года № 23-26, поскольку жалоба в соответствии с установленными требованиями не является допустимой, а разрешение поставленных в ней вопросов Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.

2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.

3. Копию настоящего Определения направить гражданке М.С. Новиковой, в Казанскую городскую Думу и в Исполнительный комитет муниципального образования города Казани.

4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан».

№ 11-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ

Казан шәһәр Думасының 2007 елның 28 декабрендәге 23-26 номерлы карары белән расланган Казан шәһәре муниципаль берәмлеге генераль планының 3.1.3 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка М.С. Новикованың шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2015 ел
27 октябрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Р.Ф. Гафиятуллин, Л.В. Кузьмина, Р.Г. Сәхиева, А.А. Хамматова, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка М.С. Новикованың шикаятен алдан өйрәнгән судья А.Р. Шакараевның бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына Казан шәһәр Думасының 2007 елның 28 декабрендәге 23-26 номерлы карары белән расланган Казан шәһәре муниципаль берәмлеге генераль планының (алга таба шулай ук — Генераль план) 3.1.3 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка М.С. Новикова шикаять белән мөрәҗәгать итте. Дәгъвалана торган пункт Казан шәһәре муниципаль берәмлеге территориясен куллануның функциональ структурасын үстерүне билгели, шул исәптән функциональ зоналар төрләренең төшенчәсен һәм исемләгән, шулай ук торак зоналарны үстерү һәм яңартып төзү, җитештерү зоналарын үстерү һәм үзгәртеп кору һәм рекреация зоналарын үстерү буенча төп чараларны аныклый.

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документларның күчермәләреннән аңлашылганча, гражданка М.С. Новикованың ярдәмче һәм дача хуҗалыгы һәм бакчачылык алып бару өчен җир кишәрлеге бирелү үтенече Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Җир һәм милек мөнәсәбәтләре комитеты тарафыннан кире кагылган. Әлеге Комитетның рәисе вазыйфаларын башкаручының җавабыннан күренгәнчә, Генераль планда 2020 елга кадәр Казан шәһәре муниципаль берәмлеге территориясендә гражданнарның коммерцияле булмаган бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача берләшмәләрен урнаштыру өчен яңа җир кишәрлекләрен бүлеп бирү каралмаган.

Гражданка М.С. Новикова, Генераль планның 3.1.3 пункты нигезләмәләрендә торак фондны һәм башка функциональ зоналарны үстерү чаралары бар, ләкин бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача хуҗалыгы алып бару зоналарын үстерү чаралары юк, дип күрсәтә. Аның фикеренчә, бу мондый эшчәнлек алып бару өчен җирле үзидарә органнары тарафыннан гражданнарны җир кишәрлекләре белән тәэмин итү бурычы үтәлмәү өлешендә 1998

елның 15 апрелендәге 66-ФЗ номерлы «Гражданнарның коммерцияле булмаган бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача берләшмәләре турында» Федераль законның 13 статьясының 1 пунктындагы нигезләмәләрне бозуга китерә.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданка М.С. Новикова Татарстан Республикасы Конституция судыннан Казан шәһәр Думасының 2007 елның 28 декабрендәге 23-26 номерлы карары белән расланган Казан шәһәре муниципаль берәмлеге генераль планының 3.1.3 пунктын Татарстан Республикасы Конституциясенең 27 (беренче өлеш), 28 (беренче һәм икенче өлешләр) статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. Россия Федерациясе Шәһәр төзү кодексының хокукый нормалары эчтәлегеннән аңлашылганча, генераль план җирлекләр һәм шәһәр округлары дәрәҗәсендә территориаль планлаштыру документы булып тора, территориаль планлаштыру дигәннән исә шәһәр төзү эшчәнлеген башкарганда хәвефсезлекне һәм кешенең уңайлы яшәү шартларын тәэмин итү, әйләнә-тирәгә хуҗалык һәм башка эшчәнлекнең тискәре тәэсирен чикләү һәм хәзерге һәм киләчәк буыннар мәнфәгатьләреннән чыгып табигать ресурсларын саклауны һәм рациональ файдалануны тәэмин итү, инженер, транспорт һәм социаль инфраструктураларны үстерү, гражданнар һәм аларның берләшмәләре, Россия Федерациясе, Россия Федерациясе субъектлары, муниципаль берәмлекләр мәнфәгатьләрен исәпкә алуны тәэмин итү максаты белән социаль, икътисади, экологик һәм башка факторларның барчасыннан чыгып территорияләрнең максатларын билгеләүгә юнәлдерелгән территорияләрне үстерүне планлаштыру аңлашыла (1 статьяның 2 һәм 3 пунктлары, 9 статьяның 1 өлеше, 18 статьяның 1 өлеше).

Шуннан чыгып генераль план шәһәр төзү эшчәнлеге турындагы законнар өлкәсенә карый торган норматив хокукый акт булып тора һәм үзлегеннән генә коммерцияле булмаган бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача берләшмәләре өчен җир бирүне тәртипкә салмый. Коммерцияле булмаган бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача берләшмәләре өчен җир бирү турында карарлар кабул ителгәндә исәпкә алынырга мөмкин булган җир кишәрлекләрен рөхсәт ителгәнчә куллану төрләре җирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары белән расланган территория зоналары чикләрендә җирдән файдалану һәм биналар салу кагыйдәләре нигезендә шәһәр төзү регламентлары белән билгеләнә.

Шулай итеп, гражданка М.С. Новикованың мөрәҗәгате «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 101 статьясы билгеләгән таләпләргә җавап бирми, алар нигезендә әгәр закон яисә башка норматив хокукый акт гражданнарның конституциячел хокукларына һәм ирекләренә кагылса һәм әгәр закон яисә башка норматив хокукый акт судта яисә башка органда карау төгәлләнгән яки башланган конкрет эштә кулланылса яки кулланылырга тиеш булса, Татарстан Республикасы законы яисә башка норматив хокукый акты белән гражданнарның конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуына шикаять бирү мөмкин була.

Моннан тыш, мөрәҗәгать итүче, үзенең хокуклары бозылуы турында белдереп, моны дәгъвалана торган нормада бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача хуҗалыгы алып бару өчен зоналарны үстерү буенча төп чараларны күз уңында тоткан нигезләмәләрнең булмавы белән дәлилли һәм, нигездә, Генераль планга, аның фикеренчә, максатка ярашлы өстәмәләр кертергә тәкъдим итә, бу исә Татарстан Республикасы Конституция судының Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясы һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясы белән билгеләнгән компетенциясенә керми.

Бәян ителгәннәр нигезендә һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 46 статьясының беренче өлешендәге 1 пунктына, 66 статьясының беренче һәм бишенче өлешләренә, 67 статьясының беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. Казан шәһәр Думасының 2007 елның 28 декабрендәге 23-26 номерлы карары белән расланган Казан шәһәре муниципаль берәмлеге генераль планының 3.1.3 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка М.С. Новикованың шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки билгеләнгән таләпләр нигезендә шикаять карала алмый, ә аңарда куелган мәсьәләләрне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.
2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.
3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка М.С. Новиковага, Казан шәһәр Думасына һәм Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетына җибәрергә.
4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 11-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

о прекращении производства по жалобе гражданки Т.И. Порфирьевой на нарушение ее конституционных прав и свобод Распределением бюджетных ассигнований бюджета Республики Татарстан по разделам, подразделам, целевым статьям, группам видов расходов классификации расходов бюджетов на 2015 год и на плановый период 2016 и 2017 годов (приложение 9), утвержденным Законом Республики Татарстан от 27 ноября 2014 года № 107-ЗРТ «О бюджете Республики Татарстан на 2015 год и на плановый период 2016 и 2017 годов», а также абзацами девятым и четырнадцатым пункта 3 Положения о порядке расходования средств резервного фонда Кабинета Министров Республики Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 14 февраля 2002 года № 64

27 октября
2015 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Р.Ф. Гафиятуллина, Л.В. Кузьминой, Р.А. Сахиевой, А.А. Хамматовой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании сообщение судьи-докладчика Р.Ф. Гафиятуллина, проводившего на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданки Т.И. Порфирьевой,

установил:

1. В Конституционный суд Республики Татарстан поступила жалоба гражданки Т.И. Порфирьевой на нарушение ее конституционных прав и свобод Распределением бюджетных ассигнований бюджета Республики Татарстан по разделам, подразделам, целевым статьям, группам видов расходов классификации расходов бюджетов на 2015 год и на плановый период 2016 и 2017 годов (приложение 9), утвержденным Законом Республики Татарстан от 27 ноября 2014 года № 107-ЗРТ «О бюджете Республики Татарстан на 2015 год и на плановый период 2016 и 2017 годов», а также абзацами девятым и четырнадцатым пункта 3 Положения о порядке расходования средств резервного фонда Кабинета Министров Республики Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 14 февраля 2002 года № 64.

Однако 19 октября 2015 года гражданка Т.И. Порфирьева обратилась в Конституционный суд Республики Татарстан с заявлением об отзыве своей жалобы.

2. В соответствии со статьей 47 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» обращение в Конституционный суд Республики Татарстан может быть отозвано заявителем до начала рассмотрения дела в заседании Конституционного суда Республики Татарстан. В случае отзыва обращения производство по делу прекращается.

Поскольку заявительница отозвала свое обращение до начала рассмотрения дела в заседании Конституционного суда Республики Татарстан, производство по данной жалобе подлежит прекращению.

Исходя из изложенного, руководствуясь статьями 47, 63, частями первой и пятой статьи 66, статьей 72 и частью первой статьи 73 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Производство по жалобе гражданки Т.И. Порфирьевой на нарушение ее конституционных прав и свобод Распределением бюджетных ассигнований бюджета Республики Татарстан по разделам, подразделам, целевым статьям, группам видов расходов классификации расходов бюджетов на 2015 год и на плановый период 2016 и 2017 годов (приложение 9), утвержденным Законом Республики Татарстан от 27 ноября 2014 года № 107-ЗРТ «О бюджете Республики Татарстан на 2015 год и на плановый период 2016 и 2017 годов», а также абзацами девятым и четырнадцатым пункта 3 Положения о порядке расходования средств резервного фонда Кабинета Министров Республики Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 14 февраля 2002 года № 64, прекратить в связи с отзывом заявительницей данной жалобы.

2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.

3. Копию настоящего Определения направить гражданке Т.И. Порфирьевой.

4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан».

№ 12-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ

«2015 елга, 2016 һәм 2017 еллар план чорына Татарстан Республикасы бюджеты турында» 2014 елның 27 ноябрендәге 107-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән расланган 2015 елга, 2016 һәм 2017 еллар план чорына Татарстан Республикасы бюджетының бюджет ассигнованиеләрен бюджетлар чыгымнары классификациясе бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, чыгымнар төрләре төркемнәре буенча бүлү (9 нчы кушымта) белән, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2002 елның 14 февралендәге 64 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының резерв фонды акчаларын тоту тәртибе турында нигезләмәнең 3 пунктындагы тугызынчы һәм ундүртенче абзацлары белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Т.И. Порфирьеваның шикаяте буенча эш башкаруны туктату турында

2015 ел
27 октябрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Р.Ф. Гафиятуллин, Л.В. Кузьмина, Р.Г. Сәхиева, А.А. Хамматова, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка Т.И. Порфирьеваның шикаятен алдан өйрәнгән докладчы судья Р.Ф. Гафиятуллинның мәгълүматын тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына «2015 елга, 2016 һәм 2017 еллар план чорына Татарстан Республикасы бюджеты турында» 2014 елның 27 ноябрендәге 107-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән расланган 2015 елга, 2016 һәм 2017 еллар план чорына Татарстан Республикасы бюджетының бюджет ассигнованиеләрен бюджетлар чыгымнары классификациясе бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, чыгымнар төрләре төркемнәре буенча бүлү (9 нчы кушымта) белән, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2002 елның 14 февралендәге 64 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының резерв фонды акчаларын тоту тәртибе турында нигезләмәнең 3 пунктындагы тугызынчы һәм ундүртенче абзацлары белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Т.И. Порфирьевадан шикаять алынды.

Ләкин 2015 елның 19 октябрендә гражданка Т.И. Порфирьева Татарстан Республикасы Конституция судына үзенең шикаятен кире алуы турында гариза белән мөрәҗәгать итте.

2. «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 47 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Конституция судына бирелгән мөрәҗәгать

Татарстан Республикасы Конституция суды утырышында эшне карый башлаганчы ук мөрәҗәгать итүче тарафыннан кире алынырга мөмкин. Мөрәҗәгать кире алынган очракта эшне карау туктатыла.

Мөрәҗәгать итүче үзенең мөрәҗәгатен Татарстан Республикасы Конституция суды утырышында эш карала башланганчыга кадәр кире алганга күрә, әлеге шикаять буенча эш башкару туктатылырга тиеш.

Бәян ителгәннәрдән чыгып, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 47, 63 статьяларына, 66 статьясындагы беренче һәм бишенче өлешләренә, 72 статьясына һәм 73 статьясының беренче өлешенә таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

б и л г е л ә д е :

1. «2015 елга, 2016 һәм 2017 еллар план чорына Татарстан Республикасы бюджеты турында» 2014 елның 27 ноябрендәге 107-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән расланган 2015 елга, 2016 һәм 2017 еллар план чорына Татарстан Республикасы бюджетының бюджет ассигнованиеләрен бюджетлар чыгымнары классификациясе бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, чыгымнар төрләре төркемнәре буенча бүлү (9 нчы кушымта) белән, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2002 елның 14 февралендәге 64 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының резерв фонды акчаларын тоту тәртибе турында нигезләмәнең 3 пунктындагы тугызынчы һәм ундүртенче абзацлары белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Т.И. Порфирьеваның шикаяте буенча эш башкаруны, мөрәҗәгать итүченең әлеге шикаятьне кире алуы сәбәпле, туктатырга.

2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка Т.И. Порфирьевага җибәрергә.

4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 12-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданки Х.Ш. Губайдуллиной на нарушение ее конституционных прав и свобод отдельными положениями пункта 4 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 2 августа 2007 года № 366 «О дальнейших мерах по реализации Закона Республики Татарстан от 27 декабря 2004 года № 69-ЗРТ “О государственной поддержке развития жилищного строительства в Республике Татарстан” и совершенствованию порядка предоставления жилья в рамках республиканской государственной поддержки», а также Порядком предоставления гражданам жилых помещений по социальной ипотеке и Порядком определения условий и сроков рассрочки платежей граждан для приобретения жилья по социальной ипотеке, утвержденными постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 2 августа 2007 года № 366

11 декабря
2015 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Р.Ф. Гафиятуллина, Л.В. Кузьминой, Р.А. Сахиевой, А.А. Хамматовой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи Л.В. Кузьминой, проводившей на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданки Х.Ш. Губайдуллиной,

установил:

1. В Конституционный суд Республики Татарстан поступила жалоба гражданки Х.Ш. Губайдуллиной на нарушение ее конституционных прав и свобод отдельными положениями пункта 4 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 2 августа 2007 года № 366 «О дальнейших мерах по реализации Закона Республики Татарстан от 27 декабря 2004 года № 69-ЗРТ “О государственной поддержке развития жилищного строительства в Республике Татарстан” и совершенствованию порядка предоставления жилья в рамках республиканской государственной поддержки», а также Порядком предоставления гражданам жилых помещений по социальной ипотеке и Порядком определения условий и сроков рассрочки платежей граждан для приобретения жилья по социальной ипотеке, утвержденными данным постановлением.

Оспариваемые заявительницей правовые нормы устанавливают нормативы общей площади жилых помещений, предоставляемых с государственной поддержкой, процедуру и условия предоставления указанных жилых помещений, а также определяют условия и сроки рассрочки платежей граждан для приобретения жилья по социальной ипотеке.

Как следует из жалобы и приложенных к ней копий документов, дочь заявительницы, действовавшая от своего имени и от имени несовершеннолетнего ребенка, 25 августа 2005 года заключила договор социальной ипотеки с потребительским кооперативом «Строим будущее», действовавшим от имени специализированной организации — некоммерческой организации «Государственный жилищный фонд при Президенте Республики Татарстан». По ито-

гам конкурса 14 октября 2008 года она выиграла квартиру в городе Бавлы Республики Татарстан, общей площадью 55,7 кв. метров, из которых с государственной поддержкой на основании установленного норматива им было предоставлено 42 кв. метра по цене 19000 рублей за кв. метр и сверх норматива 13,7 кв. метров по цене 28500 рублей за кв. метр. После выигрыша в конкурсе квартиры и оформления Протокола участия, выбора и передачи квартиры от 24 февраля 2009 года в учетное дело их семьи были внесены изменения с включением в него 27 апреля 2010 года гражданки Х.Ш. Губайдуллиной. Однако, несмотря на включение ее в состав семьи дочери и в Протокол участия, выбора и передачи квартиры от 24 февраля 2009 года, а также заключения дополнительного соглашения от 12 декабря 2014 года к вышеуказанному договору, перерасчета нормативов (сверхнормативной площади), влекущего изменение стоимости квартиры, произведено не было.

Гражданка Х.Ш. Губайдуллина обратилась в суд с иском к специализированной организации — некоммерческой организации «Государственный жилищный фонд при Президенте Республики Татарстан» о возложении обязанности внести изменения в Протокол участия, выбора и передачи квартиры и произвести перерасчет стоимости жилого помещения. Решением Бавлинского городского суда Республики Татарстан от 24 апреля 2013 года, оставленным без изменения судами вышестоящей инстанции, в удовлетворении иска было отказано.

Заявительница считает, что правом на государственную поддержку в системе социальной ипотеки обладают все лица, заключившие договор социальной ипотеки, независимо от времени присоединения к данному договору и соответственно должен быть произведен перерасчет нормативов.

Таким образом, гражданка Х.Ш. Губайдуллина просит признать отдельные положения пункта 4 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 2 августа 2007 года № 366 «О дальнейших мерах по реализации Закона Республики Татарстан от 27 декабря 2004 года № 69-ЗРТ “О государственной поддержке развития жилищного строительства в Республике Татарстан” и совершенствованию порядка предоставления жилья в рамках республиканской государственной поддержки», а также Порядок предоставления гражданам жилых помещений по социальной ипотеке и Порядок определения условий и сроков рассрочки платежей граждан для приобретения жилья по социальной ипотеке, утвержденные постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 2 августа 2007 года № 366, в части, не предусматривающей перерасчета нормативов общей площади жилых помещений в связи с изменением состава семьи граждан, заключивших договор социальной ипотеки и подписавших протокол выбора квартиры, не соответствующими статьям 2, 13, 22, 27, 28 и 29 Конституции Республики Татарстан.

2. В Республике Татарстан отношения, направленные на реализацию конституционного права граждан на жилище, а также на объединение усилий государственных органов, органов местного

самоуправления и организаций всех форм собственности по развитию жилищного строительства и формирование рынка доступного жилья, в том числе в системе социальной ипотеки, урегулированы Законом Республики Татарстан от 27 декабря 2004 года № 69-ЗРТ «О государственной поддержке развития жилищного строительства в Республике Татарстан». В силу указанного Закона Республики Татарстан среди основных требований, предъявляемых к государственной поддержке развития жилищного строительства в системе социальной ипотеки, является принятие соответствующими органами правил и порядка постановки на учет нуждающихся в улучшении жилищных условий в системе социальной ипотеки, а также норматива общей площади жилых помещений, предоставляемых на принципах социальной ипотеки, порядок реализации которых устанавливается Кабинетом Министров Республики Татарстан (пункты 1 и 2 части 1 и часть 2 статьи 11).

Во исполнение отмеченных законодательных положений принят оспариваемый заявительницей нормативный правовой акт, который подлежит применению в системном единстве с постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 15 апреля 2005 года № 190 «Об утверждении Правил и порядка постановки на учет нуждающихся в улучшении жилищных условий в системе социальной ипотеки в Республике Татарстан» (далее — Правила и порядок), определяющим правила и порядок обращения граждан Российской Федерации, являющихся жителями Республики Татарстан, зарегистрированных по постоянному месту жительства, с заявлением о постановке на учет предоставления жилых помещений в рассрочку в соответствии с основными требованиями, предъявляемыми к государственной поддержке развития жилищного строительства, определенными законодательством (по социальной ипотеке) (пункт 1 Правил и порядка).

Согласно пункту 17 Правил и порядка право на государственную поддержку в улучшении жилищных условий в системе социальной ипотеки в соответствии с Законом Республики Татарстан «О государственной поддержке развития жилищного строительства в Республике Татарстан» возникает с момента включения семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий в системе социальной ипотеки, в Реестр специализированной организации — некоммерческой организации «Государственный жилищный фонд при Президенте Республики Татарстан», а право состоять в указанном Реестре специализированной организации сохраняется за заявителем до выбора семьей отдельной квартиры (пункт 18 Правил и порядка).

Данная государственная поддержка предоставляется исходя из нормативов общей площади жилых помещений, установленных пунктом 4 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 2 августа 2007 года № 366. Согласно оспариваемому заявительницей Порядку предоставления гражданам жилых помещений по социальной ипотеке с момента возникновения у граждан права на такую государственную поддержку они в 90-дневный срок со дня получения уведомления о включении в Реестр специализированной

организации (некоммерческой организации «Государственный жилищный фонд при Президенте Республики Татарстан») обязаны заключить договор социальной ипотеки с некоммерческой организацией «Государственный жилищный фонд при Президенте Республики Татарстан» и осуществлять ежемесячные платежи предварительных накоплений в установленном размере (пункт 1.9); предоставление жилья по социальной ипотеке осуществляется в том числе в порядке участия в выборе квартиры (по результатам конкурса) (пункт 1.3).

При этом в силу пункта 2.4 указанного Порядка предоставления гражданам жилых помещений по социальной ипотеке для участия в конкурсе по выбору квартиры допускаются все граждане, заключившие договор социальной ипотеки. В соответствии с пунктом 2.10 этого Порядка после подтверждения гражданами права на государственную поддержку в улучшении жилищных условий в системе социальной ипотеки на момент выбора жилого помещения оформляется протокол выбора квартиры, который является неотъемлемой частью договора социальной ипотеки и удостоверяет право победителя конкурса на заселение и пользование выбранной квартирой.

Тем самым нормативы общей площади жилых помещений, предоставляемых с государственной поддержкой, являются неотъемлемой частью процедуры выбора гражданами своих будущих квартир, поскольку от нормативов зависит распределение объема такой государственной поддержки. Следовательно, оспариваемые положения по своему конституционно-правовому смыслу не допускают произведение перерасчета нормативов общей площади жилых помещений, предоставляемых с государственной поддержкой, после проведения конкурса по выбору квартиры. Иное могло бы создать препятствия для выполнения Государственным жилищным фондом при Президенте Республики Татарстан своих обязательств перед другими победителями конкурса и привести к нарушению их конституционных прав и свобод.

Таким образом, обжалуемые положения в указанном заявительницей аспекте не содержат неопределенности в вопросе об их соответствии Конституции Республики Татарстан, в связи с чем согласно пункту 2 части первой статьи 46 во взаимосвязи с пунктом 1 части второй статьи 39 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» обращение гражданки Х.Ш. Губайдуллиной не является допустимым.

Разрешение же вопроса о законности и обоснованности правоприменительных решений по делу гражданки Х.Ш. Губайдуллиной, в том числе с точки зрения правильности применения правовых норм с учетом фактических обстоятельств, не относится к компетенции Конституционного суда Республики Татарстан, как она определена статьей 109 Конституции Республики Татарстан и статьей 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан».

Исходя из изложенного и руководствуясь статьей 3, пунктом 1 части второй статьи 39, пунктами 1 и 2 части первой статьи 46,

частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

о п р е д е л и л :

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданки Х.Ш. Губайдуллиной на нарушение ее конституционных прав и свобод отдельными положениями пункта 4 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 2 августа 2007 года № 366 «О дальнейших мерах по реализации Закона Республики Татарстан от 27 декабря 2004 года № 69-ЗРТ “О государственной поддержке развития жилищного строительства в Республике Татарстан” и совершенствованию порядка предоставления жилья в рамках республиканской государственной поддержки», а также Порядком предоставления гражданам жилых помещений по социальной ипотеке и Порядком определения условий и сроков рассрочки платежей граждан для приобретения жилья по социальной ипотеке, утвержденными постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 2 августа 2007 года № 366, поскольку жалоба в соответствии с установленными требованиями не является допустимой, а разрешение поставленных заявительницей вопросов Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.

2. В соответствии с подпунктом 2 пункта 1 статьи 333.40 Налогового кодекса Российской Федерации государственная пошлина, уплаченная гражданкой Х.Ш. Губайдуллиной, подлежит возврату полностью.

3. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.

4. Копию настоящего Определения направить гражданке Х.Ш. Губайдуллиной и в Кабинет Министров Республики Татарстан.

5. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан».

№ 14-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ

«“Татарстан Республикасында торак төзелешен үстерүгә дәүләт ярдәме турында” 2004 елның 27 декабрендәге 69-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын тормышка ашыру һәм республика дәүләт ярдәме кысаларында торак бирү тәртибен камилләштерү буенча алга таба чаралар хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 2 августындагы 366 номерлы карарының 4 пунктындагы аерым нигезләмәләре белән, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 2 августындагы 366 номерлы карары белән расланган Гражданнарга социаль ипотека буенча торак урыннар бирү тәртибе һәм Социаль ипотека буенча торак алу өчен гражданнар түләүләрен кичектереп тору шартларын һәм вакытларын билгеләү тәртибе белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Х.Ш. Гобәйдуллинаның шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2015 ел
11 декабрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Р.Ф. Гафиятуллин, Л.В. Кузьмина, Р.Г. Сәхиева, А.А. Хамматова, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка Х.Ш. Гобәйдуллинаның шикаятен алдан өйрәнгән судья Л.В. Кузьминаның бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына «“Татарстан Республикасында торак төзелешен үстерүгә дәүләт ярдәме турында” 2004 елның 27 декабрендәге 69-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын тормышка ашыру һәм республика дәүләт ярдәме кысаларында торак бирү тәртибен камилләштерү буенча алга таба чаралар хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 2 августындагы 366 номерлы карарының 4 пунктындагы аерым нигезләмәләре белән, шулай ук әлеге карар белән расланган Гражданнарга социаль ипотека буенча торак урыннар бирү тәртибе һәм Социаль ипотека буенча торак алу өчен гражданнар түләүләрен кичектереп тору шартларын һәм вакытларын билгеләү тәртибе белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Х.Ш. Гобәйдуллинадан шикаять алынды.

Мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган хокукый нормалар дәүләт ярдәме белән бирелә торган торак урыннарның гомуми мәйданы нормативларын, күрсәтелгән торак урыннарны бирү процедурасын һәм шартларын, шулай ук социаль ипотека буенча торак алу өчен гражданнар түләүләрен кичектереп тору шартларын һәм вакытларын билгелиләр.

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документлар

күчермәләреннән аңлашылганча, үз исеменнән һәм балигъ булмаган баласы исеменнән эш иткән мөрәҗәгать итүченең кызы 2005 елның 25 августында махсуслаштырылган оешма — «Татарстан Республикасы Президенты каршындагы Дәүләт торак фонды» коммерциячел булмаган оешмасы исеменнән эш иткән «Строим будущее» кулланучылар кооперативы белән социаль ипотека шартнамәсе төзегән. Конкурс нәтиҗәләре буенча 2008 елның 14 октябрендә ул Татарстан Республикасы Баулы шәһәрендә гомуми мәйданы 55,7 кв. метр тәшкил иткән фатир откан, аларга билгеләнгән норматив нигезендә дәүләт ярдәме белән кв. метр бәясе 19000 сумнан шуның 42 кв. метры һәм кв. метр бәясе 28500 сумнан нормативтан арткан 13,7 кв. метры бирелгән. Конкурста фатир отылгач һәм 2009 елның 24 февралендәге Катнашу, фатир сайлау һәм тапшыру беркетмәсе төзелгәч, 2010 елның 27 апрелендә алар гаиләсенең исәптә тору төпләмәсенә, гражданка Х.Ш. Гобәйдуллина өстәлеп, үзгәрешләр кертелә. Ләкин аның кызының гаилә составына һәм 2009 елның 24 февралендәге Катнашу, фатир сайлау һәм тапшыру беркетмәсенә кертелүенә, шулай ук югарыда күрсәтелгән шартнамәгә 2014 елның 12 декабрендә өстәмә килешү төзелүенә карамастан, фатир бәясе үзгәрүенә китерә торган нормативларны (нормативтан арткан мәйданны) яңадан исәпләү башкарылмаган.

Гражданка Х.Ш. Гобәйдуллина махсуслаштырылган оешма — «Татарстан Республикасы Президенты каршындагы Дәүләт торак фонды» коммерциячел булмаган оешмасына Катнашу, фатир сайлау һәм тапшыру беркетмәсенә үзгәрешләр кертү һәм торак урын бәясен яңадан исәпләү турындагы дәгъва белән судка мөрәҗәгать иткән. Югарырак инстанциядәге судлар тарафыннан үзгәрешсез калдырылган Татарстан Республикасы Баулы шәһәр судының 2013 елның 24 апрелендәге карары белән дәгъваны канәгатьләндерүдән баш тартылган.

Мөрәҗәгать итүче фикеренчә, социаль ипотека системасында дәүләт ярдәменә хокукка, шартнамәгә кушылу вакытына карамастан, социаль ипотека шартнамәсен төзегән барлык затлар ия һәм шуңа күрә нормативлар яңадан исәпләнергә тиеш.

Шулай итеп, гражданка Х.Ш. Гобәйдуллина «“Татарстан Республикасында торак төзелешен үстерүгә дәүләт ярдәме турында” 2004 елның 27 декабрендәге 69-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын тормышка ашыру һәм республика дәүләт ярдәме кысаларында торак бирү тәртибен камилләштерү буенча алга таба чаралар хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 2 августындагы 366 номерлы карарының 4 пунктындагы аерым нигезләмәләрен, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 2 августындагы 366 номерлы карары белән расланган Гражданнарга социаль ипотека буенча торак урыннар бирү тәртибен һәм Социаль ипотека буенча торак алу өчен гражданнар түләүләрен кичектереп тору шартларын һәм вакытларын билгеләү тәртибен социаль ипотека шартнамәсен төзегән һәм фатир сайлау беркетмәсен имзалаган гражданнарның гаилә составлары үзгәрү

сәбәпле торак урыннарның гомуми мәйданы нормативларын яңадан исәпләүне күздә тотмый торган өлешендә Татарстан Республикасы Конституциясенең 2, 13, 22, 27, 28 һәм 29 статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. Татарстан Республикасында гражданнарның торакка булган конституциячел хокукларын гамәлгә ашыруга, шулай ук дәүләт органнарының, җирле үзидарә органнарының һәм барлык милек рәвешләрендәге оешмаларның торак төзелешен үстерү һәм торак сатып алырлык базар формалаштыру буенча эшчәнлекләрен берләштерүгә юнәлдерелгән мөнәсәбәтләр, шул исәптән социаль ипотека системасында, «Татарстан Республикасында торак төзелешен үстерүгә дәүләт ярдәме турында» 2004 елның 27 декабрендәге 69-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән җайга салынган. Күрсәтелгән Татарстан Республикасы Законы нигезендә социаль ипотека системасында торак төзелешен үстерүгә дәүләт ярдәменә карата куела торган төп таләпләр арасында тиешле органнар тарафыннан социаль ипотека системасында торак шартларын яхшыртуга мохтаҗларны исәпкә алу кагыйдәләрен һәм тәртибен, шулай ук социаль ипотека принципларында бирелә торган торак урыннарның гомуми мәйданы нормативын кабул итү бар, аларны гамәлгә ашыру тәртибен Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты билгели (11 статьяның 1 өлешендәге 1 һәм 2 пунктлар һәм 2 өлеше).

Аталган закон нигезләмәләрен үтәү йөзеннән мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган норматив хокукый акт кабул ителгән, ул «Татарстан Республикасында социаль ипотека системасында торак шартларын яхшыртуга мохтаҗларны исәпкә алу кагыйдәләрен һәм тәртибен раслау турында» 2005 елның 15 апрелендәге 190 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары (алга таба — Кагыйдәләр һәм тәртип) белән системалы берлектә кулланылырга тиеш, әлеге карар даими яшәү урыны буенча теркәлгән Татарстан Республикасында яшәүче Россия Федерациясе гражданнарының законнар белән (социаль ипотека буенча) билгеләнгән торак төзелешен үстерүгә дәүләт ярдәменә куела торган төп таләпләр нигезендә түләүләрне кичектереп тору шартларында торак урыннар бирү исәбенә кую турындагы гариза белән мөрәҗәгать итү кагыйдәләрен һәм тәртибен билгели (Кагыйдәләр һәм тәртипнең 1 пункты).

Кагыйдәләр һәм тәртипнең 17 пункты буенча «Татарстан Республикасында торак төзелешен үстерүгә дәүләт ярдәме турында» Татарстан Республикасы Законы нигезендә социаль ипотека системасында торак шартларын яхшыртуга дәүләт ярдәменә хокук социаль ипотека системасында торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ гаиләләрне Махсуслаштырылган оешма — «Татарстан Республикасы Президенты каршындагы Дәүләт торак фонды» коммерциячел булмаган оешмасы реестрына кертү вакытыннан барлыкка килә, ә мөрәҗәгать итүченең күрсәтелгән Махсуслаштырылган оешма реестрында тору хокукы гаилә аерым фатир сайлап алганчыга кадәр саклана (Кагыйдәләр һәм тәртипнең 18 пункты).

Әлеге дәүләт ярдәме 2007 елның 2 августындагы 366 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарының 4 пункты белән билгеләнгән торак урыннарның гомуми мәйданы нормативларыннан чыгып бирелә. Мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган Гражданнарга социаль ипотека буенча торак урыннар бирү тәртибе нигезендә гражданнарның шундый дәүләт ярдәменә хокукы барлыкка килгән вакыттан алар Махсуслаштырылган оешма («Татарстан Республикасы Президенты каршындагы Дәүләт торак фонды» коммерциячел булмаган оешмасы) реестрына кертелү турында хәбәрнамә алган көннән 90 көн эчендә «Татарстан Республикасы Президенты каршындагы Дәүләт торак фонды» коммерциячел булмаган оешмасы белән социаль ипотека шартнамәсен төзергә һәм билгеләнгән күләмдә алдан тупланучы акчаның айлык түләүләрен гамәлгә ашырырга бурычлы (1.9 пункт); социаль ипотека буенча торак бирү шул исәптән фатир сайлауда катнашу тәртибендә гамәлгә ашырыла (конкурс нәтиҗәләре буенча) (1.3 пункт).

Шул ук вакытта күрсәтелгән Гражданнарга социаль ипотека буенча торак урыннар бирү тәртибенең 2.4 пункты нигезендә фатир сайлау конкурсында катнашу өчен социаль ипотека шартнамәсен төзегән барлык гражданнар кертелә. Әлеге Тәртипнең 2.10 пункты буенча гражданнар торак сайлау моментына социаль ипотека системасында торак шартларын яхшыртуга дәүләт ярдәменә хокукларын раслагач, фатир сайлау беркетмәсе төзелә, ул социаль ипотека шартнамәсенең аерылгысыз өлеше булып тора һәм конкурста җиңүченең сайлап алынган фатирга күчү һәм аннан файдалану хокукын раслый.

Шуның белән дәүләт ярдәме белән бирелә торган торак урыннарның гомуми мәйданы нормативлары гражданнарның булачак фатирларын сайлау процедурасының аерылгысыз өлеше булып тора, чөнки шундый дәүләт ярдәме күләмен бүлү нормативларга бәйле. Димәк, дәгъвалана торган нигезләмәләр үзләренең конституциячел-хокукый мәгънәсе буенча фатир сайлау конкурсын үткәргәннән соң дәүләт ярдәме белән бирелә торган торак урыннарның гомуми мәйданы нормативларын яңадан исәпләүне рөхсәт итмиләр. Башкасы исә Татарстан Республикасы Президенты Дәүләт торак фонды тарафыннан конкурстагы бүтән җиңүчеләр алдында үз бурычларын үтәүгә киртәләр тудырырга һәм аларның конституциячел хокукларын һәм ирекләрен бозуга китерергә мөмкин булыр иде.

Шулай итеп, дәгъвалана торган нигезләмәләрнең мөрәҗәгать итүче тарафыннан күрсәтелгән аспектта Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве мәсьәләсендә билгесезлек юк, шуңа күрә «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пункты белән үзара бәйләнештә 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пункты нигезендә гражданка Х.Ш. Гобәйдуллинаның шикаяте карала алмый.

Гражданка Х.Ш. Гобәйдуллина эше буенча хокук куллану карарларының законлы һәм нигезле булулары турындагы

мәсьәләне чишү, шул исәптән фактагы хәлләрне истә тотып хокук нормаларының дөрес кулланылышы күзлегеннән чыгып, Татарстан Республикасы Конституция судының Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясы һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясы белән билгеләнгән компетенциясенә керми.

Бәян ителгәннәр нигезендә һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 1 һәм 2 пунктларына, 66 статьясының бишенче өлешенә, 67 статьясының беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. «"Татарстан Республикасында торак төзелешен үстерүгә дәүләт ярдәме турында" 2004 елның 27 декабрендәге 69-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын тормышка ашыру һәм республика дәүләт ярдәме кысаларында торак бирү тәртибен камилләштерү буенча алга таба чаралар хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 2 августындагы 366 номерлы карарының 4 пунктындагы аерым нигезләмәләре белән, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 2 августындагы 366 номерлы карары белән расланган Гражданнарга социаль ипотека буенча торак урыннар бирү тәртибе һәм Социаль ипотека буенча торак алу өчен гражданнар түләүләрен кичектереп тору шартларын һәм вакытларын билгеләү тәртибе белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Х.Ш. Гобәйдуллинаның шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки билгеләнгән таләпләр нигезендә шикаять карала алмый, ә мөрәҗәгать итүче куйган мәсьәләләрне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.

2. Россия Федерациясе Салым кодексының 333.40 статьясындагы 1 пунктының 2 пунктчасы нигезендә гражданка Х.Ш. Гобәйдуллина түләгән дәүләт пошлинасы тулысынча кайтарылырга тиеш.

3. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

4. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка Х.Ш. Гобәйдуллинага һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына җибәрергә.

5. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 14-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

17 декабря
2015 года
город Казань

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданина А.А. Гибадуллина на нарушение его конституционных прав и свобод отдельными положениями статьи 39 Избирательного кодекса Республики Татарстан

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Р.Ф. Гафиятуллина, Л.В. Кузьминой, А.А. Хамматовой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи А.А. Хамматовой, проводившей на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданина А.А. Гибадуллина,

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан поступила жалоба гражданина А.А. Гибадуллина на нарушение его конституционных прав и свобод статьей 39 Избирательного кодекса Республики Татарстан о порядке представления документов в избирательные комиссии кандидатами, выдвинутыми в порядке самовыдвижения. Как следует из жалобы и приложенных к ней копий документов, заявитель фактически ставит под сомнение конституционность положений пункта 1.1 части 1 и части 5 статьи 39 указанного Кодекса, из содержания которых следует, что гражданин, выдвинувший свою кандидатуру по одномандатному избирательному округу, представляет в соответствующую окружную избирательную комиссию (или комиссию, на которую возложены полномочия соответствующей окружной комиссии) либо в избирательную комиссию, организующую выборы, соответственно, копию паспорта (отдельных страниц паспорта, определенных Центральной избирательной комиссией Российской Федерации) или документа, заменяющего паспорт гражданина; паспорт или документ, заменяющий паспорт гражданина, предъявляется кандидатом при личном представлении документов в избирательную комиссию, копия паспорта или документа, заменяющего паспорт гражданина, изготавливается в избирательной комиссии в присутствии кандидата и заверяется подписью лица, принявшего заявление и прилагаемые к нему документы.

Гражданин А.А. Гибадуллин указывает, что он в порядке самовыдвижения своей кандидатуры в депутаты Совета города Зеленодольска Зеленодольского муниципального района подавал документы в территориальную избирательную комиссию города Зеленодольска, на которую были возложены полномочия окружной избирательной комиссии одномандатного избирательного округа № 25 и одномандатного избирательного округа № 7 по выборам депутатов Совета города Зеленодольска Зеленодольского муниципального района третьего созыва.

Заявитель отмечает, что при подаче документов он попросил изготовить копию своего паспорта в избирательной комиссии и

заверить ее подписью лица, принявшего заявление и прилагаемые к нему документы в порядке, предусмотренном частью 5 статьи 39 Избирательного кодекса Республики Татарстан. Однако в изготовлении копии ему было отказано и разъяснено, что копия паспорта, в силу пункта 1.1 части 1 статьи 39 данного Кодекса, должна изготавливаться кандидатом самостоятельно.

Гражданин А.А. Гибадуллин полагает, что пункт 1.1 части 1 и часть 5 статьи 39 Избирательного кодекса Республики Татарстан в их взаимосвязи позволяют в одном случае возлагать обязанность по изготовлению копии паспорта или документа, заменяющего паспорт гражданина, на избирательную комиссию, а в другом — требовать представления такой копии от гражданина. Кроме этого, он считает, что во избежание указанной неопределенности пункт 1.1 части 1 статьи 39 оспариваемого Кодекса должен содержать также положения, предусматривающие обязанность избирательной комиссии по изготовлению копии паспорта (отдельных страниц паспорта, определенных Центральной избирательной комиссией Российской Федерации) или документа, заменяющего паспорт гражданина.

На основании изложенного заявитель просит Конституционный суд Республики Татарстан признать отдельные положения статьи 39 Избирательного кодекса Республики Татарстан не соответствующими статьям 28 (части первая и вторая), 45 (части первая и вторая) и 58 Конституции Республики Татарстан.

2. Правовое регулирование отношений, связанных с осуществлением конституционного права на участие в выборах, регламентируется Федеральным законом от 12 июня 2002 года № 67-ФЗ «Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации», имеющим прямое действие и подлежащим применению на всей территории Российской Федерации (пункты 1 и 2 статьи 1).

В силу подпункта «а» пункта 2.2 статьи 33 указанного Федерального закона к заявлению выдвинутого лица о согласии баллотироваться по соответствующему избирательному округу прилагается копия паспорта или документа, заменяющего паспорт гражданина. При этом данной нормой определено, что законом субъекта Российской Федерации может быть предусмотрено, что паспорт или документ, заменяющий паспорт гражданина, предъявляется кандидатом при личном представлении документов в избирательную комиссию, а копия паспорта или документа, заменяющего паспорт гражданина, изготавливается в избирательной комиссии в присутствии кандидата и заверяется подписью лица, принявшего заявление и прилагаемые к нему документы.

На основании приведенных федеральных норм республиканский законодатель установил в статье 39 Избирательного кодекса Республики Татарстан порядок представления документов в избирательные комиссии кандидатами, выдвинутыми в порядке самовыдвижения, в том числе реализовал дискреционное полномочие в части регламентации в обжалуемой норме процедуры изготовления копии паспорта или документа, заменяющего паспорт

гражданина, в избирательной комиссии в присутствии кандидата и с заверением подписью лица, принявшего заявление и прилагаемые к нему документы.

Предусмотренное пунктом 1.1 части 1 статьи 39 Избирательного кодекса Республики Татарстан требование о представлении гражданином, выдвинувшим свою кандидатуру, копии паспорта или документа, заменяющего паспорт гражданина, находится в неразрывном единстве с положением части 5 данной статьи, определяющим обязанность изготовления такой копии непосредственно в избирательной комиссии в присутствии кандидата. Следовательно, установленное оспариваемыми положениями статьи 39 Избирательного кодекса Республики Татарстан правовое регулирование принято в соответствии с вышеуказанными нормами Федерального закона от 12 июня 2002 года № 67-ФЗ «Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации» и само по себе не допускает возможности иной их трактовки в правоприменительной практике.

Таким образом, обжалуемые положения статьи 39 Избирательного кодекса Республики Татарстан не содержат неопределенности в вопросе об их соответствии Конституции Республики Татарстан и не могут рассматриваться как нарушающие конституционные права и свободы человека и гражданина, в связи с чем согласно пункту 2 части первой статьи 46 во взаимосвязи с пунктом 1 части второй статьи 39 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» жалоба гражданина А.А. Гибадуллина не является допустимой.

Оценка же правомерности действий (бездействия) правоприменительных органов, равно как и внесение целесообразных, по мнению заявителя, изменений в Избирательный кодекс Республики Татарстан, к компетенции Конституционного суда Республики Татарстан, определенной статьей 109 Конституции Республики Татарстан и статьей 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», не относится.

Исходя из изложенного и руководствуясь статьей 3, пунктом 1 части второй статьи 39, пунктами 1 и 2 части первой статьи 46, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

о п р е д е л и л :

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданина А.А. Гибадуллина на нарушение его конституционных прав и свобод отдельными положениями статьи 39 Избирательного кодекса Республики Татарстан, поскольку она не отвечает требованиям Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», в соответствии с которыми жалоба признается допустимой, а разрешение поставленных заявителем вопросов Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.

2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.

3. Копию настоящего Определения направить гражданину А.А. Гибадуллину, в Государственный Совет Республики Татарстан и в Центральную избирательную комиссию Республики Татарстан.

4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан».

№ 15-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ

Татарстан Республикасы Сайлау кодексының 39 статьясындагы аерым нигезләмәләре белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданин А.А. Гыйбадуллинның шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2015 ел
17 декабрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Р.Ф. Гафиятуллин, Л.В. Кузьмина, А.А. Хамматова, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданин А.А. Гыйбадуллинның шикаятен алдан өйрәнгән судья А.А. Хамматованың бәяләмәсен тыңлаганнан соң

а ч ы к л а д ы :

1. Татарстан Республикасы Конституция судына Татарстан Республикасы Сайлау кодексының үз-үзен күрсәтү тәртибендә күрсәтелгән кандидатлар тарафыннан сайлау комиссияләренә документлар тапшыру тәртибе турындагы 39 статьясы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданин А.А. Гыйбадуллиннан шикаять алынды. Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документлар күчермәләреннән аңлашылганча, мөрәҗәгать итүче асылда күрсәтелгән Кодексның 39 статьясындагы 1 өлешенең 1.1 пунктындагы һәм 5 өлешендәге нигезләмәләренең конституциячеллеген шик астына куя, аларның эчтәлегеннән күренгәнчә, бермандатлы сайлау округы буенча үз кандидатурасын күрсәткән граждан тиешле округ сайлау комиссиясенә (яисә тиешле округ комиссиясе вәкаләтләре йөкләнгән комиссиягә) я сайлауларны оештыручы сайлау комиссиясенә паспортының (паспортның Россия Федерациясе Үзәк сайлау комиссиясе тарафыннан билгеләнгән аерым битләренең) яисә гражданның паспортын алмаштыручы документының күчермәсен тапшыра; паспорт яисә гражданның паспортын алмаштыручы документ кандидат тарафыннан сайлау комиссиясенә документларны шәхсән тапшырганда бирелә, паспортның яисә гражданның паспортын алмаштыручы документның күчермәсе сайлау комиссиясендә кандидат үзе булганда ясала һәм гаризаны һәм аңа кушып бирелә торган документларны кабул итеп алган зат имзасы белән таныклана.

Гражданин А.А. Гыйбадуллин күрсәткәнчә, ул өченче чакырылыш Яшел Үзән муниципаль районы Яшел Үзән шәһәре Советы депутатларын сайлау буенча 25 номерлы бермандатлы сайлау округы һәм 7 номерлы бермандатлы сайлау округының округ сайлау комиссиясе вәкаләтләре йөкләнгән Яшел Үзән шәһәре территориаль сайлау комиссиясенә Яшел Үзән муниципаль районы Яшел Үзән шәһәре Советына депутатлыкка үз кандидатурасын күрсәтү тәртибендә документлар тапшырган булган.

Мөрәҗәгать итүче билгеләгәнчә, документлар тапшырганда ул Татарстан Республикасы Сайлау кодексының 39 статьясындагы 5 өлешендә каралган тәртиптә үз паспортының күчермәсен сайлау комиссиясендә ясатуны һәм күчермәне гаризаны һәм аңа кушып бирелә торган документларны кабул итеп алган зат имзасы белән таныклауны сораган. Ләкин күчермә ясаудан аңа баш тартылган һәм паспорт күчермәсе әлеге Кодексның 39 статьясындагы 1 өлешенең 1.1 пункты нигезендә кандидат тарафыннан мөстәкыйль ясатылырга тиеш дип аңлатылган.

Гражданин А.А. Гыйбадуллин фикеренчә, Татарстан Республикасы Сайлау кодексының үзара бәйләнештә 39 статьясындагы 1 өлешенең 1.1 пункты һәм 5 өлеше бер очракта паспорт яки гражданның паспортын алмаштыручы документның күчермәсен ясау бурычын сайлау комиссиясенә йөкләргә, ә икенче очракта андый күчермәне гражданның үзеннән таләп итәргә мөмкинлек бирә. Моннан тыш, күрсәтелгән билгесезлектән котылыр өчен, ул дәгъвалана торган Кодексның 39 статьясындагы 1 өлешенең 1.1 пунктында сайлау комиссиясенең паспортның (паспортның Россия Федерациясе Үзәк сайлау комиссиясе тарафыннан билгеләнгән аерым битләренең) яисә гражданның паспортын алмаштыручы документның күчермәсен ясау бурычын күздә тота торган нигезләмәләр булырга тиеш дип саный.

Бәян ителгәннәр нигезендә мөрәҗәгать итүче Татарстан Республикасы Конституция судыннан Татарстан Республикасы Сайлау кодексының 39 статьясындагы аерым нигезләмәләрен Татарстан Республикасы Конституциясенең 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 45 (беренче һәм икенче өлешләр) һәм 58 статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. Сайлауларда катнашуга конституциячел хокукны гамәлгә ашыруга бәйле мөнәсәбәтләрне хокукый җайга салу «Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль закон белән регламентлана, ул турыдан-туры гамәлдә һәм Россия Федерациясенең бөтен территориясендә кулланылырга тиеш (1 статьяның 1 һәм 2 пунктлары).

Күрсәтелгән Федераль законның 33 статьясындагы 2.2 пунктының «а» пунктчасы нигезендә күрсәтелгән затның тиешле сайлау округы буенча сайланырга ризалык бирүе турындагы гаризасына паспортының яисә гражданның паспортын алмаштыручы документының күчермәсе теркәлә. Шул ук вакытта әлеге нормада Россия Федерациясе субъекты законы белән паспорт яисә гражданның паспортын алмаштыручы документның кандидат тарафыннан сайлау комиссиясенә документларны шәхсән тапшырганда бирелүе, ә паспортның яисә гражданның паспортын алмаштыручы документ күчермәсенең сайлау комиссиясендә кандидат үзе булганда ясалуы һәм гаризаны һәм аңа кушып бирелә торган документларны кабул итеп алган зат имзасы белән таныклануы каралган булырга мөмкин дип билгеләнә.

Китерелгән федераль нормалар нигезендә республика закон

чыгаручысы Татарстан Республикасы Сайлау кодексының 39 статьясында үз-үзен күрсәтү тәртибендә күрсәтелгән кандидатлар тарафыннан сайлау комиссияләренә документлар тапшыру тәртибен билгеләгән, шул исәптән дәгъвалана торган нормада паспортның яисә гражданның паспортын алмаштыручы документның күчермәсен сайлау комиссиясендә кандидат үзе булганда ясау һәм күчермәне гаризаны һәм аңа кушып бирелә торган документларны кабул итеп алган зат имзасы белән таныклау процедурасын регламентлаштыру өлешендә дискрецион вәкаләтләрен гамәлгә ашырган.

Татарстан Республикасы Сайлау кодексының 39 статьясындагы 1 өлешенең 1.1 пункты белән каралган үз кандидатурасын күрсәткән граждан тарафыннан паспортының яисә гражданның паспортын алмаштыручы документының күчермәсен тапшыру турындагы таләп әлеге статьяның андый күчермәне турыдан-туры сайлау комиссиясендә кандидат үзе булганда ясау бурычын билгели торган 5 өлешендәге нигезләмә белән аерылгысыз берлектә. Димәк, Татарстан Республикасы Сайлау кодексының 39 статьясындагы дәгъвалана торган нигезләмәләре белән билгеләнгән хокукый җайга салу «Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законның югарыда күрсәтелгән нормалары нигезендә кабул ителгән һәм үзеннән-үзе хокук куллану практикасында аларны бүтән төрле аңлату мөмкинлегенә рөхсәт бирми.

Шулай итеп, Татарстан Республикасы Сайлау кодексының 39 статьясындагы дәгъвалана торган нигезләмәләренең Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве мәсьәләсендә билгесезлек юк һәм алар кеше һәм гражданның конституциячел хокукларын һәм ирекләрен боза торган итеп санала алмый, шуңа күрә «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пункты белән үзара бәйләнештә 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пункты нигезендә гражданин А.А. Гыйбадуллинның шикаяте карала алмый.

Хокук куллану органнары гамәлләренең (гамәл кылмавының) хаклылыгын бәяләү, Татарстан Республикасы Сайлау кодексына мөрәҗәгать итүче фикеренчә максатка ярашлы үзгәрешләр кертү кебек үк, Татарстан Республикасы Конституция судының Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясы һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясы белән билгеләнгән компетенциясенә керми.

Бәян ителгәннәр нигезендә һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 1 һәм 2 пунктларына, 66 статьясының бишенче өлешенә, 67 статьясының беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. Татарстан Республикасы Сайлау кодексының 39 статьясындагы аерым нигезләмәләре белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданин А.А. Гыйбадуллинның шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки ул «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының шикаять бирелергә мөмкин дигән таләпләренә җавап бирми, ә мөрәҗәгать итүче куйган мәсьәләләрне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.

2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданин А.А. Гыйбадуллинга, Татарстан Республикасы Дәүләт Советына һәм Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясенә җибәрергә.

4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 15-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданки Г.С. Халиуллиной на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 2.2 Порядка согласования, заключения, внесения изменений и дополнений, расторжения договоров социального или специализированного найма жилых помещений муниципального жилищного фонда г. Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования г. Казани от 19 июня 2015 года № 2435

17 декабря 2015 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Р.Ф. Гафиятуллина, Л.В. Кузьминой, А.А. Хамматовой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи Л.В. Кузьминой, проводившей на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданки Г.С. Халиуллиной,

установил:

1. В Конституционный суд Республики Татарстан поступила жалоба гражданки Г.С. Халиуллиной на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 2.2 Порядка согласования, заключения, внесения изменений и дополнений, расторжения договоров социального или специализированного найма жилых помещений муниципального жилищного фонда г. Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования г. Казани от 19 июня 2015 года № 2435 (далее также — Порядок).

Оспариваемая норма устанавливает случаи заключения дополнительных соглашений при внесении изменений и дополнений в договоры социального или специализированного найма жилых помещений муниципального жилищного фонда города Казани.

Как следует из жалобы и приложенных к ней копий документов, гражданка Г.С. Халиуллина с 2010 года является нанимателем жилого помещения по договору социального найма, расположенного в городе Казани, в котором проживает с 1973 года и несет все расходы по его содержанию, оплачивая коммунальные и иные услуги. Ее сын Р.М. Халиуллин в 1995 году вступил в брак с Т.Б. Медведевой, которая в 1999 году была поставлена на регистрационный учет в этой же квартире. В 2009 году брак между ними был расторгнут, а с 2007 года гражданка Т.Б. Медведева в данной квартире не проживала, но зарегистрировала в ней без согласия заявительницы свою малолетнюю внучку В.А. Кандакову. Также в квартире зарегистрированы А.В. Кандаков — сын Т.Б. Медведевой, который никогда в ней не проживал, и Д.Р. Халиуллина — дочь Т.Б. Медведевой, которая, как и ее мать, не проживает в квартире с 2007 года.

Поскольку граждане Т.Б. Медведева и А.В. Кандаков не дают согласия на приватизацию указанной квартиры, она обратилась в суд с иском о признании Т.Б. Медведевой, Д.Р. Халиуллиной

утратившими право пользования жилым помещением и признании А.П. Медведевой — малолетней дочери Т.Б. Медведевой, А.В. Кандакова и В.А. Кандаковой не приобретшими право пользования спорным жилым помещением и снятии их с регистрационного учета. Решением Советского районного суда города Казани от 21 марта 2014 года, оставленным без изменения апелляционным определением Верховного суда Республики Татарстан от 2 июня 2014 года, исковые требования гражданки Г.С. Халиуллиной были удовлетворены лишь в отношении граждан Т.Б. Медведевой и А.П. Медведевой, в остальной части иска ей было отказано.

Гражданка Г.С. Халиуллина по вопросам приватизации и обмена занимаемого жилого помещения обращалась в Аппарат Президента Республики Татарстан. Из ответа Муниципального унитарного предприятия города Казани «Дирекция муниципальных жилищных программ» Исполнительного комитета муниципального образования города Казани на данное обращение следует, что для приватизации указанного жилого помещения по договору социального найма в соответствии с действующим законодательством необходимо письменное согласие всех имеющих право на приватизацию лиц. Также было указано, что при отсутствии такого согласия заявительница вправе обратиться в суд в установленном законом порядке.

ООО Управляющая компания «ЖКХ Танкодром» в ответ на ее обращение по вопросу разделения финансово-лицевого счета сообщило, что согласно постановлению руководителя Исполнительного комитета муниципального образования г. Казани от 16 апреля 2008 года № 1517 «О Порядке заключения, согласования, внесения изменений и дополнений, расторжения договоров социального или специализированного найма жилых помещений муниципального жилищного фонда г. Казани» заключение отдельных договоров социального найма жилого помещения при разделе муниципальной квартиры не предусмотрено, то есть в указанном постановлении определен порядок изменения договоров социального найма, однако норма изменения договора социального найма путем разделения финансово-лицевого счета отсутствует.

Как отмечает гражданка Г.С. Халиуллина, вышеуказанный муниципальный нормативный правовой акт был признан утратившим силу постановлением Исполнительного комитета муниципального образования г. Казани от 19 июня 2015 года № 2435. Данным постановлением был утвержден оспариваемый Порядок, также не предусматривающий изменения договора социального найма путем разделения финансово-лицевого счета.

На основании изложенного заявительница просит Конституционный суд Республики Татарстан признать пункт 2.2 Порядка согласования, заключения, внесения изменений и дополнений, расторжения договоров социального или специализированного найма жилых помещений муниципального жилищного фонда г. Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования г. Казани от 19 июня 2015 года № 2435, постольку, поскольку данная норма не предусматривает

разделения финансово-лицевого счета в качестве основания для изменения договора социального найма и в то же время не позволяет разделять финансово-лицевой счет без изменения договора социального найма, не соответствующим статьям 28 (части первая и вторая), 29 (часть первая), 55 и 58 Конституции Республики Татарстан.

2. Вопросы пользования жилыми помещениями по договору социального найма урегулированы главой 8 Жилищного кодекса Российской Федерации, статьей 82 которого предусмотрен исчерпывающий перечень оснований для изменения договора социального найма. Положения, предусматривающие право члена семьи нанимателя заключить с ним отдельный договор социального найма жилого помещения, равно как и право на разделение финансово-лицевого счета, указанным правовым регулированием не установлены.

Как указывал Конституционный Суд Российской Федерации, само по себе отсутствие в действующем жилищном законодательстве нормы о возможности заключения с нанимателем и членами его семьи отдельных договоров социального найма не свидетельствует о нарушении конституционных прав заявителей (Определение от 20 февраля 2014 года № 384-О).

Оспариваемый заявительницей Порядок принят в соответствии с приведенными нормами жилищного законодательства, а предусмотренные пунктом 2.2 данного Порядка случаи заключения дополнительных соглашений при внесении изменений и дополнений в договоры социального или специализированного найма сами по себе не предусматривают необоснованных ограничений прав и свобод человека и гражданина, а потому не могут рассматриваться как нарушающие конституционные права гражданки Г.С. Халиуллиной в указанном ею аспекте.

Тем самым, требуя признать пункт 2.2 оспариваемого Порядка не соответствующим Конституции Республики Татарстан, заявительница фактически ставит перед Конституционным судом Республики Татарстан вопрос о необходимости совершенствования существующего нормативно-правового регулирования. Между тем разрешение поставленного вопроса в силу статьи 109 Конституции Республики Татарстан и статьи 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.

Исходя из изложенного и руководствуясь статьей 3, пунктом 1 части первой статьи 46, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72 и 73 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданки Г.С. Халиуллиной на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 2.2 Порядка согласования, заключения, внесения изменений и дополнений, расторжения договоров социального или

специализированного найма жилых помещений муниципального жилищного фонда г. Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования г. Казани от 19 июня 2015 года № 2435, поскольку разрешение поставленного заявительницей вопроса Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.

2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.

3. Копию настоящего Определения направить гражданке Г.С. Халиуллиной и в Исполнительный комитет муниципального образования города Казани.

4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан».

№ 16-О

Конституционный суд Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ

Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2015 елның 19 июнендәге 2435 номерлы карары белән расланган Казан шәһәре муниципаль торак фондының торак урыннарын социаль яки махсуслаштырылган наем шартнамәләрен килештерү, төзү, өзү, аларга үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибенең 2.2 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Г.С. Хәлиуллинаның шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2015 ел
17 декабрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Р.Ф. Гафиятуллин, Л.В. Кузьмина, А.А. Хамматова, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка Г.С. Хәлиуллинаның шикаятен алдан өйрәнгән судья Л.В. Кузьминаның бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2015 елның 19 июнендәге 2435 номерлы карары белән расланган Казан шәһәре муниципаль торак фондының торак урыннарын социаль яки махсуслаштырылган наем шартнамәләрен килештерү, төзү, өзү, аларга үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибенең (алга таба шулай ук — Тәртип) 2.2 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Г.С. Хәлиуллинадан шикаять алынды.

Дәгъвалана торган норма Казан шәһәре муниципаль торак фондының торак урыннарын социаль яки махсуслаштырылган наем шартнамәләренә үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертелгәндә өстәмә килешүләр төзү очракларын билгели.

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документлар күчермәләреннән аңлашылганча, гражданка Г.С. Хәлиуллина 2010 елдан социаль наем шартнамәсе буенча Казан шәһәрендә урнашкан торак урынның яллаучысы булып тора, анда ул 1973 елдан бирле яши һәм коммуналь һәм башка хезмәтләр өчен түләп, торакны тоту буенча бөтен чыгымнарны каплап бара. Аның улы Р.М. Хәлиуллин 1995 елда Т.Б. Медведева белән никахлашкан, хатыны 1999 елда әлеге фатирда теркәлгән булган. 2009 елда аларның никахлары таркалган, ә 2007 елдан гражданка Т.Б. Медведева әлеге фатирда тормаган, ләкин мөрәҗәгать итүченең рөхсәтеннән башка анда кече яшьтәге оныгы В.А. Кандакованы теркәгән. Фатирда шулай ук Т.Б. Медведеваның анда беркайчан да тормаган улы А.В. Кандаков һәм Т.Б. Медведеваның кызы Д.Р. Хәлиуллина теркәлгәннәр, соңгысы, әнисе кебек, фатирда 2007 елдан бирле тормый.

Гражданнар Т.Б. Медведева һәм А.В. Кандаков күрсәтелгән фатирны хосусыйлаштыруга ризалык бирмәгәнгә күрә, ул Т.Б. Медведеваның, Д.Р. Хәлиуллинаның торак урыннан файдалану хокукларын югалтуларын тану һәм Т.Б. Медведеваның кече яшьтәге кызы А.П. Медведеваның, А.В. Кандаков һәм В.А. Кандакованың бәхәсле торак урыннан файдалану хокукын алмауларын тану һәм аларны теркәүдән төшерү турында дәгъва белән судка мөрәҗәгать иткән. Татарстан Республикасы Югары судының 2014 елның 2 июнендәге апелляция билгеләмәсе белән үзгәрешсез калдырылган Казан шәһәре Совет район судының 2014 елның 21 мартындагы карары белән гражданка Г.С. Хәлиуллинаның дәгъва таләпләре гражданнар Т.Б. Медведева һәм А.П. Медведева мөнәсәбәтендә генә канәгатьләндерелгән, дәгъваның калган өлеше кире кагылган.

Гражданка Г.С. Хәлиуллина яшәгән торак урынны хосусыйлаштыру һәм алмаштыру мәсьәләләре буенча Татарстан Республикасы Президенты Аппаратына мөрәҗәгать иткән булган. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Казан шәһәре «Муниципаль торак программалар дирекциясе» муниципаль унитар предприятиесенең әлеге мөрәҗәгатькә җавабыннан аңлашылганча, күрсәтелгән торак урынны социаль наем шартнамәсе буенча хосусыйлаштыру өчен гамәлдәге законнар нигезендә хосусыйлаштыру хокукына ия булган барлык затларның язма ризалыгы кирәк. Шулай ук, андый ризалык булмаган очракта, мөрәҗәгать итүче законда билгеләнгән тәртиптә судка мөрәҗәгать итәргә хокуклы, дип күрсәтелгән булган.

«Танкодром ТКХ» идарә компаниясе ҖЧҖ аның шәхси финанс счетын бүлү мәсьәләсе турындагы мөрәҗәгатенә җавап итеп, шуны хәбәр иткән: «Казан шәһәре муниципаль торак фондының торак урыннарын социаль яки махсуслаштырылган наем шартнамәләрен төзү, килештерү, өзү, аларга үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибе турында» Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты җитәкчесенең 2008 елның 16 апрелендәге 1517 номерлы карары нигезендә муниципаль фатирны бүлгәндә аерым торак урынны социаль наем шартнамәләрен төзү каралмаган, ягъни күрсәтелгән карарда социаль наем шартнамәләрен үзгәртү тәртибе билгеләнгән, әмма социаль наем шартнамәсен шәхси финанс счетын бүлү юлы белән үзгәртү нормасы юк.

Гражданка Г.С. Хәлиуллина билгеләгәнчә, югарыда аталган муниципаль норматив хокукый акт Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2015 елның 19 июнендәге 2435 номерлы карары белән үз көчен югалткан дип танылган. Әлеге карар белән социаль наем шартнамәсен шәхси финанс счетын бүлү юлы белән үзгәртүне шулай ук күздә тотмаган дәгъвалана торган Тәртип расланган.

Бәян ителгәннәр нигезендә мөрәҗәгать итүче Татарстан Республикасы Конституция судыннан Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2015 елның 19 июнендәге 2435

номерлы карары белән расланган Казан шәһәре муниципаль торак фондының торак урыннарын социаль яки махсуслаштырылган наем шартнамәләрен килештерү, төзү, өзү, аларга үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибенең 2.2 пунктын, әлеге норма шәхси финанс счетын бүлүне социаль наем шартнамәсен үзгәртүгә нигез буларак күздә тотмаганга һәм шул ук вакытта шәхси финанс счетын социаль наем шартнамәсен үзгәртмичә бүлүне рөхсәт итмәгәнгә күрә, Татарстан Республикасы Конституциясенең 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 29 (беренче өлеш), 55 һәм 58 статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. Социаль наем шартнамәсе буенча торак урыннардан файдалану мәсьәләләре Россия Федерациясе Торак кодексының 8 бүлеге белән җайга салынган, шуның 82 статьясында социаль наем шартнамәсен үзгәртү өчен нигезләрнең тулы исемлеге каралган. Күрсәтелгән хокукый җайга салу белән яллаучы гаилә әгъзасының аның белән аерым торак урынны социаль наем шартнамәсен төзү хокукын, шәхси финанс счетын бүлү хокукын кебек үк, күздә тота торган нигезләмәләр билгеләнмәгән.

Россия Федерациясе Конституция Суды күрсәткәнчә, гамәлдәге торак законнарында яллаучы һәм аның гаилә әгъзалары белән аерым социаль наем шартнамәләрен төзү мөмкинлеге турындагы норманың булмавы үзеннән-үзе мөрәҗәгать итүчеләрнең конституциячел хокукларын бозу хакында сөйләми (2014 елның 20 февралендәге 384-О номерлы Билгеләмә).

Мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган Тәртип торак законнарының китерелгән нормалары нигезендә кабул ителгән, ә әлеге Тәртипнең 2.2 пункты белән каралган социаль яки махсуслаштырылган наем шартнамәләренә үзгәрешләр кертелгәндә өстәмә килешүләр төзү очраклары үзеннән-үзе кеше һәм гражданның хокукларын һәм ирекләрен нигезсез чикләүне күздә тотмыйлар, шуңа күрә дә гражданка Г.С. Хәлиуллинаның конституциячел хокукларын үзе күрсәткән аспектта боза торган итеп карала алмыйлар.

Шулай итеп, дәгъвалана торган Тәртипнең 2.2 пунктын Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килми дип тануны таләп итеп, мөрәҗәгать итүче асылда Татарстан Республикасы Конституция суды каршына гамәлдәге норматив-хокукый җайга салуны камилләштерү кирәклеге турындагы мәсьәләне куя. Шул ук вакытта куелган мәсьәләне хәл итү Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясы һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Конституция судының карамагына керми.

Бәян ителгәннәр нигезендә һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 1 пунктына, 66 статьясындагы бишенче өлешенә, 67 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72 һәм 73 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2015 елның 19 июнендәге 2435 номерлы карары белән расланган Казан шәһәре муниципаль торак фондының торак урыннарын социаль яки махсуслаштырылган наем шартнамәләрен килештерү, төзү, өзү, аларга үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибенең 2.2 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Г.С. Хәлиуллинаның шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки мөрәҗәгать итүче куйган мәсьәләне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция судының карамагына керми.

2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка Г.С. Хәлиуллинага һәм Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетына җибәрергә.

4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 16-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданки Г.А. Сидлярук на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 3.1.1 Правил пользования наземным городским пассажирским транспортом общего пользования г. Казани, утвержденных решением Казанской городской Думы от 11 июня 2009 года № 9-41

18 декабря
2015 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Р.Ф. Гафиятуллина, Л.В. Кузьминой, А.А. Хамматовой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи А.Р. Шакараева, проводившего на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданки Г.А. Сидлярук,

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратилась гражданка Г.А. Сидлярук с жалобой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 3.1.1 Правил пользования наземным городским пассажирским транспортом общего пользования г. Казани, утвержденных решением Казанской городской Думы от 11 июня 2009 года № 9-41 (далее также — Правила).

Оспариваемый пункт Правил предусматривает, что пассажиры наземного городского пассажирского транспорта общего пользования города Казани имеют право перевозить с собой бесплатно детей в возрасте не старше семи лет без предоставления отдельных мест для сидения (абзац первый); пассажир обязан иметь при себе документ (свидетельство о рождении или паспорт родителей с записью о рождении ребенка), который подтверждает возраст ребенка, перевозимого с предоставлением преимуществ по провозной плате, и который в обязательном порядке предъявляется по первому требованию лиц, осуществляющих контроль за оплатой проезда (абзац второй).

Как следует из жалобы и приложенных к ней копий документов, гражданка Г.А. Сидлярук является матерью двух несовершеннолетних детей и периодически пользуется вместе с ними услугами наземного городского пассажирского транспорта общего пользования города Казани. Заявительница считает, что оспариваемая норма требует от нее либо разместиться с двумя детьми на одном месте для сидения, что сопряжено с серьезными неудобствами, либо занять дополнительное место для сидения, оплачивая его по общему тарифу. Тем самым, по ее мнению, пункт 3.1.1 Правил ставит детей в возрасте не старше семи лет в неравное положение по сравнению с иными гражданами, обладающими льготами по проезду в наземном городском пассажирском транспорте общего пользования города Казани (пенсионерами, инвалидами, ветеранами и другими), поскольку последние имеют право занимать отдельное место для сидения, не лишаясь при этом своей льготы.

В подтверждение своих доводов заявительница ссылается на

пункт 6.3.1.1 Правил пользования наземным городским транспортом общего пользования (трамваями, троллейбусами, автобусами) в городе Москве, утвержденных постановлением Правительства Москвы от 2 сентября 2008 года № 797-ПП, который предусматривает право пассажира на бесплатный провоз с собой детей в возрасте до 7 лет без каких-либо дополнительных условий.

Кроме того, гражданка Г.А. Сидлярук отмечает, что оспариваемое правовое регулирование не учитывает положения части 2 статьи 21 Федерального закона от 8 ноября 2007 года № 259-ФЗ «Устав автомобильного транспорта и городского наземного электрического транспорта», согласно которым в случаях, если в установленном порядке запрещена перевозка в транспортных средствах детей без предоставления им отдельных мест для сидения, пассажир имеет право перевезти с собой двух детей в возрасте не старше двенадцати лет с предоставлением им отдельных мест для сидения за плату, размер которой не может составлять более чем пятьдесят процентов провозной платы.

На основании изложенного гражданка Г.А. Сидлярук просит Конституционный суд Республики Татарстан признать пункт 3.1.1 Правил пользования наземным городским пассажирским транспортом общего пользования г. Казани, утвержденных решением Казанской городской Думы от 11 июня 2009 года № 9-41, не соответствующим Конституции Республики Татарстан, так как он нарушает ее конституционные права и свободы, предоставленные ей статьями 27 (часть первая), 28 (части первая и вторая), 29 (части первая и вторая), 30, 32 Конституции Республики Татарстан.

2. Отношения в области перевозки пассажиров относятся к сфере гражданско-правовых отношений и регламентируются Гражданским кодексом Российской Федерации, а общие условия перевозки согласно пункту 2 статьи 784 данного Кодекса определяются транспортными уставами и кодексами, иными законами и издаваемыми в соответствии с ними правилами.

В силу абзацев первого и второго пункта 3 статьи 786 Гражданского кодекса Российской Федерации пассажир имеет право перевозить с собой детей бесплатно или на иных льготных условиях в порядке, предусмотренном соответствующим транспортным уставом или кодексом. Применительно к регулярной перевозке пассажиров автомобильным транспортом и городским наземным электрическим транспортом, в том числе в городском и пригородном сообщении, такой порядок предусмотрен Федеральным законом «Устав автомобильного транспорта и городского наземного электрического транспорта». Согласно пункту 1 части 1 статьи 21 данного Федерального закона при проезде в транспортном средстве, осуществляющем регулярные перевозки пассажиров и багажа, пассажир имеет право перевозить с собой бесплатно в городском и пригородном сообщении детей в возрасте не старше семи лет без предоставления отдельных мест для сидения, за исключением случаев, когда в установленном порядке запрещена перевозка в транспортных средствах детей без предоставления им отдельных мест для сидения. Тем самым оспариваемая заявительницей норма

по своему содержанию и правовому смыслу аналогична указанным положениям Федерального закона и не устанавливает собственного правового регулирования, отличающегося от закрепленных этим Законом требований.

Из этого следует, что проверка конституционности обжалуемого гражданкой Г.А. Сидлярук пункта 3.1.1 Правил фактически означала бы оценку указанной нормы Федерального закона «Устав автомобильного транспорта и городского наземного электрического транспорта» на ее соответствие Конституции Республики Татарстан, что в силу статьи 109 Конституции Республики Татарстан и статьи 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.

По этой же причине не могут быть оценены Конституционным судом Республики Татарстан и доводы заявительницы об отсутствии в пункте 3.1.1 Правил положений, аналогичных тем, что закреплены в части 2 статьи 21 Федерального закона «Устав автомобильного транспорта и городского наземного электрического транспорта», так как это предполагает внесение изменений в действующее законодательство, с тем чтобы установить правило об оплате проезда детей, занимающих отдельные места для сидения, в размере не более чем пятьдесят процентов провозной платы применительно ко всему автомобильному транспорту и городскому наземному электрическому транспорту общего пользования в городе Казани вне зависимости от того, распространяется ли на них норма об обязательном предоставлении детям отдельного места для сидения или нет.

Что касается ссылки гражданки Г.А. Сидлярук на Правила пользования наземным городским транспортом общего пользования (трамваями, троллейбусами, автобусами) в городе Москве, то федеральное законодательство не препятствует установлению на уровне субъектов Российской Федерации и муниципальных образований мер социальной поддержки в сфере оплаты проезда в транспорте общего пользования для отдельных категорий граждан. В частности, часть третья статьи 26.3-1 Федерального закона от 6 октября 1999 года № 184-ФЗ «Об общих принципах организации законодательных (представительных) и исполнительных органов государственной власти субъектов Российской Федерации» (в редакции Федерального закона от 21 декабря 2013 года № 371-ФЗ) и абзац второй части 5 статьи 20 Федерального закона от 6 октября 2003 года № 131-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации» (в редакции Федерального закона от 31 декабря 2005 года № 199-ФЗ) предусматривают право органов государственной власти субъектов Российской Федерации и органов местного самоуправления устанавливать за счет средств соответствующих бюджетов дополнительные меры социальной поддержки и социальной помощи для отдельных категорий граждан вне зависимости от наличия в федеральных законах положений, устанавливающих указанное право. Однако установление подобного правового регулирования в рассматрива-

емой сфере возможно только при условии соблюдения требования пункта 5 статьи 790 Гражданского кодекса Российской Федерации, предусматривающего возмещение транспортной организации за счет средств соответствующего бюджета расходов, понесенных ею в связи с установленными законом или иными правовыми актами льготами или преимуществами по провозной плате за перевозку грузов, пассажиров и багажа. В этой связи разрешение поставленного заявительницей вопроса также не относится к полномочиям Конституционного суда Республики Татарстан, поскольку находится в исключительной дискреции соответствующего правотворческого органа и является его правом, а не обязанностью.

Таким образом, оспариваемая гражданкой Г.А. Сидлярук норма сама по себе не содержит неопределенности в вопросе о соответствии Конституции Республики Татарстан, в связи с чем согласно пункту 2 части первой статьи 46 во взаимосвязи с пунктом 1 части второй статьи 39 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» обращение заявительницы не является допустимым.

Исходя из изложенного и руководствуясь частью пятой статьи 3, пунктом 1 части второй статьи 39, пунктами 1 и 2 части первой статьи 46, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданки Г.А. Сидлярук на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 3.1.1 Правил пользования наземным городским пассажирским транспортом общего пользования г. Казани, утвержденных решением Казанской городской Думы от 11 июня 2009 года № 9-41, поскольку разрешение поставленных заявительницей вопросов Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно и жалоба в соответствии с установленными требованиями не является допустимой.
2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.
3. Копию настоящего Определения направить гражданке Г.А. Сидлярук и в Казанскую городскую Думу.
4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан».

№ 17-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ

Казан шәһәр Думасының 2009 елның 11 июнендәге 9-41 номерлы карары белән расланган Казан шәһәренең гомуми кулланылыштагы җир өсте шәһәр пассажир транспортыннан файдалану кагыйдәләренең 3.1.1 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Г.А. Сидлярукның шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2015 ел
18 декабрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Р.Ф. Гафиятуллин, Л.В. Кузьмина, А.А. Хамматова, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка Г.А. Сидлярукның шикаятен алдан өйрәнгән судья А.Р. Шакараевның бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданка Г.А. Сидлярук Казан шәһәр Думасының 2009 елның 11 июнендәге 9-41 номерлы карары белән расланган Казан шәһәренең гомуми кулланылыштагы җир өсте шәһәр пассажир транспортыннан файдалану кагыйдәләренең (алга таба шулай ук — Кагыйдәләр) 3.1.1 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Кагыйдәләрнең дәгъвалана торган пункты шуны күздә тота: Казан шәһәренең гомуми кулланылыштагы җир өсте шәһәр пассажир транспорты пассажирлары, аерым утыру урыны алмау шарты белән, җиде яшьтән олырак булмаган балаларны транспорт чарасында түләүсез алып барырга хокуклы (беренче абзац); пассажирга юл хакын түләүдә аерым льготалар бирү өчен нигез булып торган бала яшен раслау документы (туу турындагы таныклык яисә әти-әнисенең баланың туу вакытын чагылдырган паспорты) тикшерүче затларның беренче таләбе буенча күрсәтелергә тиеш (икенче абзац).

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документлар күчермәләреннән аңлашылганча, гражданка Г.А. Сидлярук — балигъ булмаган ике бала анасы һәм периодик рәвештә алар белән бергә Казан шәһәренең гомуми кулланылыштагы җир өсте шәһәр пассажир транспорты хезмәтләреннән файдалана. Мөрәҗәгать итүче фикеренчә, дәгъвалана торган норма аннан я ике бала белән бер утыргычка урнашырга, бу исә зур кыенлыклар тудыра, я, гомуми тариф буенча түләп, өстәмә утыру урынын алырга таләп итә. Шуның белән, аның уйлавы буенча, Кагыйдәләрнең 3.1.1 пункты җиде яшьтән олырак булмаган балаларны Казан шәһәренең гомуми кулланылыштагы җир өсте шәһәр пассажир транспортында йөрүгә ташламаларга ия булган бүтән гражданнар (пенсионерлар, инвалидлар, ветераннар һәм башкалар) белән ти-

гез булмаган хәлгә куя, чөнки соңгылары, ташламаларын югалтмыйча, аерым утыру урынын алырга хокуклы.

Үз карашларына дәлил итеп мөрәҗәгать итүче Мәскәү Хөкүмәтенең 2008 елның 2 сентябрендәге 797-ПП номерлы карары белән расланган Мәскәү шәһәрендә гомуми кулланылыштагы җир өсте шәһәр транспортыннан (трамвайлар, троллейбуслар, автобуслардан) файдалану кагыйдәләренең 6.3.1.1 пунктын китерә, аның нигезендә пассажир нинди дә булса өстәмә шартларсыз җиде яшьтән олырак булмаган балаларны үзе белән бушлай алып барырга хокуклы.

Моннан тыш, гражданка Г.А. Сидлярук билгеләгәнчә, дәгъвалана торган хокукый җайга салу 2007 елның 8 ноябрендәге 259-ФЗ номерлы «Автомобиль транспорты һәм шәһәр җир өсте электр транспорты уставы» Федераль законының 21 статьясындагы 2 өлеше нигезләмәләрен исәпкә алмый, алар нигезендә билгеләнгән тәртиптә транспорт чараларында балаларны аларга аерым утыру урыннары бирелмичә йөртү тыелган очракларда пассажир үзе белән унике яшьтән олырак булмаган ике баланы юл хакының илле процентыннан артмаган түләү бәясенә аларга аерым утыру урыннары бирелеп алып барырга хокуклы.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданка Г.А. Сидлярук Татарстан Республикасы Конституция судыннан Казан шәһәр Думасының 2009 елның 11 июнендәге 9-41 номерлы карары белән расланган Казан шәһәренең гомуми кулланылыштагы җир өсте шәһәр пассажир транспортыннан файдалану кагыйдәләренең 3.1.1 пунктын Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килми дип тануны сорый, чөнки ул Татарстан Республикасы Конституциясенең 27 (беренче өлеш), 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 29 (беренче һәм икенче өлешләр), 30, 32 статьялары белән аңа бирелгән конституциячел хокукларын һәм ирекләрен боза.

2. Пассажирларны йөртү өлкәсендәге мөнәсәбәтләр гражданхокук мөнәсәбәтләре өлкәсенә карый һәм Россия Федерациясе Граждан кодексы белән җайга салына, ә ташуның гомуми шартлары әлеге Кодексның 784 статьясындагы 2 пункты нигезендә транспорт уставлары һәм кодекслары, башка законнар һәм шулар нигезендә чыгарыла торган кагыйдәләр белән билгеләнәләр.

Россия Федерациясе Граждан кодексының 786 статьясындагы 3 пунктының беренче һәм икенче абзацлары нигезендә пассажир тиешле транспорт уставында яисә кодексында каралган тәртиптә үзе белән балаларын бушлай яисә башка ташламалы шартларда йөртергә хокуклы. Пассажирларны даими рәвештә автомобиль транспорты һәм шәһәр җир өсте электр транспорты белән, шул исәптән шәһәр һәм шәһәр яны элемтәсендә, йөртүгә карата андый тәртип «Автомобиль транспорты һәм шәһәр җир өсте электр транспорты уставы» Федераль законы белән каралган. Әлеге Федераль законның 21 статьясындагы 1 өлешенең 1 пункты нигезендә пассажирлар һәм багажны даими рәвештә ташуны башкара торган транспорт чарасында барганда, пассажир шәһәр һәм шәһәр яны элемтәсендә үзе белән, аерым утыру урыны алмау шарты белән, җиде яшьтән олырак булмаган балаларны, билгеләнгән тәртиптә

транспорт чараларында балаларны аларга аерым утыру урынна-ры бирелмичә йөртү тыелган очраклардан тыш, түләүсез алып барырга хокуклы. Шуның белән мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган норма үзенең эчтәлеге һәм хокукый мәгънәсе буенча Федераль законның күрсәтелгән нигезләмәләренә тәңгәл килә һәм әлеге Закон белән беркетелгән таләпләрдән аерыла торган үзенең хокукый җайга салуын билгеләми.

Моннан чыгып, Кагыйдәләрнең гражданка Г.А. Сидлярук тарафыннан дәгъвалана торган 3.1.1 пунктының конституциячеллеген тикшерү фактта «Автомобиль транспорты һәм шәһәр җир өсте электр транспорты уставы» Федераль законының күрсәтелгән нормасының Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәвен билгеләүне аңлатыр иде, бу исә Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясы һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Конституция судының карамагына керми.

Шул ук сәбәп буенча Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан мөрәҗәгать итүченең Кагыйдәләрнең 3.1.1 пунктында «Автомобиль транспорты һәм шәһәр җир өсте электр транспорты уставы» Федераль законының 21 статьясындагы 2 өлешендә беркетелгән нигезләмәләргә тәңгәл килгән нигезләмәләрнең булмавы турындагы дәлилләре бәяләнә алмый, чөнки бу аерым утыру урыннары алган балаларның юлда йөрү өчен түләү бәясен юл хакының илле процентыннан артмаган күләмдә кую кагыйдәсен Казан шәһәрендәге гомуми кулланылыштагы бөтен автомобиль транспорты һәм шәһәр җир өсте электр транспортына карата билгеләр өчен, балаларга аерым утыру урынын мәҗбүри бирү турындагы норма аларга кагылу-кагылмауга бәйсез рәвештә, гамәлдәге законнарга үзгәрешләр кертүне күздә тота.

Гражданка Г.А. Сидлярукның Мәскәү шәһәрендә гомуми кулланылыштагы җир өсте шәһәр транспортыннан (трамвайлар, троллейбуслар, автобуслардан) файдалану кагыйдәләренә биргән сылтамасына килгәндә, федераль законнар Россия Федерациясе субъектлары һәм муниципаль берәмлекләр дәрәҗәсендә гражданнарның аерым категорияләре өчен гомуми кулланылыштагы транспортта юл хакын түләү өлкәсендә социаль ярдәм күрсәтү чараларын билгеләүгә каршы килми. Аерым алганда, «Россия Федерациясе субъектларының дәүләт хакимияте закон чыгару (вәкиллекле) һәм башкарма органнарын оештыруның гомуми принциплары хакында» 1999 елның 6 октябрендәге 184-ФЗ номерлы Федераль законның (2013 елның 21 декабрендәге 371-ФЗ номерлы Федераль закон редакциясендә) 26.3-1 статьясындагы өченче өлеше һәм «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның (2005 елның 31 декабрендәге 199-ФЗ номерлы Федераль закон редакциясендә) 20 статьясындагы 5 өлешенең икенче абзацы Россия Федерациясе субъектларының дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнарының тиешле бюджет акчалары исәбеннән гражданнарның аерым категорияләре

өчен социаль ярдәм күрсәтүнең һәм социаль булышуның өстәмә чараларын билгеләү хокукларын күздә тоталар, бу федераль законнарда әлеге хокукны билгели торган нигезләмәләрнең булу-булмавына бәйле түгел. Ләкин карала торган өлкәдә андый хокукый җайга салуны билгеләү Россия Федерациясе Граждан кодексының закон яисә башка хокукый актлар нигезендә йөкләр, пассажирлар һәм багаж ташыган өчен ташу түләве буенча ташламалар яисә өстенлекләр билгеләнгәнгә бәйле рәвештә тотылган чыгымнарның транспорт оешмасына тиешле бюджет исәбеннән түләнүен күздә тота торган 790 статьясындагы 5 пункты таләбен үтәү шарты белән генә мөмкин. Моңа бәйле рәвештә мөрәҗәгать итүче куйган мәсьәләне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды вәкаләтләренә шулай ук карамый, чөнки закон иҗат итүче тиешле органның махсус дискрециясенә керә һәм аның бурычы булмыйча, хокукы булып тора.

Шулай итеп, гражданка Г.А. Сидлярук тарафыннан дәгъвалана торган нормада аның Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве мәсьәләсендә билгесезлек юк, шуңа күрә «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пункты белән үзара бәйләнештә 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пункты нигезендә мөрәҗәгать итүченең шикаяте карала алмый.

Бәян ителгәннәр нигезендә һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы бишенче өлешенә, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 1 һәм 2 пунктларына, 66 статьясындагы бишенче өлешенә, 67 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. Казан шәһәр Думасының 2009 елның 11 июнендәге 9-41 номерлы карары белән расланган Казан шәһәренең гомуми кулланылыштагы җир өсте шәһәр пассажир транспортыннан файдалану кагыйдәләренең 3.1.1 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Г.А. Сидлярукның шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки мөрәҗәгать итүче куйган мәсьәләләрне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция судының карамагына керми һәм билгеләнгән таләпләр нигезендә шикаять карала алмый.
2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.
3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка Г.А. Сидлярукка һәм Казан шәһәр Думасына җибәрергә.
4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 17-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданина Е.М. Новикова на нарушение его конституционных прав и свобод абзацами первым, вторым подпункта 5.2.2, абзацами вторым, третьим подпункта 5.2.3, абзацами третьим, четвертым, шестым, восьмым, девятым подпункта 5.2.4, абзацем вторым подпункта 5.2.5 и подпунктом 5.2.6 Положения о порядке размещения рекламных конструкций на территории города Казани, утвержденного решением Казанской городской Думы от 26 ноября 2009 года № 9-44 «О размещении рекламных конструкций в городе Казани» (в редакции решения Казанской городской Думы от 3 октября 2014 года № 18-36)

24 декабря 2015 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Р.Ф. Гафиятуллина, Л.В. Кузьминой, Р.А. Сахиевой, А.А. Хамматовой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи Р.А. Сахиевой, проводившей на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданина Е.М. Новикова,

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратился гражданин Е.М. Новиков с жалобой на нарушение его конституционных прав и свобод абзацами первым, вторым подпункта 5.2.2, абзацами вторым, третьим подпункта 5.2.3, абзацами третьим, четвертым, шестым, восьмым, девятым подпункта 5.2.4, абзацем вторым подпункта 5.2.5 и подпунктом 5.2.6 Положения о порядке размещения рекламных конструкций на территории города Казани, утвержденного решением Казанской городской Думы от 26 ноября 2009 года № 9-44 «О размещении рекламных конструкций в городе Казани» (в редакции решения Казанской городской Думы от 3 октября 2014 года № 18-36) (далее — Положение).

Оспариваемыми подпунктами Положения установлены отдельные требования к размещению рекламных конструкций с учетом необходимости сохранения внешнего архитектурного облика города Казани.

Как следует из жалобы и приложенных к ней копий документов, гражданин Е.М. Новиков, как председатель Совета многоквартирного дома по ул. Академика Губкина города Казани, с целью согласования размещения рекламы на фасаде дома обратился в Исполнительный комитет муниципального образования города Казани. Однако ему было отказано на том основании, что место установки рекламной конструкции не соответствует требованиям о ее размещении, утвержденным Положением. Для проверки правомерности данного отказа заявитель обратился в Управление Федеральной антимонопольной службы по Республике Татарстан, а также в Федеральную антимонопольную службу, из ответов которых следует, что решение Исполнительного комитета муниципального образования города Казани об отказе во включении данного дома в схему размещения рекламных конструкций за-

конное и обоснованное, а само Положение соответствует нормам действующего законодательства.

Гражданин Е.М. Новиков также обратился с заявлением об оспаривании отдельных норм Положения в Вахитовский районный суд города Казани, решением которого от 26 мая 2015 года было отказано в удовлетворении его требований.

По мнению заявителя, оспариваемые правовые нормы Положения направлены не на сохранение внешнего архитектурного облика города Казани, а на незаконное ограничение прав и свобод граждан, являющихся собственниками квартир в многоквартирном доме.

Кроме того, он отмечает, что в обжалуемом Положении отсутствуют правила по содержанию зданий (включая жилые дома), сооружений и земельных участков, на которых они расположены, что исключает возможность установления требований к размещению рекламных конструкций на зданиях и фасадах.

На основании вышеизложенного гражданин Е.М. Новиков считает, что обжалуемые нормы Положения, а также отсутствие в нем требований по содержанию зданий (включая жилые дома), сооружений и земельных участков, на которых они расположены, нарушают его конституционные права и свободы, и просит Конституционный суд Республики Татарстан признать их не соответствующими статьям 17, 18, 19, 30 Конституции Республики Татарстан.

2. Отношения в сфере рекламы независимо от места ее производства, если распространение рекламы осуществляется на территории Российской Федерации, регулируются Федеральным законом от 13 марта 2006 года № 38-ФЗ «О рекламе» (часть 1 статьи 2).

В соответствии с частью 5.8 статьи 19 Федерального закона «О рекламе» (в редакции Федерального закона от 21 июля 2014 года № 264-ФЗ) органы местного самоуправления муниципальных районов или городских округов утверждают схемы размещения рекламных конструкций на земельных участках независимо от форм собственности, а также на зданиях или ином недвижимом имуществе, находящихся в собственности субъектов Российской Федерации или муниципальной собственности. Схема размещения рекламных конструкций является документом, определяющим места размещения рекламных конструкций, типы и виды рекламных конструкций, установка которых допускается на данных местах. Схема размещения рекламных конструкций должна соответствовать документам территориального планирования и обеспечивать соблюдение внешнего архитектурного облика сложившейся застройки, градостроительных норм и правил, требований безопасности.

Кроме этого, во избежание нарушения внешнего архитектурного облика, органы местного самоуправления городских округов в соответствии с данным Федеральным законом вправе определять типы и виды рекламных конструкций, допустимых и недопустимых к установке на территории соответствующего муниципального образования или части его территории, в том числе

требования к таким рекламным конструкциям, с учетом необходимости сохранения внешнего архитектурного облика сложившейся застройки поселений или городских округов (пункт 4 части 15 статьи 19).

Реализуя свои полномочия по установлению порядка размещения рекламных конструкций на территории города Казани, Казанская городская Дума решением от 26 ноября 2009 года № 9-44 утвердила оспариваемое Положение, предусмотрев в пункте 5.2 требования к размещению рекламных конструкций с учетом необходимости сохранения внешнего архитектурного облика города Казани. Конкретное содержание данных требований установлено в том числе в обжалуемых заявителем подпунктах, правовая сущность которых обусловлена градостроительными нормами и правилами, требованиями безопасности.

Тем самым оспариваемые заявителем правовые нормы Положения находятся в системной взаимосвязи с пунктом 5.2 Положения, отвечающим тем же требованиям, которые закреплены в вышеуказанном Федеральном законе. Предусмотренное обжалуемыми нормами правовое регулирование не устанавливает необоснованных требований, не допускающих установку и эксплуатацию рекламных конструкций, и направлено на обеспечение соблюдения внешнего архитектурного облика сложившейся застройки города Казани. Из этого следует, что проверка конституционности рассматриваемых положений фактически означала бы оценку указанной нормы федерального законодательства на ее соответствие Конституции Республики Татарстан, что в силу статьи 109 Конституции Республики Татарстан и статьи 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.

Относительно отсутствия в обжалуемом Положении требований по содержанию зданий (включая жилые дома), сооружений и земельных участков, на которых они расположены, к внешнему виду фасадов и ограждений, на что указывает в своей жалобе гражданин Е.М. Новиков, следует отметить, что они закреплены в Правилах благоустройства города Казани, утвержденных решением Казанской городской Думы от 18 октября 2006 года № 4-12, которые подлежат применению в их взаимной связи и неразрывном единстве с нормами действующего законодательства, в том числе и с нормами данного Положения.

Внесение же с точки зрения заявителя целесообразных изменений в оспариваемое Положение, равно как и исследование фактических обстоятельств дела об обоснованности правоприменительных решений, в том числе в части правомерности отказа в размещении рекламной конструкции на фасаде дома, также не входит в компетенцию Конституционного суда Республики Татарстан.

Исходя из изложенного и руководствуясь статьей 3, пунктом 1 части первой статьи 46, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72 и 73 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

о п р е д е л и л :

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданина Е.М. Новикова на нарушение его конституционных прав и свобод абзацами первым, вторым подпункта 5.2.2, абзацами вторым, третьим подпункта 5.2.3, абзацами третьим, четвертым, шестым, восьмым, девятым подпункта 5.2.4, абзацем вторым подпункта 5.2.5 и подпунктом 5.2.6 Положения о порядке размещения рекламных конструкций на территории города Казани, утвержденного решением Казанской городской Думы от 26 ноября 2009 года № 9-44 «О размещении рекламных конструкций в городе Казани» (в редакции решения Казанской городской Думы от 3 октября 2014 года № 18-36), поскольку разрешение поставленных заявителем вопросов Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.

2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.

3. Копию настоящего Определения направить гражданину Е.М. Новикову, в Казанскую городскую Думу, а также в Исполнительный комитет муниципального образования города Казани.

4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан».

№ 18-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ

«Казан шәһәрендә реклама корылмаларын урнаштыру турында» Казан шәһәр Думасының 2009 елның 26 ноябрендәге 9-44 номерлы карары белән (Казан шәһәр Думасының 2014 елның 3 октябрендәге 18-36 номерлы карары редакциясендә) расланган Казан шәһәре территориясендә реклама корылмаларын урнаштыру тәртибе турында нигезләмәнең 5.2.2 пунктчасындагы беренче, икенче абзацлары, 5.2.3 пунктчасындагы икенче, өченче абзацлары, 5.2.4 пунктчасындагы өченче, дүртенче, алтынчы, сигезенче, тугызынчы абзацлары, 5.2.5 пунктчасындагы икенче абзацы һәм 5.2.6 пунктчасы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданин Е.М. Новиковның шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2015 ел
24 декабрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Р.Ф. Гафиятуллин, Л.В. Кузьмина, Р.Г. Сәхиева, А.А. Хамматова, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданин Е.М. Новиковның шикаятен алдан өйрәнгән судья Р.Г. Сәхиеваның бәяләмәсен тыңлаганнан соң

а ч ы к л а д ы :

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданин Е.М. Новиков «Казан шәһәрендә реклама корылмаларын урнаштыру турында» Казан шәһәр Думасының 2009 елның 26 ноябрендәге 9-44 номерлы карары белән (Казан шәһәр Думасының 2014 елның 3 октябрендәге 18-36 номерлы карары редакциясендә) расланган Казан шәһәре территориясендә реклама корылмаларын урнаштыру тәртибе турында нигезләмәнең (алга таба — Нигезләмә) 5.2.2 пунктчасындагы беренче, икенче абзацлары, 5.2.3 пунктчасындагы икенче, өченче абзацлары, 5.2.4 пунктчасындагы өченче, дүртенче, алтынчы, сигезенче, тугызынчы абзацлары, 5.2.5 пунктчасындагы икенче абзацы һәм 5.2.6 пунктчасы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Нигезләмәнең дәгъвалана торган пунктчалары белән Казан шәһәренең тышкы архитектура күренешен саклау кирәклеген исәпкә алып реклама корылмаларын урнаштыруга карата аерым таләпләр билгеләнгән.

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документларның күчермәләреннән аңлашылганча, гражданин Е.М. Новиков, Казан шәһәренең Академик Губкин урамындагы Күп фатирлы йорт советы рәисе буларак, йортның фасадында реклама урнаштыруны килештерү максаты белән Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетына мөрәҗәгать иткән. Ләкин реклама корылмасын урнаштыру урыны аны урнаштыру турындагы Нигезләмә

белән расланган таләпләргә туры килми дигән сәбәп белән аның үтенече кире кагылган. Әлеге кире кагуның нигезле булу-булмавын тикшерү өчен шикаять бирүче Татарстан Республикасы буенча Монополиягә каршы федераль хезмәт идарәсенә, шулай ук Монополиягә каршы федераль хезмәткә мөрәҗәгать иткән, алардан алынган җаваплардан әлеге йортны реклама корылмаларын урнаштыру схемасына кертүне кире кагу турындагы Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты карарының законлы һәм нигезле булуы, Нигезләмәнең үзенең исә гамәлдәге закон нормаларына туры килгәнлеге күренә.

Гражданин Е.М. Новиков шулай ук Нигезләмәнең аерым нормаларына ризасызлык белдерү турында гариза белән Казан шәһәренең Вахитов район судына мөрәҗәгать иткән, һәм әлеге судның 2015 елның 26 маендагы карары белән аның таләпләрен канәгатьләндерүдән баш тартылган.

Мөрәҗәгать итүче фикеренчә, Нигезләмәнең дәгъвалана торган хокукый нормалары Казан шәһәренең тышкы архитектура күренешен саклауга түгел, ә күп фатирлы йортта фатир милекчесе булган гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен законсыз рәвештә чикләүгә юнәлдерелгән.

Моннан тыш, мөрәҗәгать итүче, дәгъвалана торган Нигезләмәдә биналарны (шул исәптән торак йортларны), корылмаларны һәм алар урнашкан җир кишәрлекләрен тоту буенча кагыйдәләр юк, бу исә биналарда һәм фасадларда реклама корылмаларын урнаштыруга карата таләпләр кую мөмкинлеге калдырмый, дип белдерә.

Югарыда бәян ителгәннәр нигезендә гражданин Е.М. Новиков Нигезләмәнең дәгъвалана торган нормалары, шулай ук анда биналарны (шул исәптән торак йортларны), корылмаларны һәм алар урнашкан җир кишәрлекләрен тоту буенча кагыйдәләрнең булмавы аның конституциячел хокукларын һәм ирекләрен боза дип саный һәм Татарстан Республикасы Конституция судыннан аларның Татарстан Республикасы Конституциясенең 17, 18, 19, 30 статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. Реклама өлкәсендәге мөнәсәбәтләр, аның кайда эшләп чыгарылуына карамастан, әгәр рекламаның таралышы Россия Федерациясе территориясендә ашырылса, «Реклама турында» 2006 елның 13 мартындагы 38-ФЗ номерлы Федераль закон белән җайга салына (2 статьяның 1 өлеше).

«Реклама турында» Федераль законның (2014 елның 21 июлендәге 264-ФЗ номерлы Федераль закон редакциясендә) 19 статьясындагы 5.8 өлеше нигезендә муниципаль районнарның яки шәһәр округларының җирле үзидарә органнары милек формасына бәйсез рәвештә җир кишәрлекләрендә, шулай ук Россия Федерациясе субъектлары милкендә яки муниципаль милектә булган биналарда яки башка күчемсез мөлкәткә реклама корылмаларын урнаштыру схемаларын раслыйлар. Реклама корылмаларын урнаштыру схемасы реклама корылмаларын урнаштыру урыннарын, шул урыннарда урнаштырылуы рөхсәт ителгән реклама корылмаларының типларын һәм төрләрен билгели торган документ булып тора. Реклама корылмаларын урнаштыру схемасы тер-

риториаль планлаштыру документларына туры килергә һәм инде салынган төзелмәләрнең тышкы архитектура күренеше, шәһәр төзү нормалары һәм кагыйдәләре, хәвефсезлек таләпләре үтәлүен тәэмин итәргә тиеш.

Моннан тыш, тышкы архитектура күренешен бозу килеп чыкмасын өчен, шәһәр округларының җирле үзидарә органнары әлеге Федераль закон нигезендә җирлекләрдәге яки шәһәр округларындагы инде салынган төзелмәләрнең тышкы архитектура күренешен саклау кирәклеген исәпкә алып, тиешле муниципаль берәмлек территориясендә яки аның территориясенең бер өлешендә урнаштырылуы рөхсәт ителгән һәм рөхсәт ителмәгән реклама корылмаларының типларын һәм төрләрен, шул исәптән шундый реклама корылмаларына карата булган таләпләрне билгеләргә хокуклы (19 статьяның 15 өлешендәге 4 пункт).

Казан шәһәре территориясендә реклама корылмаларын урнаштыру тәртибен билгеләүдә үзенең вәкаләтләрен гамәлгә ашырып, Казан шәһәр Думасы 5.2 пунктында Казан шәһәре тышкы архитектура күренешен саклау кирәклеген исәпкә алып реклама корылмаларын урнаштыруга карата таләпләрне күздә тотып, 2009 елның 26 ноябрендәге 9-44 номерлы карары белән дәгъвалана торган Нигезләмәне раслаган. Әлеге таләпләрнең конкрет эчтәлеге шул исәптән хокукый нигезе шәһәр төзү нормалары һәм кагыйдәләренә, хәвефсезлек таләпләренә бәйле булган һәм мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган пунктчаларда билгеләнгән.

Шулай итеп, Нигезләмәнең мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган хокукый нормалары югарыдагы Федераль законда беркетелгән шул ук таләпләргә җавап бирә торган Нигезләмәнең 5.2 пункты белән үзара системалы мөнәсәбәттә торалар. Дәгъвалана торган нормаларда каралган хокукый җайга салу реклама корылмаларын урнаштыруга һәм эксплуатацияләүгә мөмкинлек бирмәгән нигезсез таләпләр куймый һәм Казан шәһәренең инде салынган төзелмәләренең тышкы архитектура күренешен үтәүне тәэмин итүгә юнәлгән. Моннан чыгып, карала торган нигезләмәләрнең конституциячеллеген тикшерү асылда Федераль законның күрсәтелгән нормасын аның Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәвен бәяләүне белдерер иде, бу исә Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясы һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.

Гражданин Е.М. Новиков шикаятендә күрсәткәнчә, дәгъвалана торган Нигезләмәдә биналарны (шул исәптән торак йортларны), корылмаларны һәм алар урнашкан җир кишәрлекләрен тотуга, фасадларның һәм киртәләрнең тышкы күренешенә карата таләпләр булмавына килгәндә, аларның 2006 елның 18 октябрендәге 4-12 номерлы Казан шәһәр Думасы карары белән расланган Казан шәһәрен төзекләндерү кагыйдәләрендә беркетелгәнлекләрен билгеләп үтәргә кирәк, бу таләпләр гамәлдәге закон нормалары белән, шул исәптән әлеге Нигезләмә нормалары белән дә, үзара бәйләнештә һәм аерылгысыз рәвештә кулланылырга тиеш.

Дәгъвалана торган Нигезләмәгә мөрәҗәгать итүче күзлегеннән чыгып максатка ярашлы үзгәрешләр кертү, эшнең хокук куллану карарларының нигезле булу-булмавы турындагы факттагы шартларын, шул исәптән йорт фасадына реклама корылмасын урнаштыруга рөхсәт бирелмәүнең хаклы булу-булмавын тикшерү кебек үк, Татарстан Республикасы Конституция суды вәкаләтенә шулай ук керми.

Бәян ителгәннәрдән чыгып һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 1 пунктына, 66 статьясындагы бишенче өлешенә, 67 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72 һәм 73 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. «Казан шәһәрендә реклама корылмаларын урнаштыру турында» Казан шәһәр Думасының 2009 елның 26 ноябрендәге 9-44 номерлы карары белән (Казан шәһәр Думасының 2014 елның 3 октябрендәге 18-36 номерлы карары редакциясендә) расланган Казан шәһәре территориясендә реклама корылмаларын урнаштыру тәртибе турында нигезләмәнең 5.2.2 пунктчасындагы беренче, икенче абзацлары, 5.2.3 пунктчасындагы икенче, өченче абзацлары, 5.2.4 пунктчасындагы өченче, дүртенче, алтынчы, сигезенче, тугызынчы абзацлары, 5.2.5 пунктчасындагы икенче абзацы һәм 5.2.6 пунктчасы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданин Е.М. Новиковның шикаятен карауга кабул итүдән баш тартырга, чөнки мөрәҗәгать итүче куйган мәсьәләләрне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.

2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданин Е.М. Новиковка, Казан шәһәр Думасына, шулай ук Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетына җибәрергә.

4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 18-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

РАЗДЕЛ II.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ИНФОРМАЦИЯ О ЗАСЕДАНИИ НАУЧНО-КОНСУЛЬТАТИВНОГО СОВЕТА ПРИ КОНСТИТУЦИОННОМ СУДЕ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

5 ноября 2015 года в Государственном Совете Республики Татарстан состоялось очередное заседание Научно-консультативного совета при Конституционном суде Республики Татарстан. Участники заседания обсудили тему **«Совершенствование конституционного законодательства в контексте 25-летия новой государственности Республики Татарстан»**.

В мероприятии приняли участие:

— действующий состав судей Конституционного суда Республики Татарстан: Председатель суда Ф.Г. Хуснутдинов (председатель Научно-консультативного совета при Конституционном суде Республики Татарстан), заместитель Председателя суда, заслуженный юрист Российской Федерации и Республики Татарстан, кандидат юридических наук Р.А. Сахиева, судьи — заслуженный юрист Российской Федерации и Республики Татарстан Р.Ф. Гафиятуллин, заслуженный юрист Республики Татарстан Л.В. Кузьмина, заслуженный юрист Республики Татарстан А.А. Хамматова, заслуженный юрист Республики Татарстан А.Р. Шакараев;

— судьи Конституционного суда Республики Татарстан в отставке: начальник Управления Министерства юстиции Российской Федерации по Республике Татарстан, заслуженный юрист Российской Федерации и Республики Татарстан, кандидат юридических наук В.Н. Демидов; доцент КФУ, заслуженный юрист Республики Татарстан, кандидат юридических наук Д.А. Алкаева; заместитель начальника отдела общего и особого делопроизводства прокуратуры Республики Татарстан, заслуженный юрист Республики Татарстан, профессор, доктор юридических наук Ф.Н. Багаутдинов; руководитель аппарата Конституционного суда Республики Татарстан, заслуженный юрист Республики Татарстан, кандидат юридических наук А.Л. Васин; заведующий кафедрой теории и истории государства и права юридического факультета Института социальных и гуманитарных знаний, профессор кафедры конституционного и административного права КФУ, заслуженный юрист Республики Татарстан, доктор юридических наук А.Г. Гатауллин; доцент кафедры государственного и муниципального управления отделения развития территорий Института управления, экономики и финансов КФУ, профессор РАЕ, заслуженный юрист Республики Татарстан, кандидат политических наук Л.А. Гусева;

— представители судебных и иных органов государственной власти: начальник Государственно-правового управления Президента Республики Татарстан Ф.Р. Волкова; заместитель Председателя Верховного суда Республики Татарстан, председатель экзаменационной комиссии Республики Татарстан по приему квалификационного экзамена на должность судьи, заслуженный юрист Республики Татарстан М.М. Хайруллин; председатель Комитета Государственного Совета Республики Татарстан по законности и правопорядку, доцент КФУ, заслуженный юрист Российской Федерации и Республики Татарстан, кандидат юридических наук Ш.Ш. Ягудин; первый заместитель Прокурора Республики

Татарстан, заслуженный юрист Республики Татарстан А.Ю. Николаев; министр юстиции Республики Татарстан, заслуженный юрист Республики Татарстан Л.Ю. Глухова; Уполномоченный по правам человека в Республике Татарстан, заслуженный работник соцзащиты, кандидат философских наук С.Х. Сабурская;

— от научной общественности: профессор кафедры конституционного и административного права юридического факультета КФУ, заслуженный деятель науки Республики Татарстан, доктор юридических наук Б.Л. Железнов;

— секретарь Научно-консультативного совета, начальник научно-аналитического отдела аппарата Конституционного суда Республики Татарстан А.А. Севостьянов.

Заседание Научно-консультативного совета вступительным словом открыл его председатель — Председатель Конституционного суда Республики Татарстан Ф.Г. Хуснутдинов, который приветствовал участников заседания и рассказал об изменениях в составе Научно-консультативного совета, представив новых членов Совета.

Далее **Ф.Г. Хуснутдинов** выступил с докладом, в котором сообщил об основных этапах становления новой государственности Татарстана, роли Конституции Республики Татарстан и договоров о разграничении предметов ведения и взаимном делегировании полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и Республики Татарстан в этом процессе. Председатель рассказал о вкладе Конституционного суда Татарстана в совершенствование договорных отношений между Российской Федерацией и Республикой Татарстан, об изменениях конституционного законодательства в Республике Татарстан, которые произошли в ходе конституционной реформы 2002 года.

Также он подробно раскрыл роль и место Конституционного суда Республики Татарстан в деятельности по совершенствованию конституционного законодательства, подкрепив свои тезисы соответствующими примерами из практики суда. Председатель подчеркнул, что только совместные усилия органов государственной власти и институтов гражданского общества по поддержанию режима конституционной законности являются значимым фактором для роста и динамичного развития республики (полный текст доклада прилагается).

Начальник Управления Министерства юстиции Российской Федерации по Республике Татарстан, Председатель Конституционного суда Республики Татарстан в отставке **В.Н. Демидов** обратил внимание на актуальность и своевременность выбранной темы. Он отметил значительную роль Конституционного суда Республики Татарстан в корректировке конституционного законодательства, которая выразилась в его итоговых решениях. Конечно, подчеркнул он, свою лепту внесли и иные государственные органы. В этой связи В.Н. Демидов указал, что одной из основных задач Управления Министерства юстиции Российской Федерации по Республике Татарстан является обеспечение единого правового пространства. В том числе на решение этой задачи направлено

и Соглашение о сотрудничестве, заключенное в этом году между Управлением и Конституционным судом Республики Татарстан.

Управление осуществляет правовую экспертизу нормативных правовых актов на предмет соответствия Конституции Российской Федерации и федеральному законодательству. Исходя из этого, В.Н. Демидов заметил, что нормотворчество должно основываться на государственном планировании, учете правоприменительной практики, а также общественного мнения. Указом Президента Российской Федерации «О мониторинге правоприменения в Российской Федерации» на Министерство юстиции Российской Федерации возложены функции по координации мониторинга правоприменительной деятельности государственных органов и его методическому обеспечению. Он отметил, что, реализуя Указ Президента Республики Татарстан «О мониторинге правоприменения в Республике Татарстан», органы государственной власти Республики Татарстан оперативно изучают правоприменительную практику, в результате чего своевременно осуществляют корректировку нормативных правовых актов или их отмену.

Как указал В.Н. Демидов, полномочиями на проведение мониторинга правоприменения наделены все органы исполнительной власти. С учетом этого Управление предложило им создать в них рабочие группы и подписало с 16 государственными органами соглашения о совместном мониторинге в формате рабочей группы. Также Управление провело мониторинг правоприменения в Республике Татарстан в 10 сферах правоотношений, по итогам которых были направлены соответствующие предложения в Министерство юстиции Российской Федерации для совершенствования законодательства. Завершая свое выступление, В.Н. Демидов выразил твердую убежденность в том, что мониторинг правоприменения обеспечит комплексность правового регулирования и его разумную стабильность.

Судья Конституционного суда Республики Татарстан в отставке **А.Г. Гатауллин** в своем докладе, указав на значимость праздника Дня Конституции Республики Татарстан, отметил, что «живой» Конституцию делает в том числе деятельность Конституционного суда, поскольку конституционное правосудие создает баланс между государством и гражданином. Он заострил внимание на разделе IV Конституции Республики Татарстан, который закрепляет важнейшие базовые начала: статус государственных органов, судебной власти, принципы осуществления правосудия. Также он сделал акцент на том, что Конституция выделяет особый статус судей, заключающийся в их несменяемости, неприкосновенности, независимости, подчинении только закону. Как указал А.Г. Гатауллин, конституционный судебный контроль стал влиять на наполнение конституционных положений. При этом Конституционный суд республики демонстрирует, что к Конституции надо относиться как к акту прямого действия. В заключение он отметил, что Конституционный суд Татарстана вносит существенный вклад в авторитет Конституции, обеспечение же пра-

вильного ее применения на практике — это дело не одного дня и даже не 15 лет.

Председатель Комитета Государственного Совета Республики Татарстан по законности и правопорядку **Ш.Ш. Ягудин** посвятил свое выступление проблеме развития Конституции Республики Татарстан. В этой связи он указал на то, что изменения непосредственно в саму Конституцию Республики Татарстан вносились уже 17 раз. Также важным фактором, по его мнению, является принятие законов в развитие Конституции. При этом в качестве примера он привел статью 122 Конституции Республики Татарстан, согласно которой статус столицы Республики Татарстан — города Казани — устанавливается законом Республики Татарстан. Однако такой закон пока в республике не принят.

Ш.Ш. Ягудин отметил, что в деле сохранения стабильности Конституции целесообразно не дублировать федеральное законодательство. Особое внимание он обратил на недопустимость подавления полномочиями Российской Федерации полномочий субъектов Российской Федерации по предметам совместного ведения. Вместе с тем он привел и положительный пример реализации законодателем Татарстана своих полномочий: принятие Закона Республики Татарстан «О Государственном Советнике Республики Татарстан». Также докладчик указал на значимость Договора о разграничении предметов ведения и полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и органами государственной власти Республики Татарстан и важность предстоящей процедуры заключения Договора в 2017 году.

В заключение Ш.Ш. Ягудин резюмировал, что важно не ослаблять свою государственность. Как он отметил, например, в 2012 году из Конституции Республики Чувашия была исключена норма о том, что Чувашия является государством в составе Российской Федерации. Вместе с тем он обратил внимание на достойное выполнение Конституционным судом Республики Татарстан своей миссии.

Выступающий на этом заседании от имени научного сообщества профессор кафедры конституционного и административного права юридического факультета КФУ **Б.Л. Железнов** поддержал предыдущего докладчика по вопросам совершенствования конституционного законодательства в развитие российского федерализма. Как он отметил, Татарстан всегда был лидером преобразований в свете федерализма и следует ожидать новых инициатив от руководства республики в этом плане.

Вместе с тем Б.Л. Железнов с сожалением отметил, что Конституция Республики Татарстан стала короче, законодатели слишком увлеклись сокращениями, вследствие чего утратили наш и без того неполный националитет. Например, изъяли из Конституции главу об избирательной системе, которой не было в Конституции Российской Федерации. Как он подчеркнул, нет зарубежной Конституции, где не была бы прописана избирательная система. Поэтому, по его мнению, было бы неплохо не только вернуть эту главу в Конституцию Республики Татарстан, но и иници-

ировать внесение соответствующих дополнений в Конституцию Российской Федерации.

Также Б.Л. Железнов затронул крайне важную проблему избыточной опеки Российской Федерации над ее субъектами. Здесь он упомянул ограничение на федеральном уровне численности членов региональных парламентов. Кроме того, докладчик поднял еще один насущный вопрос — языковой, утверждая, что Республика Татарстан может и должна не отказываться от его решения, поскольку это по большому счету является вопросом национального суверенитета. Завершая свое выступление, он пожелал не забывать об известном принципе — единство в многообразии.

Начальник Государственно-правового управления Президента Республики Татарстан **Ф.Р. Волкова** в начале своего выступления отметила востребованность Конституционного суда Республики Татарстан как института, предоставляющего дополнительный уровень защиты прав и свобод граждан. Как она отметила, совершенствование конституционного законодательства — это и совершенствование законодательства о Конституционном суде Татарстана. Она обратила внимание на то, что, несмотря на установленный федеральным законодательством равный статус судей, на федеральном уровне нет хотя бы рамочного закона о конституционных (уставных) судах субъектов Российской Федерации. Попытки принятия единого закона, например, недавняя инициатива парламента Северной Осетии-Алании, не завершились успехом. Между тем, как полагает Ф.Р. Волкова, необходимость в подобном законе есть, такое мнение бытует и в научной среде. Пока же, она считает, было бы целесообразным рассмотреть вопрос об установлении статуса судей Конституционного суда Республики Татарстан либо путем пересмотра действующего Закона «О Конституционном суде Республики Татарстан», либо путем принятия нового закона.

Уполномоченный по правам человека в Республике Татарстан **С.Х. Сабурская** заметила, что институт омбудсмена в Республике Татарстан и Конституционный суд Республики Татарстан образованы в один и тот же год. Это является плодотворной почвой для тесного взаимодействия и сотрудничества, в том числе и в форме обращений Уполномоченного в Конституционный суд Татарстана. Она сфокусировала свое внимание на вопросах социального обеспечения и, в частности, на постоянных изменениях пенсионного законодательства. При этом она указала, что Конституционный Суд Российской Федерации неоднократно формулировал правовые позиции о необходимости учета конституционных принципов равенства и справедливости при изменениях законодательства о социальном обеспечении, недопустимости произвольных изменений, обеспечении разумной стабильности и установления переходного периода для предоставления возможности адаптироваться к вносимым изменениям. Также С.Х. Сабурская отметила, что при формировании бюджета были внесены 5 законопроектов об урезании индексации социальных обязательств.

Однако, как она утверждает, такая индексация должна быть. В связи с этим ею была выражена обеспокоенность исполнением социальных обязательств.

Судья Конституционного суда Республики Татарстан в отставке, руководитель аппарата Конституционного суда Республики Татарстан **А.Л. Васин** обратил внимание на некоторые пределы совершенствования конституционного законодательства Республики Татарстан в зависимости от изменений в конституционном законодательстве Российской Федерации. Несмотря на то, что Конституция Республики Татарстан была принята на год раньше, чем Конституция Российской Федерации, изменений в нее внесено на порядок больше. Тем самым, как он отмечает, дальнейшее совершенствование Конституции Республики Татарстан в определенной степени зависит от совершенствования Конституции Российской Федерации.

А.Л. Васин указал, что статья 73 Конституции Российской Федерации не перечисляет полномочия субъектов Российской Федерации, относящиеся к их ведению, а потому она, по сути, является выхолощенной. При этом, как он заметил, всякое перечисление — есть гарантия. Таким образом, сделал он вывод, реформа конституционного законодательства Республики Татарстан должна сопровождаться новациями на федеральном уровне.

Также А.Л. Васин обратился к нередко возникающей проблеме соотношения компетенций органов представительной и исполнительной власти на всех уровнях, включая и муниципальный. Здесь он привел в пример правовую позицию Конституционного суда Республики Татарстан, выраженную в постановлении от 23 июня 2015 года № 63-П. Кроме того, он отметил, что принятая в Республике Татарстан Стратегия по правам человека, являющаяся уникальной на территории Российской Федерации, тоже может считаться перспективным способом совершенствования конституционного законодательства.

Министр юстиции Республики Татарстан **Л.Ю. Глухова** адресовала слова благодарности Конституционному суду Республики Татарстан за включение ее в состав Совета. Относительно обсуждаемой темы она высказала мысль о том, что к внесению изменений в Конституцию необходимо относиться с осторожностью и при возможности корректировать только законодательство республики.

Судья Конституционного суда Республики Татарстан в отставке **Д.А. Алкаева** позитивно охарактеризовала Конституцию Республики Татарстан, особенно ее нормы, регулирующие вопросы социального обеспечения, добавив, что впервые в отечественной науке Конституцию можно назвать непосредственно действующей. Она назвала социальную сферу всеобъемлющей и отметила, что именно ее касается значительная часть обращений в Конституционный Суд Российской Федерации и Конституционный суд Республики Татарстан. При этом она обратила особое внимание на статью 13 Конституции Республики Татарстан, провозглашающую Татарстан социальным государством, напомнив, что Кон-

ституционный суд Республики Татарстан сформулировал множество правовых позиций на основе анализа именно указанной статьи.

Относительно вопроса о договорных отношениях с Российской Федерацией Д.А. Алкаева отметила, что действующий Договор 2007 года, в отличие от Договора 1994 года, не закрепляет непосредственно полномочия Республики Татарстан в социальной сфере. Поскольку Договор о разграничении полномочий должен иметь реальное наполнение, в 2017 году при процедуре согласования нового Договора, по ее мнению, было бы целесообразно внести в него положения о полномочиях Татарстана в социальной сфере.

В ходе работы Совета, дискуссии и обсуждения вопросов, связанных с обозначенной темой, его участники обменялись мнениями по поводу процесса совершенствования конституционного законодательства и возможных его форм и направлений. Члены Совета пришли к единому мнению о том, что Конституция Республики Татарстан содержит весомые политико-правовые резервы и потенциал, которые являются серьезным фундаментом для последующего развития республики в условиях нового времени.

В завершение заседания Председатель Конституционного суда Республики Татарстан Ф.Г. Хуснутдинов поблагодарил всех присутствующих за деятельное участие, интересные выступления, высказанные мнения и предложения по обсуждаемой теме.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА В КОНТЕКСТЕ 25-ЛЕТИЯ НОВОЙ ГОСУДАРСТВЕННОСТИ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

(выступление Председателя Конституционного суда Республики Татарстан Ф.Г. Хуснутдинова на заседании Научно-консультативного совета при Конституционном суде Республики Татарстан 5 ноября 2015 г.)

25 лет назад — 30 августа 1990 года была принята Декларация о государственном суверенитете Республики Татарстан. Это событие, бесспорно, стало поворотным пунктом в истории развития государственности Татарстана, огромным достижением многонационального народа республики, знаменательным политическим и правовым шагом на пути становления Татарстана как демократического правового государства.

Как отметил в одном из своих выступлений Президент Республики Татарстан Рустам Нургалиевич Минниханов: «За 25 лет новой государственности Татарстана пройден большой путь. Нами достигнуто немало. Сегодня мы зрелое общество с новым социальным обликом и традициями. Наша уверенность в позитивных перспективах развития республики базируется на социально-политической стабильности, межнациональном и межконфессиональном согласии, экономическом потенциале и упорном труде всех татарстанцев»[1].

Этот момент в истории Татарстана стал прологом к той государственной политике, которая впоследствии сформировала республику как зрелое, развитое в социальном, экономическом и правовом отношениях государство.

Следующим значительным шагом в обновлении государственности Татарстана стало принятие в 1992 году Конституции Республики Татарстан, которая явилась правовым фундаментом кардинально нового устройства республики, обусловила ключевые цели, принципы и инструменты построения новой государственности, рыночной модели экономики, развитых общественных отношений. Конституция явилась жизненно необходимым документом, задавшим основные векторы развития Татарстана на много лет вперед.

Принятый на год ранее общероссийской Конституции, Основной Закон Татарстана в значительной степени стабилизировал общественно-политическую обстановку внутри республики, дал основу для формирования обновленной системы органов государственной власти, закрепил актуальные юридические формы и правовые механизмы взаимодействия государства и общества. Наша Конституция утвердила такие важные положения, которые в то время являлись новаторскими в правовом поле Российской Федерации, как, например, признание высшей ценностью человека и его прав (статья 3). Лишь спустя год аналогичная норма была закреплена в Конституции Российской Федерации. Также в Конституции Татарстана впервые было установлено равноправие обоих государственных языков — татарского и русского (статья 4). На конституционном уровне были закреплены положения о социальной справедливости и социальном партнерстве между гражданином и государством, потребителем и производителем, работником и работодателем (статьи 7 и 10). Эти положения пре-

[1] *Минниханов Р.Н.* Выступление на торжественном мероприятии вручения государственных наград Республики Татарстан 20 августа 2015 года // Татар-информ.

допределили закрепление в федеральной Конституции в рамках всей России принципа социального государства.

Вместе с тем Конституция Республики Татарстан 1992 года сыграла немаловажную роль в реформировании федеративных отношений в масштабах всего Российского государства. Уже в первой редакции Конституции Татарстана была закреплена норма, предусматривающая заключение Договора о разграничении предметов ведения и полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и Республики Татарстан (статья 61). Последовательная позиция Татарстана по этому вопросу повлияла на формировавшуюся тогда Конституцию Российской Федерации, в которой также была закреплена норма, устанавливающая возможность заключения договоров между Российской Федерацией и ее субъектами (часть 3 статьи 11).

Именно Татарстан на волне своих внутренних конституционных преобразований стал одним из регионов, положивших начало новому формату политического диалога между федеральным центром и регионами. Логичным исходом данного диалога явилось подписание между Республикой Татарстан и федеральным центром 15 февраля 1994 года Договора о разграничении предметов ведения и взаимном делегировании полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и Республики Татарстан. Данный вид договорных отношений полностью базировался на положениях, содержащихся в Конституции Российской Федерации и Конституции Республики Татарстан, и имел важное значение в реализации принципа федерализма, более точного и взвешенного распределения полномочий между двумя уровнями государственной власти — федеральным и региональным.

Договор 1994 года своевременно выполнил свои цели с максимальной результативностью и практической пользой для Республики Татарстан. По мере становления и развития федеративных отношений возникла необходимость в заключении нового договора, призванного сформировать правовые основы взаимодействия федерального центра и республики. Принятый в 2007 году и, что примечательно, утвержденный Федеральным законом от 24 июля 2007 года № 199-ФЗ, Договор о разграничении предметов ведения и полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и органами государственной власти Республики Татарстан сохранил концептуальную преемственность с Договором 1994 года и так же, как и первоначальный Договор, стал значительным событием в практике российского конституционализма и федерализма.

Свой вклад в совершенствование договорных отношений между Российской Федерацией и Республикой Татарстан внес Конституционный суд Татарстана.

Так, например, в постановлении от 30 мая 2003 года № 9-П Конституционный суд Республики Татарстан истолковал конституционные нормы, касающиеся требований о владении обоими государственными языками, установленных для претендентов на пост Президента Республики Татарстан. Установив консти-

туционно-правовой смысл указанных положений, суд пришел к выводу о необходимости данного условия при реализации пассивного избирательного права граждан при выборах Президента Республики Татарстан. Впоследствии данная норма о владении кандидатом на пост Президента Республики Татарстан обоими государственными языками Республики Татарстан была внесена в Договор о разграничении полномочий и предметов ведения между органами государственной власти Российской Федерации и органами государственной власти Республики Татарстан 2007 года.

Серьезные изменения конституционного законодательства в Республике Татарстан произошли в ходе конституционной реформы, когда в 2002 году была принята новая редакция Конституции Республики Татарстан, содержащая в своей структуре 124 статьи вместо 167 статей в первоначальной редакции.

Последующие годы также были ознаменованы событиями в процессе совершенствования конституционных правоотношений. Это, в частности, передача полномочий в социальной сфере с федерального уровня на региональный в 2004 году, совпавшая с реформой по так называемой «монетизации социальных льгот».

На протяжении четверти века нового исторического этапа Республики Татарстан важнейшую роль в совершенствовании конституционного законодательства играли органы государственной власти Республики Татарстан и федеральные органы власти. Безусловно, ключевое место здесь отведено Президенту Республики Татарстан, Государственному Совету Республики Татарстан и Правительству Республики Татарстан.

За прошедшие годы в республике сложилась культура парламентаризма, сформировалось передовое политическое мышление и укрепилась атмосфера конструктивного взаимодействия всех органов государственной власти. Большим достижением представляется также отлаженное за прошедшие годы взаимодействие между органами государственной власти Республики Татарстан и институтами гражданского общества республики, которые всегда стремились к диалогу с властью и были заинтересованы в стабильном развитии Татарстана, основанном на праве и законности.

Обеспечению конституционной законности в Республике Татарстан, отстаиванию высших конституционных ценностей — основных прав и свобод человека и гражданина, развитию федеративных отношений способствовала и деятельность Конституционного суда Республики Татарстан.

Так, в периоды реформирования правовой и политической системы республики Конституционный суд Республики Татарстан проявил себя как значимый институт власти, обладающий собственным правовым инструментарием. Устраняя пробелы в праве, сложившиеся правовые коллизии, разночтения на уровне конституционных норм, Конституционный суд Республики Татарстан путем своей судебной практики и судебных толкований Конституции Республики Татарстан определял надлежащее соот-

ношение конституционно значимых ценностей применительно к конкретным правовым ситуациям.

Так, в первые годы деятельности Конституционный суд Республики Татарстан дал официальное толкование 13 статьям Конституции республики, которые затрагивали, в том числе, вопросы правового статуса Татарстана, единства и неприкосновенности его территории, конституционного полномочия Президента Республики Татарстан по формированию Кабинета Министров республики и системы органов исполнительной власти.

По мере развития политической и правовой системы республики основной акцент деятельности суда сместился в сторону проверки конституционности нормативных правовых актов по жалобам граждан на нарушение их основных прав и свобод. На сегодняшний день доля этих дел в общей практике Конституционного суда Республики Татарстан превышает 90 процентов.

При этом одна из основных функций суда — функция нормоконтроля — имеет здесь определяющее значение. Правовые позиции Конституционного суда республики, принятые по делам о нарушении конституционных прав и свобод граждан нормативными правовыми актами, содержат ориентиры для законодательной и другой правотворческой деятельности органов государственной власти и органов местного самоуправления Республики Татарстан, что напрямую способствует реализации норм Конституции Татарстана.

Так, в своем постановлении от 17 апреля 2012 года № 48-П по жалобе гражданина Д.А. Фролова Конституционный суд Республики Татарстан, помимо прочего, обратил внимание на то, что установление республиканским законодателем ночного времени, в период которого запрещается совершать действия, нарушающие тишину и покой граждан, общей продолжительностью не менее восьми часов явилось бы дополнительной гарантией соблюдения прав и законных интересов граждан в сфере охраны их здоровья. Республиканский законодатель, согласившись с этими доводами Конституционного суда Республики Татарстан, Законом Республики Татарстан от 17 декабря 2012 года изложил статью 2 указанного Закона Республики Татарстан в новой редакции, которой увеличил продолжительность ночного времени в рабочие дни до 8 часов, а в выходные и нерабочие праздничные дни до 11 часов.

Другое постановление Конституционного суда Республики Татарстан от 21 февраля 2012 года № 47-П стало результатом взаимодействия с Уполномоченным по правам человека в Республике Татарстан, который обратился с запросом о проверке конституционности положений об организации деятельности станции и отделения скорой и неотложной медицинской помощи, утвержденных приказом Министерства здравоохранения Республики Татарстан. Конституционный суд признал оспариваемые нормы в полном объеме не соответствующими Конституции Республики Татарстан, поскольку они не были опубликованы официально для всеобщего сведения. Орган, издавший оспариваемый норма-

тивный правовой акт, — Министерство здравоохранения Татарстана — еще на стадии рассмотрения дела изменил правовое регулирование, предусмотренное оспариваемой нормой.

Вместе с тем с позиций совершенствования конституционного законодательства в данном контексте деятельности имеются определенные резервы.

Так, например, в 2017 году истекает срок действия Договора о разграничении полномочий и предметов ведения между органами государственной власти Российской Федерации и органами государственной власти Республики Татарстан. Предстоит новый договорный процесс, который, учитывая прошлый опыт, не обещает быть простым и легким.

Таким образом, от эффективности сотрудничества всех ветвей власти Татарстана, общих конструктивных направлений нашего взаимодействия зависит правовое развитие республики, выдержанное в русле конституционного устройства и порядка.

Адресуя недавно населению республики поздравления с 25-летием новой государственности Татарстана, всенародно избранный Президент Республики Татарстан Рустам Нургалиевич Минниханов отметил: «Говоря о государственном строительстве за последние 25 лет, необходимо отметить его самую главную особенность — власть у нас всегда была консолидированной. Единство действий всех уровней и ветвей власти позволило республике избежать многих проблем... Мы уверены в реальности наших планов на будущее. Они основаны на достижениях последних десятилетий. Цель этих планов остается неизменной — процветание родной республики, благополучие татарстанцев».[1] Действительно, только совместные усилия по поддержанию режима конституционной законности, которые обусловили современный рост и динамику развития Татарстана за четверть века, обеспечат задачу построения в республике демократического правового и социального государства в новых условиях в XXI веке.

[1] *Минниханов Р.Н.* Четверть века новейшей истории Татарстана // Татарстан. Специальный выпуск: 1990—2015 гг. Становление парламентаризма в современной истории Татарстана.— 2015.— С. 2—3.

РЕШЕНИЕ
КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

О поощрении Благодарственными письмами Конституционного суда Республики Татарстан

г. Казань 21 октября 2015 года

В соответствии с Положением о Благодарственном письме Конституционного суда Республики Татарстан, утвержденным решением Конституционного суда Республики Татарстан от 1 марта 2012 года № 1-Р, Конституционный суд Республики Татарстан

р е ш и л :

За значительный вклад в укрепление основ конституционного строя и конституционной законности, обеспечение защиты прав и свобод человека и гражданина поощрить Благодарственным письмом Конституционного суда Республики Татарстан:

1. Сотрудников аппарата Конституционного суда Республики Татарстан:

— Васина Александра Львовича — руководителя аппарата Конституционного суда Республики Татарстан;
— Нутфуллину Зарину Наилевну — советника судьи Конституционного суда Республики Татарстан;
— Шамсутдинову Эльмиру Муратовну — советника судьи Конституционного суда Республики Татарстан;
— Загретдинову Ландыш Искандеровну — старшего специалиста 1 разряда финансово-экономического отдела аппарата Конституционного суда Республики Татарстан.

2. Судей Конституционного суда Республики Татарстан в отставке:

— Демидова Виктора Николаевича;
— Гатауллина Анаса Газизовича;
— Алкаеву Диляру Ахметовну;
— Багаутдинова Флера Нуретдиновича;
— Гусеву Любовь Акимовну.

3. Представителей органов государственной власти в Конституционном суде Республики Татарстан:

— Ощепкова Андрея Александровича — полномочного представителя Государственного Совета Республики Татарстан, начальника Правового управления Аппарата Государственного Совета Республики Татарстан;

— Галимова Газинура Сабирзяновича — представителя Прокурора Республики Татарстан, заместителя Прокурора Республики Татарстан;

— Шкаликова Романа Романовича — представителя Председателя Арбитражного суда Республики Татарстан, начальника отдела анализа и обобщения судебной практики Арбитражного суда Республики Татарстан.

№ 3-Р

Конституционный суд
Республики Татарстан

ДЛЯ ЗАМЕТОК

ДЛЯ ЗАМЕТОК